

P·PLUS
-UHL·A·

AZ
ÉLETÚT
ELŐTT.

MÁRTON·L·

KORDA·R·T

AZ ÉLETÚT ELŐTT

ELMÉLKEDÉSEK IFJAK RÉSZÉRE

IRTA:

P. RAOUL PLUS S. J.

FRANCIA EREDETIBŐL ÁTDOLGOZTA:

UHL ANTAL

BUDAPEST, 1941

K O R D A R. T. K I A D Á S A

Nihil obstat. P. Joannes Hemm S. J. censor dioecesanus. Nr. 3905/1941.
Imprimatur. Strigonii, die 7. Junii 1941. Dr. Joannes Drahos vic. gen.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepreghy-utca 2.

BEVEZETÉS.

Victor Hugo Les Burgraves című műve részére ifjakat ábrázoló metszeteket kért Célestin Nanteuil rézkarc-művéstől. Nanteuil a küldöncöt ezekkel a szavakkal küldötte vissza: „Barátom, mondja meg a gazdájának, hogy *nincs több ifjú.*”

Ez igaz lehetett talán 1840-ben, de nem ma. Igenis vannak ifjak.

Nem gondolunk itt azon ifjakra, akiknek csak az a törekvésük, hogy a színdarabot megtapsolják. Még kevésbbé gondolunk azokra, akik a mai válságos időkben csak panaszkodni tudnak. Hátra a szórakozókkal és sopánkodókkal!

Közöttünk járnak az ifjúság ezrei, akiket mérhetetlen vágyak tüzelnek és magasztos törekvések lelkesítenek, akik szentek akarnak lenni, hogy népüket és korukat megszenteljék.

Ezek számára írtuk ezt a könyvet. Csak ezek számára.

A Saône-et-Loire-megyei katolikus ifjúsági egyesületek 25 éves jubileumi kongresszusán az egyik ifjúsági szónok a húszévesek lelkeségéről és apostolkodásáról beszélt, és miután a zárt lelkigyakorlatot és az áldozást ajánlotta, ezeket mondotta:

„Ez az egész? — Nem. A férfi csak akkor erős, ha imádkozik és elmélkedik. Imádság és elmélkedés a lelki élet jellemzője. Ha vagy az egyiket vagy a másikat megszüntetjük, a lelki élet semmivé vagy egy helyben mozgóvá, azaz meddővé válik. Jaj nekünk katolikus ifjaknak, ha elitek akarunk lenni és nem imádkozunk, sem nem elmélkedünk. Mi azonban azt merészeljük kérni a mi papjainktól, hogy

sokat merészeljenek... Merészeljenek belőlünk szenteket alakítani!"

Valóban nincs szentség lelki élet nélkül, és nincs lelki élet elmélkedés nélkül, ezért mindazon ifjak-tól, akik termékeny működésről és apostolkodásról ábrándoznak, mindennap negyedórás elmélkedést merészelek kérni, azaz nem akármilyen imádságot, hanem szívből-szívbe ható imádságot, nem könyvből olvasott, hanem személyes imádságot, amely a lélek mélyéből tör elő és amelyet e könyv sorai sugallnak.

Ne mondja azt senki, hogy nem talál időt erre. Aki keres, itt különösen talál. Mindíg az elmélkedés magasságából szállnak le azok, akik megmozgatják a világot. Ne sajnáljuk a nap hatvannegyed részét az elmélkedésnek szentelni. Gyümölcse felbecsülhetetlen lesz.

ELŐZETES JÓTANÁCSOK.

P. Faber írja: „Az elmélkedés — ez a kettős figyelem, amellyel Istenre és magunkra tekintünk — oly lényeges dolog, hogy a szeretetet kivéve nincs nála szükségesebb a lelki életben.” Osszeszedettség, magábavonulás, elmélkedés nélkül nincs mélységes keresztény élet. Isten rendesen nem közli magát azzal, aki nem keresi őt az elmélkedés magányában. „Esztelenség, jegyzi meg Nagy Szent Teréz, azt képzelni, hogy beléphetünk az égbe a nélkül, hogy előzőleg magunkba nem térnénk.” Tehát legyek hű mindennapi elmélkedésemhez. Lelki életem, szentségem függ attól.

Lelki szárazság esetén elmélkedésünkben használjuk a következő *módszert*:

Előtte. 1. *Imádjám* a bennem jelen levő Istent.
2. *Alázzam meg magamat*: Én nem vagyok méltó, hogy Istennel beszéljek . . .!

Alatta. *Olvassam* lassan a szöveget és igyekezzem megérteni és magamra alkalmazni. Tehát kérdezzem magamtól:

1. Mit *jelent* ez a szövegrészlet?
2. Mi ebből a *tanulság*?
3. Mit *tettem* ebben a pontban?
4. Mit *fogok* a jövőben cselekedni?
5. *Hogyan, mikor, milyen eszközökkel?*

Utána. 1. *Megköszönöm* Istennek a kapott világosságot.

2. Felajánlom neki a meghozott *feltételeket*.

3. Buzgón kérem tőle, hogy *hű* legyek.

Előszó a magyar kiadáshoz.

Bármennyire is gazdag a magyar aszkétikus irodalom elmélkedési könyvekben, mégsem mondhatjuk, hogy minden életkornak, társadalmi osztálynak, mindkét nemnek megvan a maga elmélkedési könyve. Ezirányú könyveink inkább általános jellegűek, és nincsenek tekintettel az egyes korok sajátos adottságaira, hajlamaira és problémáira. Nagy hiányt kíván pótolni ez a könyv, amely az ifjaknak korszerű és gyakorlati elmélkedési anyagot ad.

Szerzőjének neve ma már annyira közzismert, hogy szükségtelen őt részletesen bemutatni. P. Plus a legtermékenyebb és legkedveltebb aszkétikus írók egyike. Írásait, melyek az összes művelt nyelveken olvashatók, mély teológiai megalapozottság, az aszkétikának bámulatosan gazdag és sokoldalú szét-tárása, világos előadásmódja és könnyed, élvezetes stílus jellemzi. Eddig megjelent magyar nyelvű elmélkedési könyvei, a Papi elmélkedések, Lumen Christi (Elmélnedések szerzetesnők részére), Munkás-ifjak elmélkedései, Szemben az élettél (Elmélnedések leányok részére) szokatlan nagy sikert értek el és közkedveltekké lettek, ami a Plus-elmélkedések nagy értékét mutatja. Ebben a könyvben az ifjú megtalálja önnön lelkét, annak igényeit, képességeit és hiányait, erényeit és hibáit, legfontosabb problémáit, és a gyakorlott lelkivezető bölcs tanácsait, határozott útmutatásait, a krisztusi tanítás éltető fényét és melegét. Minden sorában megérzi az író rokonszenves közvetlenségét, kiegyensúlyozó mérsékletét és lelke mélyéből fakadó együttérzését.

*Amikor e könyvet a magyar ifjak kezébe adom,
szívből kívánom, hogy vele megújulva és megerő-
södve tudjanak elindulni az életút mindig szebb és
kegyelmibb magaslatai felé.*

Lille, 1940 október 14.

UHL ANTAL

I. A KEGYELEMI ÁLLAPOT.

1. „Élnék-e ezek a csontok?”

(Ezekiel próféta.)

Fiam, mindenekelőtt élsz-e te? Azt akarom kérdezni, „élő vagy-e valóban?” Élő vagy holt vagy-e te?

Nemde élő vagy? Hogy is kerülne egy holttest kezébe ez a könyv? Bizonyosan megértesz engemet. Arról az életről beszélek, amely egyedül számít, az isteni életről, a benned levő isteni életről... Éled-e ezt az életet?

Beszéljünk világosan? A *kegyelem állapotában* vagy-e?

Hallom, amint Szent Johanna szavával válaszolsz: „Ha nem vagyok abban, helyezzen be Isten; ha abban vagyok, tartson meg benne Isten.”

„... *Ha nem vagyok benne! ...*”

Hogyan?! El lehet-e fogadni azt a feltevést?... Hogy húsz fiatal éved virágzásában: *halálos bűn* állapotában lennél?... Ez nem lehet igaz. Monddd! Ugye hogy nem igaz?...

Ha véletlenül igaz lenne... Ismered az eszközt, amellyel egy másodpercig sem kell ebben az állapotban maradnod. Azzal az ígérettel, hogy minél előbb gyónni mész, azonnal ébressz szíved mélyén *bánatot*, azután pedig, mihelyt teheted, keress papot. És te ismét élve felkelsz... Élvel

„... *Ha benne vagyok, ó, tartson meg benne Isten!*”

Tudom, hogy ez nem könnyű. „A kegyelmi állapot hősi állapot” — mondotta valaki.

De hittétel az is, hogy mindig és minden körülmények között, még a leghevesebb kísértésben is: megkapom azt a kegyelmet, hogy ellenállni tudjak, hogy hű, sértetlen és élő maradjak. De hogy ez így legyen, hogy ezt a kegyelmet megkapjam, annak van egy előfeltétele. Az, hogy *imádkozzam* . . . Isten szerzi meg a győzelmeket, ő ad minden diadalt, a természetfeletti diadalokat még inkább, mint a természeteseket.

Isten, én Istenem! Szűz Mária, Szeplőtelen Anyám! Én élő vagyok, tartsatok *életben!*

2. Menj ki e gyermekből, tisztátalan lélek, és adj helyet a Szentléleknek!
(Keresztiségem szavai.)

Mennyire világos és kifejező ez a beszéd! Az *áteredő bűnnel* megterhelten érkeztem a világra, az ördög uralma alatt voltam: meg voltam fosztva a megszentelő kegyelemtől, amely a legelső kelléke annak, hogy lelkem mélyén a *teljes Szentháromság* különös és szerető jelenléte áradjon szét.

Külön szentségre volt szükség, hogy a gonoszlélektől elvegyék hozzám való jogát s engem visszahelyezzenek isteni kiváltságaimba: hogy újra meglegyen bennem mindaz, amit Isten Ádámnak és Évának a természetes ajándékokon (test, lélek) felül adni akart, azaz a természetfeletti életet, ezt a hasonlíthatatlan ajándékot, amely lényem mélyén sugárzik mindaddig, amíg *súlyos bűn* nélkül vagyok.

Ez a szentség a *keresztiség*. Azon napon, amelyen felvettem, az Udvözítő mindenhatóságával felruházott pap ezeket a csodálatbaejtő, tökéletesen hiteles és teljesen hatásos szavakat mondotta felettem: „Menj ki e gyermekből, Tisztátalan Lélek, és adj helyet a Szentléleknek!” És amikor elhangzottak a lényegi szertartás szavai: — Én téged megkereszteltek . . . — rendkívüli esemény történt: a

sátán elvesztette hatalmát felettem s a Szentlélek — a teljes Háromság — diadalmasan vonult be lelkembe.

Ebben a percben, ebben a pillanatban Isten bennem él, ha a *kegyelem állapotában* vagyok.

3. Istent hordozom!

Annakidején a katakombákban megkérdezik a keresztény ifjút: van-e bátorsága elvinni az Eucharisziát egy haldoklóhoz. Fel kell mennie a napvilágra, át kell mennie a pogány városra, és közben rájöhetnek, hogy mit visz — hogy keresztény. De ő, Tarzicius, elvállalja a feladatot: elmegyek. Odaadják neki a szentségtartót, amely az Élet Kenyerét őrzi finom aranyfalai közt s ő elindul.

Egyik téren, amelyen áthalad, pajtásai játszanak s hívják maguk közé: „Gyere, játszál velünk!” — „Mindjárt... most nem lehet!” Újra hívják s ő újra ellenáll. — „Mi van nálad? Viszel valamit?” S végül rárontanak és megkövezik. Ő pedig meghal, az aranyszelencére szorítva karjait — meghal: *Istent hordozta*. Azonban én is: Istent hordozom. A Szentlélek, a Teljes Szentháromság éppúgy valósággal jelen van bennem, mint a szent Emberség az Oltáriszentségben. Az egyik lelki jelenlét, — úgy van jelen, mint lelkem a testemben — a másik pedig *anyagi, testi* jelenlét, mind a kettő *valóságos* jelenlét. Tehát?... Tehát miért nem tisztetem Istennek a keresztség által belém öntött igazi jelenlétét éppen úgy, mint az Oltáriszentségben sugárzó *igazi* jelenlétet? Meg kell szüntetnem ezt a *következetlenséget!*

Minthogy Isten jelen van bennem: *tisztelnem* kell ezt a jelenlétet? Tartsam tehát távol magamtól a halálos bűnt. Tulajdonképpen mi a halálos bűn? Keresztségem szavainak megfordítása: „Távozz tőlem, Szentlélek, és adj helyet bennem a Tisztátalan Léleknek!” — Szörnyűség!

Isten jelen van bennem, tehát *hódoynom* kell előtte. Az oltáriszentségi jelenlét előtt állandóan virraszt a meggyújtott örökmécs; nekem pedig, ha nem is mindig, de legalább néha gondolnom kell arra, hogy Istent hordozom: élő tabernákulum vagyok!

4. „Nehéz téged hordozni!”

Ime, Szent Kristóf legendája: terheket visz át a patakon, amely az egyik télen szélesen kiárad; ekkor egy gyermek jó hozzá, hogy vigye át a túlsó oldalra. Kristóf vállára veszi, de az először könnyűnek és kicsinynek tetsző teher a víz közepéig olyan súlyos lett vállán, hogy Kristóf így szól a gyermekhez: „Milyen nehéz téged hordozni!” — Isten Fiát hordozta.

Keresztségem folytán *istenhordozó* vagyok. Ragyogó cím, de magasztos felelősséggel is jár!... Ismered-e a mondást: „Noblesse oblige!” „*A nemesi rang sokra kötelez.*” De ha a földi rang kötelez, mennyivel inkább és mennyivel többre az istenhordozásé! Nézd csak azt a papot, amint a viatikumot a beteghez viszi, vagy amint az úrnapi körmenetben a baldachin alatt tartja az Oltáriszentséget: milyen összeszedett s hogyan elárad rajta a mély alázat s a bensőséges, tündöklő öröm. Ha Istennek lelkemben való jelenléte nem is testi jelenlét, mint az eucharisztikus jelenlét, de mégis ugyanolyan valódi és igaz jelenlét.

Elég büszke vagyok-e erre a jelenlétre...?

Elég *alázatos* vagyok-e hozzá? Csakis azért van bennem hiúság, mert nem tudom, hogy Isten szerint mily nagy vagyok.

Elég *összeszedett* vagyok-e hozzá? Ha egy áldozatókehely élővé válhatna és meg tudna szólalni is: mekkora tisztelettel beszélne kincseről? Én pedig: lennék-e ilyen szórakozott és ellenszegülő az imádságban, ha *öntudatosabb* istenhordozó lennék?

Végül: *sugárzó* vagyok-e? Hisz nemcsak szentségtartónak kell lennem, hanem szentségmutatónak is.

Mérjem meg felelősségemet. Nem vagyok-e én is „Christophoros”, azaz *Krisztus-vivő*?

5. Összeszedettség.

Egy benonei néger törzsfőnök elvesztette két fiát a harcokban. Hogy felejtse, két rabszolgájának, akik mindig mellette voltak, megparancsolta, hogy mindig, amikor elgondolkodni látják, doboljanak és gongot verjenek, kiáltsanak és zörgessék a kagylókkal telt kosarakat...

Érdemes lenne néha arra gondolni, hogy mi is az én *életem célja*? Azért vagyok-e a földön, hogy végleg itt maradjak, vagy hogy egyszer mégis csak elmenjek innét? Erre kellene gondolnom, de nehezen lehet: dobok, gongok csengése szól köröttem, kiáltások zaja tölti be fülemet és kagylós kosarak csörögnek himbálódzva körülöttem. Nem is kell szolgálakat tartanom miatta. A mindnyájunkat körülörvénylő mindennapi élet gondoskodik róla... Alig van pillanatom is arra, hogy a lényegesre, keresztségem dús kincseire, isteni hivatásomra gondoljak. Csak a lényegtelenre, a *mellékesre* van mintegy magától hely az életemben. A Szentírás ezt mondja: „Keressétek először Isten országát és az ő igazságait, és a *többi* mind hozzáadatik nektek.” Nálam ez fordítva van. A *többi*, a *többi* foglal el mindent.

„Nincs időnk, hogy egészen magunkéi maradjunk, annyira el vagyunk foglalva idegen dolgokkal. Vegye el mindegyikünk létéből a halál testvérenek, az álomnak adott időt, az idegen dolgokra fordított időt, a haszontalan időt, az elvesztett időt, a hiába elpazarolt időt. Mi marad a végén? Elfoglaltságunk, gondolataink és érzelmeink legnagyobb részének nem az-e a titkos tárgya és célja, hogy a

frivol dolgokkal szórakozva kimeneküljünk a keskeny útból, amely a halálhoz vezet minket.” (H. Bordeaux.)

6. A puszta.

„...Mindig van elég puszta azok számára, akik arra méltók.”

A magány: az erőseké. Cselekedeteink színvonalt, értékét az mutatja: mennyire tudunk hallgatni róluk, mennyire tudjuk csendben végezni. A jó nem üt zajt, és a zaj nem tesz jót. A csend mindig a szentség szükséges járuléka és legszebb dísze volt. A zárdákban szükségszerűen kötelező is. És kötelezőnek kellene lenni mindenütt, ahol *termékeny* munkát akarnak végezni.

Hogy méltóan ünnepeljünk valami nagy évfordulót, egy vagy több perces csendet tartunk. Így van ez a háborús győzelem évfordulóján is. Helyes is, mert a csönd a *győzelem megteremtője*. A világ megváltoztatásához a Szentírás csak egy dolgot kíván. Nem kíván nagy hódítót, sem törvényhozót, sem magasztos szándékokat. Csak félórai csendet.

Csak ennyit? És semmi többet? De hát van-e arány a világ gyökeres megváltoztatása és a félórai csend között?

Igen, *van arány* közöttük. A világ azért nem változik meg magától, mert nem gondolkodik. Ha gondolkodna, többé egy pillanatig sem maradna az, ami. A tékozló fiú sem gondolkodott — így jutott a seretések moslékáig; amikor gondolkozott, azonnal felkelt. „Surgam et ibo ad patrem meum. — Felkelek és atyámhoz megyek. Elég volt minden másból — most hozzá megyek.” Nem tűrheti, hogy tovább is méltatlan legyen. A világ olyan marad, amilyen, mert nem ismeri a pusztát. „Quia nemo, qui recogitet corde. — Mert senki sem gondolkodik szívében.” Törtető, lázas korunkban minden csak rohanás. A tömeg siet, rohan, zajong. Nekem pedig *mindennap néhány per-*

cet kell szentelnem a magányra, hogy minden zajtól távol, csupán az istenséggel betöltött csendben, a lelkem mélyén megtaláljam Istent. Aki íme: bennem lakozik.

**7. „Sohasem gondolunk arra,
amire örökké gondolni fogunk.”**

De vajjon: mire fogunk örökké gondolni?

Istenre! Itt a földön szinte sohasem gondolunk Reá.

Isten az, aki e földön bennünk való jelenlétével megteremti *kegyelmi* életünket és a mennyekben való életünknek dicsőségét megadja. De ki gondol a földön néha arra, hogy ő isteni, hogy a keresztség által Istenhez hasonló, Istentől illetett lény, *Istennek* igazi *gyermek*e, Isten-hordozója: Ki gondol erre abban a tömegben, amely a földalatti villamosból, az előadótermekből, mozikból kitolong, ki gondol vajjon erre? Az emberek *nem gondolkoznak*. Sohasem fontolgatnak. Sohasem vagy legalább is ritkán gondolnak a *lényegesre*.

„Észrevettétek-e, — írja a világháborúban elesett Henri du Roure — milyen hálás örömmel fogadja az imádságát végző gyermek, az olvasó nő, bárki, aki egyedül van: azt, aki őt megzavarja? Mennyire unatkoznak ezek a nádszálak, mivel gondolkozó nádak! Inkább kívánnak kis furulyák lenni. Inkább meghalni szeretnének, mint akár egyetlen percet magukra maradvá, önmagukkal szemben eltölteni! Igen, valami valóban meghalna bennük: az a mesterkélt, furcsa, frivol, könnyelmű és felszínes természet, ez az okatlan személyiség, amely értelmük használata óta kifejlődött.

...Magukba szállni? Mikor ez annyit jelent, hogy sivár és rettenetes fényében szemléljék az emberi nagyság és nyomorúság örökös és kínos problémáját?

Mily súlyos ez a sok oktalanság! Oh nem! Nem fogják többé elkövetni. A természet arra teremtette őket, hogy a magasságokban repüljenek, de a madárból csak az agyvelőt őrizték meg, a szárnyaikat lenyesegették és csak mászni akarnak.

Tudatos életük csak ötven-hatvan éves korukban jön meg. Ez kevés arra, hogy emberré legyenek és sok, hogy gyermekek maradjanak. Csak mennek a hosszú úton, sűrölgék a szépséget, de nem látják; érintik a szenvedést, de nem fogadják el; a halál felé menetelnek bekötött szemmel...

Végül egy napon eljő a halál is. Makacsul gyermekes törekvéseik jutalmául meg fogják ismerni az élet árát — de éppen akkor, midőn az életet elvesztik."

8. A fehér köntös.

„Vedd e fehér köntöst... Vidd el szeplőtelenül Jézus Krisztus ítélőszékéig!” (Keresztiségem szavai.)

Születésem előtt mekkora örömmel készítette elő édesanyám azokat a ruhákat, amikre szükségem lesz az első hónapokban; köztük talán a fehér muszlin fátylruhát is, amelyet a keresztelés szertartásának végén használ a pap.

Először a kereszt jelében rám öntötte az istenítő vizet és mondotta: „Én megkeresztellek téged az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében” — azután kezébe vette a fehér fátylszövetet és így szólt hozzám: „Vedd e fehér köntöst és vidd el szeplőtelenül Jézus Krisztus ítélőszékéig!”

Keresztiségemnek ezt a fehérségét újra megtaláltam első szentáldozásomnál, amikor fehér nyakkendőt kaptam és megértettem ékesen szóló jelentését: *tisztának, büntetlennek* kell lennem. Keresztiségem és első szentáldozásom fehérségét szeplőtelenül kell Isten ítélőszékéhez vinnem. Mint legfőbb és egyetlen rosszat, el kell kerülnöm a súlyos bűnt. De ez még

nem elég, még többet is kell tennem. Különös tisztelettel kell öveznem a szép erényt. Menekülnöm kell, mint a pestistől azoktól a gondolatoktól, tekintetek-től, kívánságoktól, társalgásoktól, olvasmányoktól, amelyek érzékeim, képzeletem és szívem tisztaságát megsérthetik. Kerüljem a kétértelmű szavakat, a veszélyes alkalmakat, a kétes látogatásokat. Örven-dezzem azért, hogy *tiszta* vagyok. Órizzem meg tiszta tekintetemet, érintetlen érzékeimet, érintetlen szívemet.

Mária, tisztaságos Anya, segíts meg, hogy mindig *tiszta* maradjak.

9. A tisztaság.

Az ősi bretonok egyik mesebeli királya, Conan Mériadec, aki hadat viselt, egyik napon csapata és egy sáros patak között egészen fehér kis állatot vett észre. Az állatka nyugtalanul futott fel és alá a patak mentén, megnyúlt, hegyes orra kétségbeesés-ről tanúskodott. Amikor ott az iszapos vízben megpillantott egy vízi liliumot, megpróbált előreugrani, majd bánatos jajgatással visszalépett.

A breton hős megállt, hogy megnézzze a kicsiny állatot, — talán megsebesült! — mondotta az egyik csapatvezérnek. — „Királyom, ez a kis állat menyét, de nem sebesült meg s azért jajong, mert ezt a patakot nem tudja átugorni a nélkül, hogy iszapba ne essék és hogy ruháját be ne szennyezze: a hófehér menyét inkább a halált választja, mint a legkisebb szennyet.” A fejedelem erre óvatosan előrehajolt. A menyét, amint közelíteni látta, ijedten készült előreugrani, de látva a patak iszapját, kétségbeesett jajongással gyorsan visszaugrott. Látta, hogy csak kettő közül választhat: vagy a piszkos patakba kell ugrania, vagy az ismeretlen támadó kezébe fut, — lehet, hogy a halálba. De a két veszély között inkább a másikat választja s Conan kitért karja közé fut. A

fejedelem pedig: palástja szélével letörölte az apró kis lábak széléről az iszapot, az apró állat újra folt-talan lett, s azt mondja a legenda, hogy a breton király ennek emlékére hímezte a menyétet hadi lobogójára ezzel a jelszóval: „Inkább halál, mint szennyfolt!”

Valóban szép címer, de tegyem magamévál Egyébként **semmi** láz, **semmi** a nyugtalan, remegő, mindig a töviseken járó lélekből. Az ember nem teszi a rosszat a nélkül, hogy ne akarná. Minden a beleegyezésen múlik. Amíg az akarat bevehetetlen marad, nem kell nyugtalankodni az érzelem forrongásai miatt... Szalézi Szent Ferenc kitűnő tanácsot ad: ha egy kutya az utcán reánk ugat, ne ijedjünk meg és ne forduljunk hátra, vessük meg, majd elhallgat magától, ha elfárad az ugatástól. Rossz taktikát folytatunk, ha szóval vagy taglejtéssel megfutamítani akarjuk. Annál inkább fog ugatni. Menjünk csak előre utunkon. Tegyük úgy, mintha nem lenne. Meneküljünk, mégpedig előre, és minden egyhamar rendbe jön.

10. „Báránka, mennyire megváltozol!”

Vigyázz: egy darabig úgy tetszik, hogy szinte magától marad meg *tökéletes sértetlenségünk*. Az élet árja csendes, csillogó szép folyó, benne az ég tündöklő napja tükröződik.

De azután eljön az *alkalom*... Először a csodálat, ellenállás. Az alkalom alattomosan újra jelentkezik. S az egyformán kellemes és megútált *kísértés* egyszercsak végleg berendezkedett szívünkben. Oh: egyelőre még szó sincs bukásról. Csak lassankint nem törődöm vele, gondolata már nem félelmetes többé — és egyre kevesebbet imádkozom. Talán még nem is tudom, de megrendült bennem a hit, és ugyanakkor a remény ellen is áll már a támadás:

„Nem maradhatsz hű mindvégig — suttogja valami. — El kell jönnie annak a napnak, amikor végre beleegyezel.”

És talán — fájdalom — valóban eljött az idő, amikor *beleegyeztem*... És azt lassú, de fokozatos csúszás és rémületes bukás követte.

Dante a pokolról szóló egyik énekében megragadóan írja le a lélek átalakulását. „A kígyó neki-esett a szerencsétlennek és teljesen körülfonta. Soha folyondár nem tapad oly erősen a fához, mint ahogyan ez a rettenetes állat belefonódik az áldozat testébe. A kígyó és ő, mint meleg viasz egymásba olvadnak, sem az egyik, sem a másik nem látszik annak, ami azelőtt volt. Amint ez áldozatot társai megpillantották, felkiáltottak: Báránka, mennyire megváltozott!”

Hol vagyok én? ... Még *mindig tiszta* vagyok, vagy pedig már ragadós gyűrűk szorítanak mind erősebben magukhoz?

11. Fogytakozó keresztény élet.

A keresztény élet akkor „fogytakozó”, amikor a kegyelem állapotát gyakran váltja fel, szabályszerűen felváltja a *halálos bűn állapot*.

Sajnos, sok kereszténynek ez az életformája: az ember hű akar lenni, bűnös alkalom jelentkezik — egyideig az ember ellenáll (adja Isten, hogy ellenálljon, de néha elesik a nélkül, hogy legcsekélyebb ellenállást fejtene ki), — és elbukik. Adja Isten, hogy utána mindjárt *felkeljen*, és az őszintén és bánattal vett feloldozás mindent helyreállítson.

De ha meghalnék ebben az állapotban? ... Mi történik *érdemeimmel* a bűnös állapotban? Mint-hogy az érdemnek lényeges feltétele a kegyelmi állapot, ezen időben kifejtett minden törekvésem alig valami, és csak ennyit is számít az örök üdvösség részére. Ez olyan, mintha egy hídról minden

aranyamat a folyóba dobnám. Minthogy nem vagyok élő, a tetteim is holtak. Mekkora kár! Mily nagy eltévelyedés!

Amikor első szentáldozásom napján megígértem komolyan, hogy *Jézushoz* mindig hű maradok, nem ezt a váltakozó hűséget fogadtam, ezt a keserűen és gyalázatosan *hűtlen* hűséget. Mennyire ironikus így ez a megnevezés, „*hívek*“, ahogy az Egyház nagy családjának tagjait nevezzük. Közülük hányan és állandóan mennyire *nem hívek*, és hányszor követnek el súlyos botlásokat...

De én ne vesztsem el kedvemet, ha valami gyengeség, botlás ért. Sajnos, hibának kitett ember vagyok. Ám ne túlozzam gyengeségemet sem; még gyengeségemet szomorúan megvallva is: ebben és minden pillanatban megvan erőm Istentől, hogy ezután állandóan hű maradjak.

12. Júdás csókja.

**Mindenki ajkain hordja Júdás csókját,
amennyiben képes azt egyik nap meg-
adni.**

(Mgr. Benson.)

Lehetetlen életünk mély drámáját jobban ki-
hangsúlyozni, mint ezekkel a szavakkal.

Mint a kimondhatatlan valóság — a bennem élő Isten — hordozója, *törékeny* edényben viszem e kincset. Ádám háromféle ajándékot kapott: *természetes* ajándékokat (volt teste, lelke), *természetfeletti* ajándékokat (Isten élete lelkében) és ezenfelül *természetenkívüli* ajándékokat (szenvedésnélküliség, halhatatlanság, a rossz kívánság támadásaitól való mentesség). Az esés után a természetes ajándékok ugyanazok maradtak. A természetfeletti ajándékokat Urunk megváltásával sértetlenül helyreállította. Csupán a természeten kívüli ajándékokat nem kaptuk vissza. Miért? Isten így akarta. Urunk, hogy

nekünk az isteni életet visszaadja, szenvedni és meghalni akart, sőt kísértésnek is alávetette magát, habár nem belül (isteni természete ellenszegült), hanem kívül.

Tehát ismét isteniek leszünk, ez a lehetőség a Megváltás kedvezménye, de törékenyek maradunk, s ez a gyengeség az eredeti bűn következménye.

Isteniek, törékenyek. Innét a tragédia.

Tehát vigyázatosságl... Spártai legenda beszél egy fiúról, aki egy megfogott rókát akart átcsempészni a határon, és azt ruhája alatt rejtegette. Hogy magát el ne árulja, engedte, hogy az állat szétmarcangolja mellét. Ez történik velem is: vannak órák, amikor gonosz fogak mélyednek testembe. Rettentés! De én: féljek a kellemetlen vendégtől. Tudjam, hogy támadhat; tudjam, hogy mindig velem van, ne vegyem le róla a szájkosarat és őrködjem viselkedése felett.

13. Az emlékezet büntet a bűnért.

„Éljünk úgy, hogy egyik emlékünkre se kelljen elpirulnunk.”

(Egy keresztény bölcselő.)

Az emberiség történelmének talán legszomorúbb vallomása az, amivel Dávid király kiált fel a Misere zsolttárban: „Bűnöm előttem vagyon mindenkoron.”

A súlyos kísértés pillanatában, amikor a lelket erősen vonzza a csábító ajánlat és a lelkiismeret tiltakozik, a gonosz hang azt súgja: Eh, mi egy véték? Egy kis *furdalás*! Érdemes ezt az itt lévő és cirógató gyönyörrel akár csak össze is hasonlítani?

Tegyük fel, hogy elestem... A gonosz hang vajjon igazat mondott-e, vagy hazug volt beszéde? Hogyan, hát ez az oly nagyszerű gyönyör csak ennyi? Mi marad belőle a kezemben? Egy marék hamu. Mi marad a szívemben?

Emlékezetemben mindenesetre megmarad valami, mégpedig valami különösen édes dolog, ha multam sértetlen maradt, vagy pedig valami oly kínos dolog, ha vétkeztem, és ez az *emlék*. „Bűnöm *előttem* vagyom mindenkoron.”

Csupán ezzel igen drágán fizettem meg a gyönyörnek már elpárolgott cseppjét, amely oly mélységesen keserű emléket hagy bennem. Mit nem tennék *mostan*, hogy az akkori esés meg nem történte legyen. Lehetetlen. A világ legszebb önvádja nem teheti meg azt, hogy ami volt, meg nem történte legyen. Örökké igaz lesz, hogy egyik napon, ebben a pillanatban... emlékszem... ezt cselekedtem...!

Mekkora szegény! Istenem. Miserere. Bocsáss meg! Bocsáss meg!

14. Az emlékezet büntetése után a megszokás büntetése.

A bűn íme, maga oltja belém a büntetést. Ez a büntetés kettős. A bűn most már rám rakja azt a terhet, hogy benne marad emlékezetemben. Még ennél is súlyosabb büntetés, hogy bennem bizonyos *könnyűséget* támaszt, amellyel a bűnt újra elkövettem, és noha elítélem, de minden rossz súlyával akaratomra nehezedik.

Egyetlen cselekedet is elegendő ahhoz, hogy ha nem is szokást, de a szokás kezdetét teremtsen bennem. Nem hajlít-e eléggé maga az áteredő bűn is a rossz felé? És most, amikor a vétekbe beleegyeztem, magamtól beleoltom magamba az eredeti bűn további fajtáját, a bukásra való újabb hajlamot. Talán olyan könnyű volt először ellenállni, hogy béklyót kötöttem lábaimra? Mekkora esztelenség!

A szokás *második természet*. Igen, tízszer erősebb, mint az első. Vigyázzak erre. Kétségtelenül minden pillanatban megvan teljes kívánt kegyelemem, hogy ellenálljak. De ugyebár tragikus, hogy

vétkemmel kevésbé alkalmassá teszem magamat arra, hogy adandó esetben ezt a kegyelmet, amely mindig rendelkezésemre áll, felhasználjam?

Csak jó szokásokat vegyek fel. Vigyázat rossz szokásaimra, igyekezzem mindinkább megszabadulni tőlük, vegyem egyenkint sorra őket és bátran küzdjek ellenük!

15. Súlyos bűn.

Tehát megbántottam Istent! Talán még fel akar használni engemet? Eszembe jut a következő mondat: „A vétkekkel borított ember Isten előtt mindig érdekes.” Céltábla az irgalmasság számára. Kiegészítő részét képezi annak a megvásárolható anyagnak, amelyért — amint tanultuk — Isten Fia vérért ontotta és kínhalált szenvedett.

Azonkívül nem mondta-e a Mester: „Nem az igazakért jöttem, hanem a *bűnösökért*.” „*Izrael elvesztett juhaiért* jöttem.”

A szűzen megmaradt szeretetben van valami egészen felbecsülhetetlen, viszont a bűnbánó szeretetben oly titokzatos illetéssel találkozunk, hogy Urunk ezt merte kijelenteni: „Nagyobb lesz az öröm az égben egy megtérő bűnös, mint kilencvenkilenc igaz miatt, akiknek nincsen szükségük bűnbánatra.” Különös és megtévesztő számtan. És mégis el kell hinnem, a Mester szava ez. A mindig megőrzött ártatlanság igen szép, de a hatalmas lélekkel és kivált végérvényesen visszaszerzett ártatlanságban van valami még megindítóbb, még erősebb, még lángolóbb titok.

Azt kérdem: Isten fel akar-e még használni engemet? ... Hogyan? Kétkelkedhetnék? Hiszen éppen ezt várja, ezt kívánja. Buzgóságomba annál több lángolást viszek, mert először többet kell engesztelnem, és mert most jobban megértem, milyen rettenetes baj a véték.

Az élet érdeke és haszna nincs mögöttem. Mit számít a múlt! *Előre!* Életem ma kezdődik; a múltból csak azt a folytonos kötelezettséget tartom meg, hogy a jövőben mindig a magasságban leszek, és ezért a jelenben határtalanul odaadó leszek Isten felé.

16. Bátor kereszténynek kell lennem.
(Louis Veuillot.)

Igen, bátor kereszténynek kell lennem.

Amikor igazán szeretünk valakit, csak egy gondunk van: hogy dicsőséget szerezzünk neki. Ezért legyünk Isten dicsőségének hírnökei az egész világ előtt, mutassuk meg a világnak őszinte keresztény életünkkel, hogy Isten *minden* számunkra.

És ha valaha is előfordul, hogy valaki előttem Istenem, Krisztusom, vallásom felett mosolyog, viselkedésemmel, szavaimmal, hitvallásommal mutassam meg azonnal, hogy nem tűnök meg ilyesmit. Ha édesanyámat bántalmaznák, hallgatnék-e? És Isten több nekem, mint édesanyám — aki pedig oly sokat jelent nekem.

Ezzel tartozom *magamnak*.

Férfi vagyok. A férfi pedig *következetes* ember. Hiszek és hitemet nyilvánosan is meg kell vallanom, különben súlyos önellentmondásban élek. Férfi vagyok. A férfi pedig mindenekelőtt bátor. S ha az... hát olyan kevésre becsülöm magamat, hogy akárkinek vigyorgása és szeszélye előtt elpirulok és megijedek? Először is: jól szemügyre vettem-e az ellenfeletemet? — Igen! No és csak ez az? És én ettől félnék?

Bátor kereszténynek kell lennem, mert ezzel tartozom *környezetemnek*. Megszámoltam-e eddig egyszer is, hogy hányan várják az én nyíltan és bátran gyakorolt katolicizmusomtól a bátorítást, hogy ők is félelem nélkül éljék katolikus hitüket? Hisz oly nagy a *félénkek* száma! Ez a tömeg. Hány

lelkiismeretet szabadítanék fel, mennyi üres emberi nagyságot hallgattatnék el, ha bátor kereszténynek mutatkoznék!

Elhatározásom: Mindíg, mindenütt, árnyék nélkül keresztény leszek.

17. „Ki vagy te?”

Marokkóban egy ezredes tolmács útján tudatja a bennszülött csapatok vezérével, hogy harcolniuk kell. A vezér egyszerűen csak annyit felel: „Amikor látni fogsz, azt fogod mondani, ez *ő!*” Van-e bennem valami, amiből az emberek azonnal felismerik azt, hogy ki vagyok? Valakiről ezt mondták: „Sokáig vele lehetünk a nélkül, hogy valaha is sejtették, hogy imádkozik és áldozik.” Nem kell azért ájtatoskodó arckifejezést ölteni. De nem sokat ér az a vallásosság, amely nem *vonzó*, nem *hódító*. Nem kell hozzá mesterkéeltség, elég a természetes és őszinte ragyogás, lendület. Semmi az úgynevezett „jó fiúból”, az eredetiség nélküli bábuból! Ellenben *bátorság és merészség!* Valaki támadja a vallást! Várj csak, megtudod, ki vagyok... Ha nem támadnak, én támadok, de nem azért, hogy kötekedjem, hanem hogy elhintsem a jót, megcáfoljam a lapangó ellenvetést, kijavítsam a ferde véleményt, megvilágítsam az evangélium egyik pontját, — és mindezt önuralommal, melegséggel és mindenkor szeretettel végzem, de irgalmatlanul a bálványok ellen, amelyeknek ürességét és semmisségét teljesen kitárom. Kiváltképen példával prédikáljak. A szavak meghatnak, néha meggyőznek. A példa mindig *meghódít*.

A régi mesterek aranyló fénykört festettek a szentek köré, hogy abból az első pillantásra lássuk: szentet ábrázol a kép, abban az aranyos fényben csak szent lehet.

Én pedig: irodámban, műhelyemben, osztályomban, kaszárnyámban — mindenütt őrizzem meg magam körül ezt a sugárzást, ezt a láthatatlan — és látható — aureolát!

18. Erkölcsi haladás.

Mit használ az a haladás, amellyel az ember esetleg 500 mérföldnyi utat is megtehet néhány óra alatt — ha a csodálatos jármű utasa: hitvány? Egy nagy püspök, Mgr. Bertrand mondotta: „*Józan ész-szel* kell értékelnünk olyan tizedrangú jelentőségű dolgokat, mint amilyen a közlekedési eszközök gyorsasága.”

Az ember könnyen hajlik arra, hogy a legmodernebb gépek feltalálásában a civilizáció csúcspontját lássa. Vigyázat! Szükség van ezekre is. De ne tévesszük össze az anyagi civilizációt az *erkölcsi* civilizációval. Az a legfontosabb, hogy a lélekhez eljussunk és azt átalakítsuk. Mire jó a hatalmas gépek feltalálása, ha azokkal öldöklő szerszámokat készítünk? Mit ér a lendítő erő elméletének megoldása, ha arra használjuk, hogy 500—900 kilós bombákat dobjunk az emberekre?

Alábbszállt-e a gépekkel az önzés? Kevesebb-e a hatalmon lévők nepotizmusa, kevesebb-e a gazdagok zsugorisága, kevesebb-e a szegények irigysége, kevesebb-e az ifjúság élvezethabzsolása? Jelent-e valamit az, ha hálókocsiban utazik valaki vagy rozoga szekéren, mikor úgy az egyik, mint a másik halottat, bűnös állapotban lévő viz?

Kétségtelenül minden erőnkől fejlesztenünk kell az anyagi előrehaladást is, de értsük meg jól, hogy *Krisztus nélkül* minden anyagi előrehaladás nemcsak hogy alig használ valamit, hanem alkalmadtán nagyon is árthat. Krisztus nélkül a gondolat szárnyalása igen lassú vagy egyenesen megszűnik. Micsoda újat találtak fel a bölcséletben Arisztote-

lesz és Platon óta, értem ezalatt azt, ami az élet, a sors problémáját különféle képen vagy teljesebben mutatja be.

Egyedül az az igazi civilizáció, amely a szívet tisztábbá teszi, az eget közelebb hozza, a szellemet a magasságok felé kívánczóbba, az embert pedig nemesebbé sugározza.

19. Kereszttségem évfordulója.

Keresztége évfordulóján Ferreri Szent Vince élete végéig minden esztendőben hálaadó szentmisét mondott abban a valenciai kápolnában, ahol megkeresztelték.

Engem már régen megkereszteltek. (S mennyi jótéteménnyel halmozott el azóta az Úr!) Tudom-e, mit jelent megkereszteltnek lenni? A kereszttség iránt való hálájától és alázatától áthevítve Szent Lajos francia király Poissy-i Lajosnak nevezette magát, annak a helynek emlékére, ahol Isten gyermekévé lett. Ezt a címet többre becsülte francia királyi címénél.

Egészen kicsiny koromban kereszteltek meg. Lelkileg vajjon nem maradtam-e olyan kicsiny, mint amilyen akkor testileg voltam? Kutattam-e néha abból származó címeim után, a kereszttségben nyert nagyságom után?

Azon a napon — akár Ferreri Szent Vince — emberi teremtményből Isten gyermekévé lettem, mint természetfelettség nélkül való gyermek, képes lettem e földön a kegyelemre és a halál után a dicsőségre, míg ha keresztységem előtt meghaltam volna, sohasem láttam volna Istent színról-színre. A harag gyermeke voltam, — gondoljak a Miserere zsoltárra — de a kereszttségben az üdvözítő Jézusba való bekebeleztetésem által a *Fiúhoz* kapcsolódtam, ahhoz, „akiben az Atyának kedve tellett”. Azon a napon Isten belőlem *templomát*, élő kápolnáját készítette, a Szentháromság embere lettem.

Van-e valami, ami ennél többet jelent, többet számít? Van-e olyan nagy nap, mint keresztségem napja? *Ez életem legnagyobb napja.*

20. „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők.”

Krisztus megváltott engem, visszavásárolt engem. Mennyire érzem, hogy szeretnem kell Őt! Nélküle az isteni élet nem virágzott volna ki újra a földön. Minden örökre elveszett volna. De ő azt mondotta: „Ecce” — „íme, itt vagyok.” Ez azt jelenti: — Ime, itt vagyok irántatok való szeretetből. — És szavát tett követte, eljött.

Emberre lett: íme, a jászol.

A szenvedések emberévé lett: íme, a kereszt.

Kenyérre lett: Ime, az ostya.

Ez az a három lépcső, amelyeken leszállott.

De ez még nem minden. Hogyan váltott meg engem? Nem úgy, hogy külsőleg fizetett értem, mint ahogyan valaki egy bizonyos összeget lefizet szomszédja kiszabadulásáért; ez a cselekedete nem teremtvérségi köteleket kettőjük között. Krisztus sokkal többet tett. Nemcsak közlünk valóvá lett, hogy engem megváltson, hanem mindegyikünkől belőle való, hozzá kapcsolódó részt alkotott. „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők.” Ez a hasonlat nem külsőség. Miben áll az oltás? A törzsbe sebet vágunk, a sebbe szarát helyezünk és a behelyezett szár a törzs életét fogja élni. Az áteredő bűnnel elvesztettem isteni életemet, Krisztus eljött, és ráfeküdt a kereszt véres fájára. Sebeinek érdemeivel *beleoltattam* az ő saját személyébe, miként a szár az élő törzsbe. Ő az isteni életet a maga teljességében bírja. A keresztségben hozzá kapcsolódtam, és ezáltal hozzá olvadtam én is az isteni élethez, az tőle belém is árad.

Krisztus élő vesszeje, Krisztus kiegészítő darabja: ez vagyok én.

21. „A keresztény Krisztus mása.”
(Tertullianus.)

Minthogy Krisztus kiegészítő tagja, az Udvözítő Jézus élő vesszeje vagyok, az a keresztény hivatásom, hogy isteni és krisztusi módon éljek.

Mit jelent ez?

Semmiképen sem azt, hogy az isteni Mester tetteit *külsőleg* visszaadjam. Ezt nem is tudnám tenni, de semmiképen sem kívánja tőlem, hogy istállóban szülessek, harminc évet műhelyben töltssek és ott haljak meg a keresztfán.

Hogy Krisztust éljem, ahhoz az szükséges, hogy megvalósítsam önmagamban azt, ami Urunkban lényeges volt, hogy bensőmben felvegyem azt a *lelki magatartást*, amelyet a jó Mester tanúsított, vagyis azt a készséget, amellyel feltétlenül alávetem magamat Istennek, az ő dicsőségére és a lelkek üdvére.

Az Ige az égben egyenlő volt az Atyával, de hogy az eredeti engedetlenséget jóvátegye, kisebbé tette magát és engedelmessé lett. Lemondott saját akaratáról, mégpedig kettős szeretetből: az Atya iránt és mi irántunk való szeretetből. Én akkor leszek Krisztus mása, ha az üdvözítő Jézusnak ezt a benső lelki állapotát minden pillanatban magamra veszem. Nem számít, hogy mit akar a természetem, szeszélyem. Csak egy számít, csupán egy a fontos: Isten akaratának teljesítése szeretetből. — Krisztus másának lenni annyi, mint ezt cselekedni. Nem szükséges rendkívüli dolgokat művelni, hanem amit Isten minden pillanatban tőlem kíván, úgy megtenni, amint azt Krisztus az én helyemben tenné, az Isten akarata iránt való ugyanolyan tisztelettel, teljes tökéletességgel és szándékkal. Jézus mondta: „Az én étkem az, hogy annak akaratát cselekedjem, aki engem küldött.” Ez legyen az enyém is ezentúl. Ezáltal leszek Jézus mása.

22. Hogyan imádkozzam?

Megvan-e bennem az igazi *keresztény* imádság tudata, vagyis annak tudata, hogy:

1. egyedül Krisztus adhat Istennek hozzá méltó imádást, hálaadást, engesztelést, mert egyedül az ő cselekvése végtelen értékű, és
2. hogy Krisztus felajánlásában megvan az én helyem is, mivel csak egyet alkotok Vele?

Urunk egyenesen azért kebeleztet be saját személyébe, mert megváltói tevékenységébe akart minket bekebelezni, tehát az Ő végtelen imádságának hatalmába, végtelen engesztelésének hatalmába, apostoli művének hatalmába.

Az igazi keresztény imádság abban áll, hogy
felajánlom Jézus Krisztust,
és felajánlom Vele magamat.

Felajánlom Jézus Krisztust... — Ez az egyetlen imádság, amely Istenhez, Isten végtelen felségéhez méltó. Én gyakorolhatom ezt a felajánlást, mert keresztségem megadta hozzá a hatalmat. Ebben áll az összes keresztények királyi papsága; ennek teljességét csak az egyházi rend szentsége adja meg. De azt a felajánlást, amit a felszentelt pap hivatalosan, nyilvánosan és ünnepélyesen végez, én mint magánszemély cselekszem. *Jézus Krisztussal felajánlom magamat...* — Amikor Krisztus felajánlja magát, egész önmagát ajánlja fel. De minthogy én személyének integráns részét teszem, imádságának és felajánlásának is integráns részét alkotom.

Amikor tehát imádkozom, tegyem azt azzal a tudattal, hogy Krisztus folytatása vagyok — imádkozzam úgy, ahogyan ő imádkozna, ha helyemen lenne, a részletekbe menő ugyanazon tökéletességgel (testtartás, szórakozottságtól való mentesség stb.), és ugyanazzal a magasztos szándékkal (Isten országának nagyobbodása, a világ üdve).

II. A L E L K I E R Ő.

23. „Leszállított értékű szentség.”

A fiatal Psichari Ernőről mondotta valaki: „Ő mindig legalább egy centiméterrel nagyobb.” Mert irtózott a középszerűségtől, az átlagtól, — ami nem volt váltakozni kívánczó gyermekes állhatatlanság, hanem az a kívánság, hogy szakadatlanul nagyobbá tegye magát. „Én érzem, — írja — hogy Istennek mindazt meg fogom adni, amit tőlem kérni fog.”

Az egészet.

Azaz sokat... Mily kevesen szeretnek, s még kevesebben szolgálnak egész szívükből, egész lelkükből, minden erejükből. Oly könnyű mindig csak *fél*ig cselekedni, félnagy-lelkűséggel, félerénnyel. Én: igyekezzem mindebben önmagamnak mintegy a határáig hatolni.

„Csak jussak az égbe valahogy! ... Csak legyen egészen közel az ajtóhoz, semmi mást nem kívánok.” Ezt halljuk néha. Gyűlöletes beszéd! Szűk és katolikum nélküli katolicizmus, Urunk kívánságával ellenkező síkon mozgó katolicizmus, mert ő mást mondott, ő azt mondotta: „Legyetek *tökéletesek*, amint mennyei Atyátok is tökéletes!”

Irtózzam ettől a kicsinyes szellemtől. Vigyázzak, és ne kerüljek azok közé, akik *leszállított értékű* szentségre törekszenek, akik a kevésbbé lehetségesnek tanát védik, akik azt mondják: „Isten szolgálatában mindig eleget teszünk. Az ő dicsősége, az ő nagyobb dicsősége nem érdek. A fő, hogy üdvözljek, a többi számomra érdektelen.”

Emeljem fel jóra irányuló akaratomat Isten hozám fűzött igéyeinek színvonalára. Isten: *szentnek*

kíván engemet. Ez az igényem, nem kevesebb, — még ma megkezdem... hogy szentté legyek...

24. Katolikus jogaim.

Ragaszkodjam szilárdan katolikus jogaimhoz.

A világháború után, amikor első hagyományos bálját rendezte a párizsi műegyetem, a katolikus hallgatók kikötötték, hogy csak akkor jelennek meg a bálon, ha azt két részre osztják: az egyikből, amelyen a hithű katolikusok vesznek részt, kizárják a tiltott táncokat, a másikon résztvehet, aki akar, és bármilyen táncot táncolhatnak. A rendezőbizottság nemcsak hogy elfogadta a feltételt, hanem az összes helytelen táncokat törölte a báli éj táncrendjéből. Így kell katolikus jogaimat mindenki előtt *tiszteletben tartatnom*. Ezért bátran gyakoroljam katolikus kötelességeimet. Amikor imádkozom, vagy pénteken böjtölök, vagy áldozom: nem rejtem véka alá. Készségesen elfogadják katolikus jogaim sürgetését, ha előzőleg látják, hogy minden katolikus kötelességemet sértetlenül megteszem.

25. Az élet értéke.

„Perceim meg vannak számlálva.”

A következő szavak Mercier bíboroséi: „Perceim meg vannak számlálva. Az égben nem fog növekedni többé szeretetem, sem dicsőségem, sem az a dicsőség, amelyet Krisztusomnak és Istenemnek szerezhetek... *Ez az idő értéke!*”

Az igazi ember számára a *halál* nem az a félelmetes esemény, amilyennek legtöbbször képzelik. Helyesen értelmezve, ez az élet utolsó nagy öröme, mert véglegessé teszi azt, ami csak ideiglenesen volt, ragyogóvá változtatja azt, amit csak homályban lát-

tunk, birtokunkká teszi azt, ami láthatatlan és megfoghatatlan volt. Természetfeletti szempontból az igaz ember előtt a halálban csak az az egyetlen mozzanat rettenetes, hogy véget vet önmagát és Isten dicsőségét művelő munkájának, hogy életét egy bizonyos számadatnál egyszerre megállítja, és ez a szám mindörökké ugyanaz marad, ami akkor volt. Ezért azok, akik a halált igazi súlya szerint értékelik, életükkel a legnagyobb hozamú teljesítményt akarják végezni. Ha földi életemben csak mérsékelten, mondhatni zsugorian szentelem meg magamat, égi dicsőségem pontosan ilyen mérsékelt lesz, pontosan ezzel a földi megszentüléssel lesz arányos. A menny nem más dolog, *hanem* másképen bemutatott dolog. Dicsőségem foka földi kegyelem foka. A földön mindenegybe újabb hűségemmel növelem kegyelmemet. Ott fenn már többé nem dolgozhatom, csak munkám gyümölcsét élvezhetem.

Adjam meg földi életemnek a teljesség érdekét.

Mily szép ország van *itt* a földön, ahol minden perc szentebbé tehet engemet.

26. Állva.

A verduni csatatér egyik betemetett lövészárka felett emlékmű áll és rajta ez a felírás: „Ama francia katonák emlékezetére, akik e lövészárkok mélyén, fegyverrel a kezükben, állva alszanak.” *Állva!* Készen állottak a rohamra, amikor a robbanástól magasba csapódó és alázuhanó földtömeg eltemette őket.

Igen: meghalni, ha kell, de így: állva. A lényeg nem a győzelmen van, hanem azon, hogy *állva* maradjunk, hogy *halálig* harcoljunk. Csak az az ügy hal meg, amelyért nem halnak meg. Isten nem *személyes sikeremet* kívánja. Áldozatom talán a végső győzelem egyik feltétele. Természetesen tegyek meg

mindent, hogy győzzek, és a gonoszság művét semmivé tegyem, az Egyház ellenségeit leverjem, de hagyjam meg Istent a győzelem és siker mesterének. Nem baj, ha el kell tűnnöm a nélkül, hogy a győzelem tanúja lennék. Ezáltal, minthogy nem kaplam emberi jutalmat, buzgóságom önzetlenebbé és *több érdemmel gazdagabbá* válik. Isten éppen ismétlődő kudarcainkból hozza létre végső diadalát. Dicsősége jobban növekszik úgy, hogy harcolunk győzelem nélkül, mint ha győznénk harc nélkül. Ha akarná: egy pillanat alatt megszerezhetné a sikert. Egyetlen őszinte igyekezetünk — ha külsőleg nem is mutatkozik eredménye — több értéket jelent előtte, mint Egyházának pillanatnyi, könnyű győzelme. Azért hát: türelem!

Egyébként a legjobb eszköz az ellenség visszaszorítására az, hogy helyemen szilárdan *állva* maradok. Semmi sem gyakorol az ellenfélre nagyobb benyomást, mint az elszánt bátorság. Az 1917. évben elsüllyesztett Ariane japán hadihajó felszínre hozatalánál történt, hogy a bűvár a tengerfenék felsötétjében váratlanul találta magát egy tengerész-katona holtteste előtt, aki teljes felszereléssel és fegyverrel állva maradt a hajón. A bűvár e hirtelen látványtól megrémülve elájult és nehezen tudták eszméletre téríteni.

Pedig az állva maradt katona csak *holttest* volt. Engem viszont találjon az ellenség mindig *állva* és *élve*.

27. Legyek valaki.

Legyek „én”.

Törekedjem arra, amennyire csak lehet, hogy *én magam* gondolkozzam, *én magam* érezzek, *én magam* akarjak, és *én magam* cselekedjem. Magam és magamtól. Ne függjek az utolsó hallott szótól, az utolsó olvasott szótól. Ne legyek állhatatlan, mindig imbolgó, vagy annál konokabb, minél önállótlanabb az ítéletem.

Igyekezsem a legjobban kialakítani személyiségemet, mégpedig nem hiúságból, ami a lelki életben abszurdum lenne, hanem azért, hogy minél teljesebben értékesítsem Isten ajándékait, hogy magamat a lehető legteljesebben és leggazdagabban kiaknázzam és életemben megvalósítsam a hódító apostoliságot. Alkossak és formáljak magamból *egyéniiséget*.

A fiatalok rendesen különcködésekkel szeretik magukat megkülönböztetni másoktól. Hogy másokon túltegyenek, idegenszerűség felé hajolnak. Innét származnak a különböző lehetetlen divatok. Az igazán értékes eredetiség nem abban áll, hogy az ember senkit sem követ. Igenis követhet valakit. Ha a minta igazi, ha a minta művészi vagy szent, miért ne lehetne követni? Ne tévesszük össze a *különcödő* és felszínes eredetiséget a mélységes és valószínű eredetiséggel. Az az előbbit gyakorolja, senkit sem követ, legalább is az igazi példákat nem követi, — amit tesz, oktalan. Aki az utóbbit gyakorolja, az túltesz másokon, éppen azért, mert másoknál jobban belehatol a dolgok mélyébe, és eljárása termékeny lesz.

28. Akarni.

Háromféleképen lehet akarni. Lehet akarni a nélkül, hogy nehézségbe kerülne. Lehet akarni, bár nehézségbe kerül. Lehet akarni azért, mert nehézségbe kerül! (P. de Ravignan.)

Akarni a nélkül, hogy nehézségbe kerülne... Ez alig jelent akarást. Ez annyi, mint a hajlamot követni, mint valaminek átengedni magát. Ez az akarás nem bizonyít semmi bátorságot. Miért lesz annyi ifjú, annyi oltalmazó befolyás után közép-szerű? Valamikor nagyságról, hatalmas stílusú élet-ről ábrándozott? Igen, de a nélkül szeretne volna, hogy az valamibe kerülne. Megváltozott a környezete, nehézségei támadtak, az ifjú lélek is hirtelen

megváltozott. A szép ábrándok eltűntek, mint a hó a napsütéstől.

Akarni, bár nehézségbe kerül. Ez már keményebb dolog. Annyi baj legyen. Egy pilóta gyorsasági repülést végzett Európa fővárosai között. A Berlin—Varsó-i úttól vissza akarták tartani, mert jég-hideg ködtenger és fagy áradtak a kontinensre a tengerről: „Nehéz lesz repülni most!” — „Azt hiszik, azért születtem, hogy mint puhányember dolgozzam?” — volt a férfias válasz. Ez már sokkal több — egyszerűl Igen, az ember mindig odaér, és hozzá élve, ha oda akar érkezni.

De még több: akarni, *mert* nehézségbe kerül... Ez történik akkor, amikor a nehézség buzdít, lelkesít, ösztönöz. Kevés ember van ebből a fajtából. Legyek ilyen. Ez legyen a szabályom: Bevetem magam a küzdelembe, — magam vagy Isten ellenségei ellen — de nem a veszély ellenére, hanem annak okából. Nem oktalanságból, sem vakmerőségből, sem virtuskodásból, hanem nagylelkűségből, bátorságból, a célnak, az ügy nemességének tudatából.

29. Keveset, de állhatatosan.

Előttünk van Timurlenk és Harisson példája.

Harisson a mult század elején az egyik vidéki angol városban ácsinas volt, amikor az angol parlament 20,000 font sterlinges díjat tűzött ki egy egyetemese órá elkészítésére, mely egyszerre mutatja az igazi időt és a helyi középídot. „Meg akarom nyerni a díjat?” — mondta Harisson. — Eldobta a fűrész és gyalút, Londonba ment, órásnak tanult, negyven évig dolgozott... és megnyerte a díjat.

Timurlenk mongol vezér több csatát vesztett egymásután. Egybehívta a haditanácsát. Arról tanácskoztak, hogy felhagyjanak-e végleg a küzdelemmel, vagy tovább harcoljanak lankadatlanul.

Ekkor véletlenül meglátta, ahogy egy hangya fel-felé igyekszik sátorán, s egy bizonyos magasságig érve leesik, majd ismét felmászik, de valahányszor leesik, újra felkel és mászik. Timurlenk nem habozott többet. A hangya egyszerű példa volt számára.

Keveset, de állhatatosan!

Hogy megtanuljunk nagy dolgokat akarni, nincs jobb mód arra, mint hogy akaratunkat kifejlesszük a *kis dolgokban*. Válasszunk ki minden héten egy erényt: áhítatot, felebaráti szeretetet, tisztaságot, munkásságot. És ebben az erényben határozzuk meg azt a bizonyos pontot, amelyre *különösen* vigyázni fogunk, például: reggeli imádság, áldozás, ezzel a baráttal való társalgás stb.

30. A kísértés előtt.

„Attól kezdve, hogy a gonosz jelentkezik előttünk, nem ugyan a történetekben, hanem a valóságban, minden erővel a keresztény fértiasságra kell törekedni, különben elbukunk.” (Lacordaire.)

Gyermekkorodban bizonyára sokszor hallottál beszélni a *kísértésről*, de nem tudtad, mi az. Noha mégis: jól tudtad mi a torkosság vagy a lustaság kísértése... azonban ezek kisebb vétkek voltak. Amit ma tapasztalsz, az sokkal mélyebb, sokkal súlyosabb. Érzed, amint a gonosz erők kívánnak kitörni bensődből. Már a reájuk való gondolás is szégyenpírral borítja el arcodat.

— Mit csináljak? — kérded.

Feleljed íme, ezt:

— Mindeddig csak gyermek lehettem. De most jogom van arra, hogy férfi legyek — és annak is kell lennem. Ha nem határozom el magamat arra, hogy bátran küzdjek, elvesztem. Más a kísértésről mint távoli, valószínűtlen *dologról* hallani, és más érezni az ösztönök rohamát, amelynek ellen kell

állani, különben elpusztulunk... Márpedig én most ebben a helyzetben vagyok. Egész jövőm mostani ellenállásomtól függ. Földi és örök jövőm...

Mi az én módszerem a kísértéskor? Urunk azt mondja „Vigyázzatok és imádkozzatok!” Vigyázok-e és imádkozom-e?

31. A kis kötelességek.

„Nagy dolgokra ritkán van alkalom
— kis dolgokra — mindig!”

(P. Chaignon.)

Ha „nagy dolgokra várok”, hogy magamat megszenteljem, talán nagyon sokáig, mindenesetre bizonytalan ideig kell várnom. Talán nem is jön meg ez az alkalom. S ha elérkeznek, és engem *készületlenül* találhatnak, számomra semmit sem jelentenek. *Alkalom* tolvajt szül, szoktuk mondani. De rendszeren a tolvaj teremti az alkalmat. Erős leszek *a nagy helyzetekben*, ha megtanulok erős lenni *a kis helyzetekben*.

Csak aki kicsiny dolgokban erős, az erős igazán. Mindenki képes *átmeneti* lendületre. De egész életen át, reggeltől estig lankadatlanul alkalmazkodni a kis áldozatok hosszú sorozatához, mint amilyen a gondolatokra való felügyelet, kitartás a munkában, buzgalom a jámborságban, pontosság a felkelésben, semmisségek, — de mégis sokba kerülnek — mert majdnem hősieb bátorságot kívánnak és arról tanúskodnak.

Ezeket a kis dolgokat csak nevezzük kicsinyeknek, pedig nagyok, mert *nagy lelket* kívánnak. Nagyok, mert semmi nem kicsiny, amit Istentől megtagadunk. Ha Szent János apostol ott a keresztfán mellett megtagadott volna egy pohár vizet Urunktól, vajjon ezt csak apró gyengédtelenségnek nevezték volna-e? Gyakran az, amit a Mester tőlem kíván, megfelel egy ilyen pohár víznek. Kis dolog lenne az, ha nem adnám meg neki?

32. A kis dolgokkal való törődés.

Laffitte Jakab Bayonne-ból érkezik Párizsba; állást szeretne szerezni magának. Megjelenik Perregaux bankárnál. A személyzet teljes, nincs fölvétel, Laffitte csalódottan távozik. Kifelé menve észrevesz a földön egy tűt és felveszi.

— Mi az ott, fiatal barátom? — kérdi tőle a bankár.

— Uram, itt egy tű. Semmit sem szoktam elvesztetni.

— Ah, ön gondos ember. Nos, hát jöjjön vissza holnap.

Másnap Laffitte belépett a Perregaux-bankba és idővel Franciaország egyik legnagyobb bankára lett.

Legyek figyelmes az *apró dolgokra*. Minthogy életünk általában apró dolgokból tevődik össze, mi-ből szőjem erőnyeimet, ha ezeket az apró dolgokat elhanyagolom? Ha életemből elveszem ezeket, mi marad meg?

Tehát irtózzam a „majdnemtől”. Mindennek jussak a „végére”. Ha egy nyelvet jól akarok elsajátítani, minden kis feladatot jól kell megtanulnom. Mi a majdnem elkészített feladat, a majdnem elszállított mérőeszköz, a majdnem megírt ujságcikk, a majdnem elkészült beszéd? Mindent *végig* megtenni!

Semmi se mutassa nálad a *bibelődés* szellemét. Nem szükséges, hogy egy porszem elfedje előttem az egész láthatárt. Adjam meg minden részletnek a saját értékét. S egy másik igen hasznos megfontolás: a kis dolgokkal való gonddal tudjam átfogni a dolgok *összefüggését*. Ne legyen bennem az apró dolgok *rögeszméje*, amellyel nem tudok mást végrehajtani, mint ezeket. Legyek képes megérteni egy Mozart-szimfóniát, egy sugárzó bölceleti könyvet, miképen el tudom készíteni a mérőeszköz tervrajzát.

33. A kegyelemhez való hűség.

„Senki sem tudja, hogy mit tenne Isten azzal a lélekkel, aki Őt cselekedni hagyta.” (P. de Ravignan.)

Soha a legcsekélyebb ellenállást sem fejteni ki szándékosan a világosan megismert isteni sugallattal szemben — amelyet egyébként állapotbeli kötelességemmel, a keresztény tökéletesség szilárd elveivel és lelkivezetőm útmutatásaival összeegyeztethetőnek tartok, — íme, ez a keresztény élet, a keresztény tökéletesség.

Sokan, mivel nagyon szórakozottak, nem hallják Istent. Azok között, akik hallják, sokan nem követik Istent, mert hanyagok, vagy ha követik is, időről-időre, távolról és lányhán követik. A folytonos hűség kétségtelenül felülmúlja erőnket. De mégis törekedni kell rá, kapkodás nélkül, szünet nélkül, a hibák és kihagyások után is türelmetlenség nélkül. Miért álmodom csak leszállított értékű szentségről? Ah, ha a tökéletesség útján Isten lépteivel járhatnék! Lábam törpék. De Isten ezekhez a lábakhoz alkalmazkodik és amennyire csak lehet, lassítja járását. De még így sem követem. Megállapodtam, mozdulatlan maradtam az úton... Ha mindig hallgattam volna a hívásra, már szent lennék.

Ezentúl *ernyedetlenül* hű maradok, amennyire csak gyengeségem megengedi. Az idő minden percéből az „örökkévalóság maximumát” akarom kihozni.

34. Legyen céltomi

„Ha egy normális képességű ember minden tehetségét és minden eszközét egy célra összpontosítja és azért szilárdan és eltérés nélkül dolgozik, előlri célját.” (Foch marsall.)

Nem lehet mindenki hős. S ha csak „rendes képességű” ember is vagyok, azért ne veszítsem el ked-

vemet. Így is célhoz érhetek és nagy dolgot művelhetek.

Hogyan?

Határozzam meg pontosan a célt! Foch marsall megszokott kérdése ez volt: „Miről van szó?” S ez azt jelenti: határozzam meg és tudjam pontosan, mit akarok.

És azután ebbe a célba *állítsam* be és *alkalmazzam* a lehető legjobban a hatásos eszközöket. Semmi szétszórás, mindent összpontosítani. Húzzam össze magamat, hogy a dolgokat jobban megragadjam. Ami igazán célhoz vezet, azt kutassam lankadatlanul. Ebbe vigyem „minden képességemet, minden eszközömet. A háborút úgy nyertem meg, — mondotta Foch marsall — hogy megtartottam minden erőmet, hogy feladatomnál egész ember legyek.”

Tisztán kell látni a célt, okosan kell alkalmazni az eszközöket. De hátra van még a biztos siker harmadik eleme: az energikus akarás. Dolgozzam „erősen”. Azé a világ, aki azt megragadja. Két versenytárs között azé a győzelem, aki negyedórával tovább tudja „tartani magát”, mint a másik.

Ime, kezemben van most minden megnyert csata titka!

35. Középszerűség.

„Mihelyt az ember a középszerűségen túl egyetlen lépést tesz: meg van mentve.” (Psichari.)

Mily jól esik nekem ez a mondás! Kiállhatatlan középszerűségben roskadtam hosszú ideje, irtóztam a szép élettől, nem voltam szigorú a kétes alkalmakkal szemben, lusta voltam a felkelésben, oktalan a szempontjaimban és olvasmányaimban, hanyag imáimban és szentáldozásaimban. Még nem buktam el, de közel álltam hozzá. És ezenfelül ott volt az összes többenél súlyosabb veszedelem, az az alattomos és egyetemes kísértés: „Te mindig csak középszerű

leszel. Mit akarsz te? Te akarsz szent lenni? Eredj már!”

És nekem olyan volt ez a teher, mint a hóval túlságosan megrakott fának a hideg és jeges súly, amely alatt elnehezedett és megmerevedett ágak nem mozognak többé. De most lelkembe hatolt ez a mondás: „Mihelyt az ember a középszerűsége túl egyetlen lépést tesz: meg van mentve.” Egyszerre minden elolvadt. Az ágak újra felegyenesedtek, lengenek az erdőt megújító szél édes áramában.

Ezt a lépést meg akartam tenni, megtettem. Bátorság... Új erőt érzek magamban. A hegycsúcsok újra vonzanak, a belső tökéletesség ösvénye újra integet felém. Előre!

36. Az élvezet.

Egy szatirikus író megjegyzi, hogy Párizsban farsang végén egy ökröt vezetnek végig az utcákon, ahol nagy tömeg kíséri az ökröt. Ha ezen a napon akármelyik utcában szent és nagy emberek gyülekeznek, a tömeg akkor is az ökröt követné és a szent és nagy emberek egyedül maradnának. Ezen a napon egyetlen embernek sincs akkora sikere, mint az ökörnek. A modern szellem szereti az ökröt, sőt ha nem csalódom, néha ő maga is ökörré változik.

Te ifjú, Szent János evangélista testvére, fiatal keresztény, akinek jogod van arra, hogy életed a Szeráfok Szentjeivel egyesüljön, illik-e hozzád az, hogy mint a tömeg, te is az ökör után fussz? Terád más dicsőség vár!

Adja Isten, hogy az ökör helyett ne egy másik bálvány után bámulsz és szaladj százszorta rosszabb más bálvány után. Fölösleges azt megnevezni. Még nem feledhetted el a *tékozló ifjú* példabeszédét.

„Aki ebben az életben a sertéseket őrzi, még egyszer őrízni fogja azokat a másik világon” — mondta egyszer egy derék asszony.

37. Az áldozat.

**„Az ember kielégítheti magát, hogy
üressé váljon, de sohasem elégítheti
ki magát úgy, hogy megteljen!”**
(Bölcs mondás.)

Az áldozatban mindig van öröm, talán kemény öröm, de mindig igazi az elvégzett munka, a valóban bebizonyított szeretet öröme, az isteni jutalom a meghozott áldozatért. „Minden földi öröm valami üres érzést hagy hátra maga után, a hamu és bánat keserű ízeit” — mondta egy írónő a földi örömről. Ez a világ legmélyebb és legszomorúbb szava.

Egy másik lélek így sóhajtozik: „Az élet elviselhetőbb lenne, ha nem lennének benne gyönyörök.” Természetünk sokkal több, semhogy a teremtett dolgok kielégítenének. A végtelent érintik szárnyaink. Hiába kívánjuk és hiába dobják eléink egészen a jóllakásig ezt a földi semmit, az csak felszaporodik körülöttük, de nem tölt be minket. Isten azt akarja, hogy sohase elégítsük ki itt magunkat. Ha a föld megadná nekünk az eget, nem gondolnánk többé arra, hogy feltekintsünk az égre.

A „még”, a „többet”, a „tovább” szavak fejezik ki legjobban kicsinységünket és nagyságunkat. Szomjasnak lenni és teremtménynek lenni egy és ugyanazon dolog. Szomjasnak lenni és kielégítetlen teremtménynek lenni, íme: földi életünk gyötrelme és magasztossága. Minden lény annyit ér, amennyit kívánságai érnek.

A Chantilly-i temető halottas csarnokában áll egy zöldruhás angyal, feje körül a szó: „Spes”. (Reménység.)

Ha egy élet felett nem ragyog ez a szó, az az élet halott élet!

38. Támadó szellem.

„Az új szeret mindíg arra az oldalra menni, ahol támadnak.”
(Egy forradalmár.)

Mind? Mind szeretnek arra az oldalra menni?
— Igen, kivéve a gyávákat, a meghunyászkodókat, a poltronokat...

Vajjon én: bátor és elszánt vagyok-e? Valaki ezt mondotta: „Ha pénz veszett el, semmi sem veszett el; ha becsület veszett el, sok elveszett, ha bátorság veszett el, minden elveszett.”

De csak bátor vagyok-e, vagy e mellett még van *támadó szellemem is?*

Mert nagyszerű dolog, ha *ellenállok*, amikor támadás ér, — (keresztény becsületemben a kívülről jövő ellenségtől, tisztaságomban, hitemben a belülről jövő kísértéstől) — de ha az ellenfelet *megtámadom*, én támadom meg őt, ha felkeresem saját lövészárkában és nem hagyok neki nyugtot: még nagyobb sikert fogok elérni. Minden gyümölcsöző program cselekvő program. A védekezés csak tűrő. Az ellenségnek sarkában lenni, rárohanni és megadásra kényszeríteni, ez a bátor és harcos lelkek cselekvő programja.

A támadó szellem más szóval áldozatos szellem. Lássam, hol vagyok én? Milyen a nagylelkűségem, amellyel magamat legyőzöm, és arra az oldalra megyek, ahol támadnak?

39. „Erőszakkal meghódítom magamat.” (Psichari.)

Psichari, ez a nagy katona és buzgó keresztény, a hitetlen Renan unokája, a szaharai pusztaságban történt megtérése után egy alkalommal engedett a tisztátalan kísértésnek. Magához térve nagy szégyenérzet töltötte el — hisz milyen érdektelen útalatos-

ság a tisztátalan élvezet, miután túl van rajta valaki... De ő nem elégszik meg a bánattal. Az a multé. A jövő a fontos. A kísértés újra jelentkezhet, vagy ez vagy a másik, és neki erősnek kell lennie. Ezért ezt a feltételt teszi: „*Erőszakkal hódítom meg magamat.*”

Szeretem ezt a kifejezést és magamévá teszem. Meghódítom magamat. Meghódítom... a szót többre becsülöm, mint ezt a másikat: „*legyőzöm magamat*”. Önmagam meghódításában van bizonyos optimizmus és diadalmi öröm. Szükségem van rá, hogy a küzdelembe vessem magamat...

Erőszakkal... Igen, ismerem magamat. Keményen kell tartanom magamat. S erre ezt is Psichari mondta: „A lelki életben semmi sem visz jobban előre, mint ha naponkint egy maroknyi rizsből és egy kevés megszózott vízből élünk. Semmi sem készíti elő jobban a lelket Isten befogadására, mint önmagának minden érzéki élvezettől való megtisztítása.”

Életrendemben tartsak bizonyos szigorúságot: ágy, asztal, kényelem...

Végezzek önmegtagadásokat, hogy meghódítsam magamat.

40. A végére járó akarat.

**„Vagy talállok utat magamnak,
vagy csinállok utat magamnak.”**
(Egy régi lovag.)

A végére járó akarat. Az angol haditengerészet történetéből ismeretes jelenet: Dupont tenger-nagy Farragut tengernagynak elmagyarázza azokat az okokat, amelyek miatt nem tudott Charleston kikötőjébe jutni hajóhadával. Farragut miután végighallgatta, így szólt: „Dupont, van még egy ok.” — „Melyik?” — „*Őn nem hitt abban, hogy ezt megteheti.*”

Hogy valami sikerüljön, abban hinni kell. Akarom kell azt, hogy a végére jussak. Semmi sem biztosítja jobban a sikert, mint a siker akarása. Nem azt mondom, hogy a siker remélése. Azt mondom: *a siker akarása.*

Nem lázas türelmetlenséggel összeszorított idegekről van itt szó, hanem bölcs megfontoláson alapuló, a célt szem előtt tartó és az arra vezető eszközöket tökéletesen alkalmazó akaratról, amely legrovidebb idő alatt kész teljesítményt tud felmutatni.

Az egyik amerikai elnöktől megkérdezték, mi a címere. Az elnök visszaemlékezett arra, hogy valamikor favágó volt — azt válaszolta: „Egy pár felgyűrt ruhaujj.” Mondása emlékeztet Colonna Istvánra, aki midőn az ellenség kezébe került, erre a kérdésre: „Hol van most a te erődöd?” — a szívére mutatott és csak annyit mondott: „Itt van!”

Bátor szív, jól felgyűrt ruhaujjak, kemény munka, és a *győzelem* biztosítva van.

41. Kitartás.

„Nem elégséges csak várni, hogy Blücher megérkezzék, hanem várakozva is küzdeni kell és kitartani, akár Wellington.”

(Smiles.)

Emlékezz a waterlooi harc végére: Napoleon már-már diadalmaskodott, már úgy látszik, hogy Waterloo egyik legszebb győzelme lesz, az angolok már-már kezdenek meghátrálni... de végül mégis veszített Napoleon. Miért? Megérkezett Blücher, de hogy még idejében jött, minek volt köszönhető? Wellington *kitartásának.*

Mások beavatkozása — minden sikeres ügyben — csak úgy lehetséges, ha mi is önmagunk teljes mértékét vittük a küzdelembe.

A napoleoni legendához tartozik a következő történet is. A Genovát ostromló osztrák csapatok

követe megérkezik a kiéheztetett városba és fel-szólítja Massena tábornokot:

— Adják meg magukat, tudjuk, hogy élelem nélkül vannak!

— Téved, — felel Massena — semmink sem hiányzik. Ki éhezik itt? — És egy öreg katonához fordul: — Mondd meg őszintén, éhes vagy?

— Nem, tábornokom! — feleli a veterán és ájulva esik össze.

Ha én is így ki tudok tartani, biztosan megjön a segítség!

42. A hlba helyrehozása.

„A csata elveszett. De van még idő arra, hogy másik csatát nyerjünk.”
(Desaix tábornok.)

Ime: Desaix tábornok Marengónál. A csatatérre ér — minden elveszett, ő azonban nem veszteget időt panaszkodásra. A csata elveszett. De ez nem számít. De még csak három óra van. Mielőtt be-esteledik, visszaállítjuk a helyzetet. Miénk a győzelem... Elestem, mikor annyi mindent ígértem? Erős akartam lenni, ellenállni akartam, bármibe is kerül-jön... s az ellenség győzött!

Mit tegyek? Panaszkodjam, nyöszörögjek, vagy ami rosszabb, bosszankodjam? Vagy ami ennél is rosszabb, essem kétségbe és higgyem azt, hogy soha-sem jutok előre? Semmiképen. Állapítsam meg a tényt fájdalommal, de nem bosszankodással, sem túlzott csodálkozással. És azután azonnal — igen, azonnal! — vegyem elő az órámat. „Úgy van. A csatát elvesztettem. De még csak három óra van. Még mindig időm van arra, hogy helyrehozzam az ügyeket. Munkára fel!”

Ezek erősek. A harcos élet szabálya a földön nem ez: győzelemről-győzelemre haladni a legkisebb megingás nélkül. Sokkal inkább ez a szabály áll:

Megtorlásról megtorlásra haladni. Mindent meg kell tennünk, hogy el ne essünk, de ha elestünk, keljünk fel késedelem nélkül, toroljuk meg a vereséget, hozzuk helyre a hibát, és menjünk újra előre. Mindig van idő arra, hogy teljes önmagunkat vessük bele a munkába.

Soha sincs több, mint három óra, annál, aki a *revansot* meg akarja nyerni.

43. Elslelkűség.

„Mivel ti sírtok, mint a gyermekek, kell, hogy dolgozzam, mint egy ember.”

A Liége-környéki szénbányatermelés kezdetén történt. Az árvíz elöntötte a tárnákat és Giffrin előmunkás meghúzta a harangot, hogy a mélyben dolgozó százhuszonkét munkás összejöjjön, de csak huszonketten érkeznek meg idejében a felvonókas-hoz. Giffrin és fia nem ment fel velük, ők munkástársaik segítségére mentek. Hetvennégyet már kimentettek, de tizenkilenc még mindig hiányzott. Ezek tizenkilencen két napon át próbáltak utat törni a kemény sziklarétegen, hogy az emelkedő árvízből kimeneküljenek. A harmadik napon az emberek letörve abbahagyják a munkát. Erre az ifjú megragadja a csákányt és azt mondja: „Mivel ti sírtok, mint a gyermekek, kell, hogy dolgozzam, mint egy ember.” Ötödik napon kimentették őket.

Ellenséges árvíz fenyegeti elborítással már az egész társadalmat. Azok, akik elérték a kast, megmenekültek a veszélyből. Mások buzgóságból inkább a szerencsétlenség színhelyén kívántak maradni, és legjobb tehetségük szerint dolgoznak a mentésen. Néha talán alábbhagy a buzgóság, a vizek emelkednek, s a szikla oly kemény! Az ifjúság kiváltsága az, hogy nem kételkedik, és mindig van reménye az újrakezdéshez. Nem tűr meg maga mellett kétkedő beszédet, csüggedő hangnemet. A jövő

azoké, akik azt biztosítják maguknak. Ha azok a fáradt liégei bányászok a harmadik napon abbahagyják a munkát: életükbe kerül! Az ifjú szavára új erőre kaptak és nemsokára megjött a szabadulás.

Alázatosan, de szilárdan tudjam a körülöttem csüggedők bátorságát felemelni.

44. Nehéz esetek.

„Megyek, a győztes király nem érdekel többé.”

Igy beszél Botrel színdarabjában Duguesclin harcosaihoz, miután Spanyolország királyát visszaültette trónjára. Művét befejezte és azonnal új vállalkozásba kezd. Harcosai visszahívnák: pihenjen velük együtt.

— Nos: én Duguesclin vagyok-e, vagy csupán csak egyik harcosa? Vajjon én is csak: a diadalt szeretem-e és nem a harcot? Pedig az Egyház ezen a földön *nem* a győzedelmes Egyház. Mindig támadnak ellenségei és az Egyház mindvégig *küzdő* Egyház marad. Küzdenünk itt szakadatlanul kell. A nyugalom későbbre van fenntartva. Az egyházellenesek gyűlölete elkedvetlenít, a szűkkeblűség elkeserít, a durvaság visszataszít. Márpedig ebben a környezetben kell utat törnöm... Nem fogok győzedelmeskedni feltétlenül? Annyi baj legyen! Tegyek meg mindent, hogy sikerüljön. Fogadjam el előre a jó Istenért a sikertelenséget, és az egyik siker után menjek azonnal másik nyomorban lévő isteni ügy felé. Mások a sikerek után futnak, én a kemény harcokért harcolok. Egyik nap talán leterít az ellenség engem is. De csak azok az ügyek halnak meg, amelyekért az ember nem hal meg.

45. A lehetetlen.

**„De a lehetetlen előtt széknyen
nélkül meg lehet hátrálni...”**

— Majd ha megbirkózom vele, akkor vetek számot, hogy lehetetlen-e...

Hányszor fordul elő az erkölcsi életben ez a szó: lehetetlen. Lehetetlennek mondják és tartják például azt, hogy az ember ne azt viselje, amit mindenki visel, hogy ne azt olvassa, amit mindenki olvas, hogy ne azt táncolja, amit mindenki táncol. Vagy pedig lehetetlen a világ forгатagának vonzóerejével szembeszállni. Lehetetlen teljesen megőrizni a gondolatok és képzelet finomságát és tisztaságát. Lehetetlen megmaradni tisztán!

Alacsony, pusztító, ostoba bölcseség! Helyette ez az én jelszavam, a francia katolikus gyermek-egyesület, a Coeur Vaillant (Derék Szív) mottója: „A Coeur Vaillant-nak semmi sem lehetetlen.”

— Lehetetlen, — mormolják a félénk lelkek — lehetetlen megkísérelni ezt az apostolkodást... Nincs semmim, amivel sikert tudnék elérni... Nem fognak rám hallgatni...

De én erre azt mondom:

— Ha majd nekilátok, akkor fogok számot vetni ezzel.

A legjobb eszköz a sikerhez a merészség. Vegyék elő hozzá minden emberi eszközt: modort, kedvességet, buzgóságot, önzetlenséget, és azután, mivel isteni műről van szó, imádságot, áldozatot...

Bámulatosan sok olyan lehetetlen dolog van, amelyeket határozott emberek végrehajtanak. Iratkozzam fel ezek közé.

III. A SZÜKSÉGES ERÉNYEK.

46. Egyforma kedély.

„Hogy valaki legyek, ahhoz mindenekelőtt szükséges, hogy egy legyek.”
(Malapert.)

„A változékony ember nem egy, hanem több ember” — írta az erkölcsbölcslő La Bruyére.

Uralkodom-e a felett, hogy mindig egyforma legyen kedélyem?

Talán rólam is ezt lehet elmondani: Ma vidám, mint a gerle, holnap borús, mint az őszi ég; ma szelíd, mint a bárány, holnap ingerlékeny, mint a pulyka, ma tréfálódzik, holnap zsörtölődik. És néha órák, sőt percek alatt is bekövetkezik a kedély-változásnak ez a hullámnézése.

Ilyen váltakozás lehet a munkakedély és a lustaság között. Pedig a természet nagy erői lassúak, de folytonosak. A jégáraknak évszázadok kellene, hogy mozgásuk és hatásuk látható legyen, de szakadatlanul mozognak. Becsüljem többre a kitartó munkát a lázasan nekilendülő fellobbanásnál, amelyet rendesen lelohadás, elcsüggedés és összeroppanás követ.

Azt mondják, hogy az állhatatlanság az ifjak hibája. Tegyük hozzá, hogy magyar hiba is. Ismeretes a magyar szalmaláng.

Én: tudjak *kitartani*.

Szerezsem meg, vagy ha megvan, gyarapítsam a folytonosság szellemét. Nem lehetek ingatag szélkakas. Nem függhetek a mosolytól, a sikertelenségtől, a rossz időtől, a szeszélytől, valamelyik barátom eszméjétől, egy plakát hirdetményétől. Én nem foroghatok a szél szerint.

Legyek egyforma, legyek egy. Ez az első feltetele annak, hogy valaki legyek.

47. Legyen meggyőződéseim

„Időről-időre szeretem haligatni az olyan embert, aki hiszi azt, amit mond.”
(Hume angol bölcselelő.)

Ne legyen bennem semmi a rajongóból. Egyszerűen: legyen meggyőződéseim. Azaz: mindenekelőtt „higgyek” és azután „*ebben higgyek*”.

Higgyek. De ne úgy, mint az oktalanok vagy a meggondolatlanok, akik bedőlnek az első jöttment minden szavának. Minden emberben megvan a hajlam a hiszékenységre, amelyet oly jól ismernek a népámító bűvészek, és amit a reklám és a hírközlő ujságíródalom szemérmetlenül kihasznál. Néha még a legönállóbbak is engednek és egyenesen a legostobább befolyásnak... Gyakran nincs gyengébb valami, mint az erős szellem. De azért hihetek olyan valakinek, aki az igazság szerint érvel, aki jól szembenézett a valósággal, aki mélyen beletekintett az ellenfélbe. És mihelyt felfogtam egy állítás, egy eszme jól megalapozott okát, higgyek benne, azaz ragaszkodjam ehhez az igazsághoz, amely ezentúl fontos lesz, ehhez a valósághoz, amelynek teljes valódi értékét és életképességét felismertem. A hitem ne legyen állhatatlan, vérszegény érzemény, hanem szilárd erősség. S ha úgy tetszik: kevés igazságban higgyek. Egyébként a hinnivaló igazságok nem nagyszámúak. Értem azokon az olyan igazságokat, amelyekben feltétlen biztonsággal lehet hinni. De higgyek bennük makacsul, nem vakhittel, hanem ragyogóan, azaz olymódon, hogy tudjak felelni az ellenfélnek, és meg is győzhessem. Higgyek bennük melegséggel és lendülettel, vagyis tegyem az igazságot nemcsak meggyőzővé, hanem hódítóvá és megtérítővé is.

48. A tapasztalat.

„Ítéletelmben kegyetlen és erőszakos abszolutizmus uralkodik, ami a tapasztalat hiányából származik.”

(Egy 1915-ben elesett olasz ifjú.)

Forduljatok az ifjakhoz, azok mindent tudnak! — Ki is mondta ezt valamikor? — Valóban, az ifjúság szereti magát mindentudónak hinni. De a tapasztalat lassan rávezet és megtanít arra, hogy véleményeinket kicsiszoljuk, állításainkat kevésbé metyszökké változtassuk, és ne higgyünk feltétlenül abban, hogy ítéletünk csalatkozhatatlan. Az ifjoknak még úgy kell elérniök az előttük járó tapasztalatot, az még nem jár *mögöttük* — így a problémákat gyorsabban oldják meg fiatal fejjel, mint később.

Ez lehet jótulajdonság, de csak mértékkel szabad vele élni. Ne keltsük a felfingerült és együgyű szellem benyomását, amely csak azért mutatkozik ily csiszolatlannak, mert nem látta meg a problémát minden oldalról. Az élet szövevényes és az egyszerű problémák száma tulajdonképpen igen kicsiny. Ne uralkodjék felettünk a szabadság hiányából fakadó határozatlanság. *Lássunk világosan* és mélyen. De éppen azért, mert tisztán és mélyen látunk, nem leszünk ingerültek, parancsolók, megfontolatlanok. A Szentírás azt mondja, hogy vannak öregek, akik nem mások, mint gyermekek. Azért igyekezzem megszerezni az érettkor megfontoltságát, amely bizalmat gerjeszt a nélkül, hogy ifjú lendületemet és lángolásomat elveszteném. Fiatalnak lenni annyi, mint egy kissé bolondnak lenni. Ne legyek bolond, és maradjak fiatal, s legyen bennem: lendület és nyugalom, lángolás és érettség, merészség és bölcsesség.

49. Az igaz szellem.

„Sokan igaz szelleműnek tartják magukat, mert egyenes szívűk van. Ezek cselekszik leginkább a rosszat, mert lelkiismeretük biztonságban cselekszik.”
(De Bonald.)

Nagy szükség van buzgóságra, de csak a felvilágosodott, értelmes buzgóságra.

Hányan fecsérlik el legjobb erőiket azzal, hogy meggondolatlanul kezdenek esztelen vállalkozásokba és magukat teljesen belevetik azokba. A lángoló szívek azt hallják, hogy a nagy dolgok lángoló szívű embereket kérnek. Igen, de mit szolgál mindez a lángolás? Mielőtt elindulnánk, nézzünk csak körül, nem leselkedik-e ránk az úton valami árok, mint Waterloonál, ahol összetörhetjük magunkat.

Legyen bennem felvilágosított buzgóság. Tanulmányozzam a problémákat, mielőtt megoldásukon dolgoznék. Ne kövessem a szellemi mozgalmakat vagy a vezetőket egyszerűen azért, mert hangzatos és szép frázisaik, vonzó eszméik vannak. Nézzek meg mindent jól és lassan, világosan. Minél nagyobb erő menetel rossz irányban, annál borzalmasabb katasztrófától kell félni. Még kisebb baj az, hogy az erő semmiben vész el, pedig arra sincs idő, hogy a kardot a levegőben forgassuk.

Válasszak ki szilárd területet, és csak biztos úton haladjak előre. Sokkal jobb ez, mint nagy lendülettel nekivágni az útnak, amelynek vége délibábhoz vezet.

50. Az ifjúság jele.

„Amikor az ember kezd maga mögé tekinteni, az annak a jele, hogy öregszik.”
(Gibbons bíboros.)

Gibbons amerikai bíboros, aki szívében és elméjében mindig ifjú maradt, fent említett szavaihoz ezeket fűzte: „Én sohasem nézek magam mögé. Lóth

felesége hátranézett és elpusztult. A hátratekintés pusztulás, a vég kezdete.”

Amikor az ember már eljutott életének deléhez, vegye körül magát olyanokkal, akik előtt még hosszú életút áll. Negyvenéves korig nálatoknál öregebb emberek társaságát keressétek, azután gondosan őrizzétek meg a kapcsolatot a nálatok fiatalabb embereikkel. Kitűnő szabály ez. Legutóbbi betegségem idejéig mindennap 5-től 6-ig sétáltam. És kiket hívtam meg? Ifjakat, akik elmondták terveiket, reményeiket, ambícióikat.

Akarjátok-e tudni, mit mondtam nekik? Ezt: „Ifjú, élj a mindig nagy dolgok várakozásában! Remélj nagy dolgokat a holnaptól, remélj nagy dolgokat testvéreidtől, az emberektől és magadtól. Nagy lehetőségek állnak előtted, nagyobbak, mint valaha is a multban. Egyedül azok érkeznek be, akik bátrak és megérik a helyzeteket s kihasználják azokat.” Mi szükséges nekem ahhoz, hogy a reám várakozó nagy események munkálója legyek? *Bátorság és a helyzetek megérvése.*

Megvan-e bennem egyik is és a másik is? Az idő sürgeti, hogy mind a kettő meglegyen.

51. Előre látni.

**„Hónapok kellene, hogy a természet beérjen,
csak egy tűzke kell,
hogy a természet lángra lobbanjon.”
(Péguy.)**

Az oktalanság egyetlen pillanata elpusztíthat egy egész életet. Általában minden szabad cselekedetnek félelmetes hatalma van. Az emberi akarat olyan kicsiny dolognak látszik, pedig az elég ahhoz, hogy magamból szentet vagy bűnöst alkossak. Az emberi szabadság ellen senki sem tehet semmit, sem egy más emberi szabadság, sőt — legalább is ideiglenesen — maga Isten sem. Ő beleegyezett abba, hogy

a földi élet folyamán a gonoszok emberi szabadságától kudarcok érik. Egyébként pedig: egy léleknek is, amely hónapok óta bűnben él, elég pillanatnyi bánatcselekményt végezni, hogy rehabilitálva legyen.

Bizonyos cselekedeteknek bizonyos feltételek mellett óriási hatalmuk van. Ledönthetnek egész multat és felavathatnak teljes jövőndőt. Egy cselekedet, amely önmagában lényegtelennek látszott, következményeiben rettenetes lehet. Szikrát dobok a szélbe — Isten tudja, mekkora tüztengert lobbant-hat fel ez a hanyagság. Mint gyermek: cérnára fűztem apró gyöngyöket és nyakláncot készítettem belőlük, csak el kellett engednem a cérna egyik végét és minden gyöngy kihullott.

Vigyázzak a lelki életben előforduló meglepetésekre. Lássam előre cselekedeteim következményét. Magát kormányozni annyi, mint előre látni.

52. Tudjak köszönetet mondani.

Tudjak köszönetet mondani Istennek és felebarátomnak.

1. Istennek. Ne felejtsem el, hogy az imádság második célja mindig a hálaadás és a köszönet. Az imádság a lélek Istenhez emelése, hogy őt imádjá — és neki *hálát adjon*. Hányan teszik meg, hogy állandóan a hála és köszönet magatartásában vannak Isten felé? És én: valószínűleg szintén igen buzgó vagyok a kérdésben, de nem felejték-e el gyakran köszönetet mondani? Vagy ha meg is teszem, milyen gyorsan és sietve teszem, mert máris újra kérni akarok, máris új ajándékot kell kérnem.

1784. év kemény telén XVI. Lajos francia király parancsot adott, hogy a kaszárnyákban, kórházakban, zárdákban fűtsenek be. Versailles-ban maga adott alamizsnát és személyesen utánajárt, hogy

rendeletének eleget tettek-e. A tél végén a szegények hála jeléül hősobrot állítottak neki a Louvre közelében... ám az én hálám legyen *tartósabb*, mint ez a hősobor.

2. Tudjak köszönetet mondani *felebarátomnak*, aki jót tett velem. Legalább ezt tegyem meg, ha nincsen meg bennem a szenteknek az az erénye, amellyel ők megköszönték a vett sérelmeket.

A hála centrifugális erény. Feltételezi, hogy legalább egy pillanatra ne gondoljon az ember magára, hanem másra, más előzékenységére, jóságára. Az emberi természet néha oly alacsony és kicsiny, hogy még egy jócselekedet is néha elég ok lehet arra, hogy az ember jótevőjét megvesse. Az emberi szív gonosz csődje ez. Tanuljak „*köszönetet*” mondani.

53. Tudjak felháborodni.

Az evangélium egyik jelenete: Urunk kiűzi a kalmárokat a templomból. A letűnt kornak egyik — talán legszomorúbb — jelensége az volt, hogy a gyengék, a „jók” tétlenül szemlélték a kormányok, irányzatok vagy egyes emberek támadásait Isten ellen. Majdnem azt mondhatni: mintha ezek a támadások közömbösen hagyták volna őket. Nem voltak elég erélyesek arra, hogy felháborodtak volna. Kárhoztatták ugyan mindazt, ami káros, rossz volt és lesújtó, holott még valami *más* is kellett volna. A helyett, hogy kárhoztatták és panaszkodtak volna, inkább *erélyesen* és *hatásosan* felháborodtak volna.

„Gyulladj haragra és ne vétkezz” — mondja a Szentírás. Arról a szent haragról van itt szó, amely bátor felháborodással felel az arcátlan és alávaló gonoszságra.

A felháborodás az emberi lélek egyik legszebb indulata, egyike a legfelségesebb kiáltásoknak, amelyeket a lesüllyedt föld meghallhat. Órizzek meg

szívemben elég nemességet, gondolkozásomban elég eszményiséget, lelkemben elég akaratot, hogy amikor gyalázatos jelenségek történnek, tudjak felháborodni, — amikor igazságtalan és gonosz cselekedetek mennek végbe, tudjak fellázadni — amikor Urunkat előttem sérelem éri, azt semmiképpen el ne viseljem — és tudjak erőlyesen tiltakozni.

Semmit sem akarok az epés, csípős, folytonosan elégedetlen emberből. Kellemes és derült tekintetet akarok magamnak. De az *elvekben*: hajthatatlan akarok lenni...

54. A tevékeny szeretet.

„Szeretni annyi, mint szeretni akarni.”

Megteszek mindent, hogy jól imádkozzam, de nem *érzek semmit*... Ha semmit sem érzek imádság közben és utána, az még nem jelenti, hogy imádságom nem volt jó. Ha Isten lábainál legjobb tehetségem szerint igyekszem figyelmes lenni, elúzódom a szórakoztató dolgokat, összeszedett maradok és arra gondolok, hogy miért vagyok itt s képességem mértéke szerint meleg érzelmekkel találkozom és nagy-lelkű elhatározásokat teszek, imádságomat a legjobban végeztem.

Tévedés azt gondolni, hogy mivel én magam nem vagyok magammal megelégedve, Isten sincs velem megelégedve. Ha megtettem a legjobbat, ami tőlem tellett, dicsőítettem Őt abban a mértékben, amelyre képes vagyok: Ő el van ragadtatva tőlem.

Ha a szórakozottság ingerel, a képzeletem szét akarja szórni gondolataimat, tegyek úgy, mint a pásztor, akinek juhait ide-oda futkosnak. Utánuk küldi kutyáit, hogy visszatereljék az eltévedteket a nyájhoz. S amikor mások is ki akarnak futni a nyájból, elég egy füttyszó és a kutyák újra ott teremnek. Hasonló módszert kell nekem is alkalmaznom

az imádságban, és az nagyszerű és jobb lesz, mint a tegnapi. Az imádság pillanatai nagyon érdekesek: Isten akkor magáról vagy az isteni dolgokról zaj nélkül olyan ismereteket nyilatkoztat ki, amelyeket talán sohasem tudtam volna meg. Ha a szárazságban, sötétségben erős maradok és kitartok, én nyilatkoztatom ki magamat Istennek és megmutatom, mire vagyok képes.

Kétféle szeretet van: *érzelmi és tevékeny* szeretet, az előbbi szavakban és érzelmi lendületben mutatkozik meg, az utóbbi cselekedetekben. Mindkettő jó, de az utóbbi mindig hiteles. Szeretni nem annyi, mint érezni, hanem akarni. *Szeretni annyi, mint szeretni akarni.*

55. Érzelmi finomság.

Legyen finom lelkem!

Ez annyit jelent, hogy irtózzam mindattól, ami durva és alantas, — irtózzam tehát minden bűntől — mindenekfölött pedig attól a bűntől, amely a legaljasabb, mert beszennyezi a gondolatot, az emlékezetet, a képzeletet, a szívet és az érzékeket. Azonkívül megvetem nemcsak azt, ami aljas és durva, hanem azt is, ami közönséges, ami *triviális* a beszédben, a megjelenésben, a cselekvésben, történjék az egyedül vagy nyilvánosan, a munkaasztalnál vagy a társaságban.

Ez azonban még csak negatív fele a finomlelkűségnek. A finom lelkű szeretet mindent, ami *nemes, szép, nagy és buzgó*. Sőt még ennél is többre törekszik. A szép és nagy dolgok szeretetében kiemeli azt, ami *elrejtettebb, gyengédebb és üdőbb*.

Ami a *buzgóságot* illeti, észreveszi a tömeg előtt kevésbé ismeretes vagy megindítóbb nyomort, és azonnal sokféle figyelmességgel igyekszik azt enyhíteni. A *felebaráti szeretetben* a finomság észreveszi azt a szót, ami sebezhet és elmellőzi, és felismeri a vigasztaló szót és kimondja. E tulajdonságaim:

Finomság *Isten* iránt...
Finomság *felebarátom* iránt...
Finomság *önmagam* iránt...

56. Emberi eszközök.

**„A jó Isten művelben jobban félek az
emberi eszközöktől, mint az ördögtől.”**
(Páli Szent Vince.)

Nem arról van szó, hogy a személyes anyagi forrásokat, az emberi értékeket megvessük, hisz csatlódás ér, ha mindent Istentől várunk és mi semmit sem teszünk. Segíts magadon, az Isten is megsegít — tartja a közmondás.

Igen, hozzuk meg magunk részéről a maximumot, de — értsük meg jól, hogy egyedül természetfölötti törekvésünk adja meg munkánk értékét. Gyakran sokat cselekszünk és mert egészen „természetes” módon sok erőt fejtettünk ki, azt hisszük, hogy munkánkat nagyszerű természetfölötti eredmény fogja követni. Rossz számítás...

— Mire nem képes a jó állapotban levő önszeretet? — kérdi fanyar humorral egy angol. De csak félig van igaza. Mert az ember természetes ereje az emberi eredményt tekintve talán sokra képes, de az isteni eredményt tekintve nagyon kevésre. Egyedül a *természetfeletti szüli a természetfelettit*.

Milyen kevesen vannak közöttünk, akiknek más értékük is van, mint amit természetes tevékenységük szerzett nekik.

Legyen az utolsó szó e tekintetben Loyolai Szent Ignácé, aki azt mondja: Előzőleg úgy cselekedni, mintha a siker egyedül *tőlem* függne, azután elismerni, hogy a siker egyedül *Istentől* függött.

57. A rendes cselekedetek.

**„Ő a többiek között halad előre...
de oly Istent és égi módon, hogy életében semmi sem volt ennél csodálatosabb.”** (Chantal Szent Franciska szavai Szalézi Szent Ferencről.)

Nem egyszer érezzük, hogy ezt vagy azt, amit tettünk, másképpen kellett volna cselekednünk. Jó volt az, amit akartunk, de nem volt jó a *mód*, ahogy végrehajtottuk.

Milyen módon hajtom végre cselekedeteimet én? Életemnek megvan-e az az égi és isteni pecsétje, amely Szalézi Szent Ferenc életének értékét megadta? Birtokomban van-e az a finom és felséges művészet, amellyel még rendes cselekedeteimet is rendkívülien végzem, azaz kötelességtudásból, mert ebben az elmúló pillanatban pontosan ezt akarja tőlem Isten? Ezt cselekedve, ebben a pillanatban, amely máris nincs meg, betöltöm Isten akaratát, aki tőlem egész életem folytonos felajánlását kívánja. Ezt cselekedve a maga teljességében elvégzem *teremtményi* feladatomat és lehetetlen Istent ennél jobban dicsőítenem. Helyemben egy szent, maga Jézus Krisztus sem cselekedne mást. Istenem, teszem *azt*, amit akarsz, mert akarod, ahogyan akarod, amennyire akarod.

Mindenekelőtt ez az isteni akaratra való tökéletes alárendeltség a tökéletes követése az Üdvözítő Jézusnak, akiről mondatott: „Krisztus sohasem élt saját személyéért”. Ez *állandó imádság*, imaállapot, ez sem több, sem kevesebb, mint maga a szentség, mégpedig igen megközelíthető szentség. Nem szükséges ragyogó cselekedeteket végezni, elég és én is ezt kell, hogy cselekedjem, életem mindennapi cselekedeteit hajtsam végre jól: irányítsam azokat határozott, közvetlen, kifejezett, de mindig hatékony módon Isten felé.

58. Az elégedetlenek társulata.

**„A világ legnagyobb társulata
az elégedetlenek társulata.”**

(P. Binet.)

Ne tartozzam hozzájuk! Nem mondjuk azt, hogy mindent jónak kell találni és ebben a naív optimizmusban kell élni — de miért találjunk mindent rossznak?

Pedig ez igen sokak rögeszméje. Napoleon öreg katonáiról mondták, hogy sokat zsémbeskedtek, de ők legalább nem vették a zsémbeskedést: cselekvési formának. Dörmögtek, de rendületlenül gyalogoltak előre egész Európán át a roppant marsokon vagy rohantak a tűzbe. Ma pedig leginkább azok elégedetlenkednek, akik semmit sem tesznek.

A cselekvés embere *szereti* azt a kort, amelyben él. Sőt ismeri a kor fogyatkozásait is, nem húnyja be előttük a szemét, de fel tudja fedezni szépségeiket is. És ez arra készíti, hogy kiküszöbölje a fogyatkozásokat és bajokat.

A panaszkodás semmit sem visz előre, hanem inkább kisebbiti a személyes bátorságot s azok bátorságát, akik körülöttünk vannak és akikre mi háttással vagyunk. Kövessük azt a katonát, aki gránátától megsebesítve azonnal ajkához tette zsebkendőjét. A betegápoló kérdi: „Az arcodon sebesültél meg?” — „Nem. Csak azért teszem ajkamhoz a zsebkendőt, hogy ne kiabáljak és meg ne félemlítsem bajtársaimat.”

59. Szomorúság és öröm.

„Uram, a szomorúság a reám való emlékezés, az öröm a reád való emlékezés.”

(Hello Ernő.)

Valahányszor szomorú vagyok, csak vizsgáljam meg jól: szomorúságom onnét ered, hogy magam felé fordulok, magamra gondolok. És rendesen csak

akkor vidulok fel, amikor elvesztem magamat szemem eiől.

Hagyjam ott apró érdekeimet, kicsinyes ambícióimat... Ne vegyem tragikusan a világot, hogyha valamiben kudarcot szenvedtem vagy figyelmetlenek voltak irányomban. Hagyjam ott még vétkeimet is, amelyek néha túlságosan elfoglalnak engemet. Ha az ember örökösen a nyomorúságokat szemléli, nem csoda, hogy maga is szerencsétlen lesz. Vétkeimet, Uram, bánom, de nem akarom többé látni azokat. Temetkezzenek mindenkorra irgalmaságodba. Minden, ami az enyém, közömbösen hagy engem — nem értem ezalatt figyelemreméltó javaimat, hanem haszontalan és *töprengésre indító* dolgaimat — és ez a *boldogság* legegyszerűbb és *legjobb receptje*.

Az öröm az Istenre való emlékezés. P. de Ravignan ágyában lázasan feküdve mondotta: „Uram, rosszul vagyok, de te jól vagy. Boldog vagyok.”

Boldognak lenni, mert „az Atya” „jól” van, nemde az Atya „gyermekének” legtisztább tisztelete?

60. Legyünk örvendezők.

„Örizzen meg téged örvendezőnek Egyházadban.”
(Keresztiségem szava.)

Ezt a kívánságot intézte a pap Urunkhoz, amikor megnyitotta előttem az élet kapuit. — *Jogom és kötelességem* örvendezőnek lenni.

1. *Jogom*. Hallgatom azokat, akik a világnak örülnek. Mit mondanak? „Az élet rettentő ábránd, fájdalmas hallucináció és legjobb volna megsemmisülni.”

„Megrémülne, ha lelkemben olvasni tudna... Az egész világmindenségben nincs olyan szerencsétlen teremtmény, mint én. Boldognak tartanak és én soha

egy óráig, egy napig sem voltam boldog" — írta valakinek a híres és dúsgazdag író, Anatole France.

Mint megkereszteltnek rendelkezésemre áll az ég minden kincse és a föld minden megengedett öröme. És ha az utóbbi véletlenül hiányzik is, akkor is csak igen keveset vesztek. Az, ami lényeges, az még mindig az enyém. „Fölötte bővelkedem örömmel minden szorongatásunk mellett” — írta Szent Pál apostol (II Kor. 7, 4.), vasba verve, a börtön mélyén... „Az öröm a kereszténység gigantikus titka” — jegyzi meg Chesterton, az angol konvertita.

2. *Kötelességem.* Igen kevésbé tisztellem csak akkor Jézus Krisztust, ha törvényeit úgy teljesítem, mint mogorva cseléd. „Az én igám édes” — jelentette ki ő. A kereszteléskor parancsoló hangnemben mondták: „Örizzen meg téged örvendezőnek Egyházában!” Csak mi keresztények élvezzük az öröm monopóliumát. A többiek szórakozhatnak, de nem irigylem boldogságukat, inkább sajnálom őket, mert az öröm a jó lelkiismeretből származik. A derűs lélek feltétele a hűség.

Tehát *kedv, vidámság, sugárzó örvendezés.* A külső derű a belső derű kifejezője.

61. Kegyelem és öröm.

„Az Egyház még a földön is minden napot ünnepnapnak nevez, mert feltételezi, hogy az ember már az örök életet bírja.” (Hello Ernő.)

Az öröm mély oka a *kegyelem*. *Kegyelem* állapotában lévő lelkem hogyan lehetne szomorú? Már a földön bírja azt, aki a paradicsom boldogságát alkotja, azaz Istent. Isten neki adja magát választott jelenlétével, szerető jelenlétével, amelynek tökéletes kifejlődése a dicsőséges jelenlét lesz.

A kegyelem állapotában levő lélek már az *égben* van, sőt mi több, ő maga az *ég*, nem az a nagybetűs

Ég, az a magas Ég, de *valóságos* Ég. „Én az eget a földön találtam, mert az ég Isten és Isten lelkemben van” — mondotta a Szentháromságról nevezett Erzsébet. Ennek a biztos tudatában — mely mélyen belénk van horgonyozva — miért nem lehet ezentúl *tökéletes örömben* élni? „A keresztény élet, amely szent akar lenni, csakis dicsének lehet és annak is kell lennie” — mondotta Mgr. Gay. Azért adom át magamat a nagy és kis szomorúságnak, mert nem elmélkedtem elégségesen arról, hogy az igazi keresztény számára milyen gyökeresen lehetetlen szomorúnak lenni.

Sok ember csak azért lép Istennel kapcsolatba, hogy vigasztalást kérjen tőle. Ne tekintsem Istent felső „betegápolónak”. Inkább ellenkezőleg, legyek én Isten vigasztalója és vidámítója, lelkem kivirágzásával fejezzem ki előtte örömet, hogy gyermeke lehetek a földön és az égben.

Inkább én szolgáljak Istennek, mint Isten szolgáljon nekem. Inkább én szerezzek Istennek örömet, mint hogy várjam, hogy Isten szerezzon nekem örömet.

Ezáltal a legragyogóbb módon teljesítem Urammal szemben legelső kötelességemet: az imádást.

IV. AZ ÁLLAPOTBELI KÖTELESSÉGEK.

62. 1440 perc.

1440 perc: ennyit tesz ki egy nap. Ebből az 1440 percből hányat adok az Istennel való kapcsolatnak, legalább annak, hogy rágondolok?

Az egyik divatos folyóirat, a „L'Encyclopédie de la vie pratique” (A gyakorlati élet enciklopédiája) bemutatja, hogy egy átlagember, mondjuk hetven éves élete alatt

3 év jut a tanulmányi előkészületre,
4 év a szórakozásokra,
3 év a testápolásra,
6 év az étkezésre,
5 év a járásra,
11 év a munkára,
1 év a katonáskodásra,
3 év az olvasásra,
24 év az alvásra.

Ennyi az egész. Az *Istennek* szentelt idő mennyiségét nem látjuk. Az átlagember életében nincs semmi idő az imádságra, semmi az istentiszteletre.

Kétségkívül a kegyelem állapotában lévő ifjú minden cselekedete a tiszta szándékkal Istenhez emelkedés, tehát imádság. De e mellett nincs-e Istennek joga arra, hogy hivatalosan és nyilvánosan neki is szenteljek időmből egy bizonyos részt?

Hogyan állok imagyakorlataimmal? Vizsgáljam meg a nekik szentelt időmet, a belső buzgóságot, a kitartást.

Vegyem fontolóra Szent Johanna szavait: „Istené az első szolgálat.”

63. Az elmúló pillanat megszentelése.

„Vigye be legkisebb cselekedetembe ugyanazt a szeretetet, amellyel a vértanúságra mennék.”

(Egy húszéves lélek.)

Valószínű, hogy nem halok vértanúhalált. Nem mondjuk ezzel azt, hogy a vértanúk kora lejárt. Az Egyház életében sohasem zárult le, hogy vérrel kelljen tanúskodnia s éppenséggel nem zárult le ez a lehetőség a mi korunkban, amelyben sötét lelkű ellenségek gyűlölik oly halálosan Krisztust. De én nem vagyok méltó akkora dicsőségre, hogy *véremet* adjam Isten ügyéért.

De valamiről mégis ábrándozhatom. Ha valamikor ez a dicsőség érne, milyen érzelem töltene el, amikor az áldozat színhelyére mennék? Mennyire óhajtanám, hogy ezekben a pillanatokban, amelyek az örökkévalóságtól elválasztanak, a legteljesebbet adjam Istennek! Mennyire összesűríténém bennük a szeretetet, hogy Istent kárpótoljam elmúlt életem minden mulasztásáért! Mennyire meg szeretném váltani ezekben a röpké pillanatokban minden napnak hibáit, gyengédtelenségeit, hanyagságait! Mennyire az a szent szeretnék lenni ekkor, amelynek Isten kíván engem!

Nos hát, amit vértanúságom esetére kívánnék, tegyem meg azt most. Vigye be legkisebb cselekedetembe ugyanazt a szeretetet, amelyet mártíromságomba vinnék. Nem kívánnak tőlem fényes műveket, csupán nagy szándékokat, lehető legnagyobb szándékokat. — Ebben a szellemben élek-e? Törekedjem erre...

64. A vértanúság szentsége.

„Úgy élj, mintha még ma vértanúhalált kellene halnod.”

(P. de Foucauld naplójának első oldala.)

Éljek úgy, mintha ma kellene meghalnom.

Azért tehát:

1. *Éljek a kegyelem állapotában.* Ez az alapfel-tétel, amely nélkül semmire sem megyek.

A kegyelem állapotában vagyok-e vajjon?

2. *Végezzem ma minden munkámat a legjobban.* Mintha utána meg kellene halnom.

A szabadidejében golyóval játszó Gonzága Szent Alajostól kérdezték, hogy mit tenne akkor, ha valaki hírül hozná neki, hogy csak néhány percig fog élni. — „Tovább játszanék” — felelte. Igaza volt, abban az időpontban, amikor játszott, az emberi természet-nek szükséges pihenés és léleküdtető szórakozás volt a kötelessége és azt végezte legjobban! Lelkiismeretesen teljesítsem kötelességemet, azaz Isten akaratát az elmúló pillanatban végezzem tőlem telhetően a legjobban. Minden jól végzett munka az élet legjobb felhasználása és azért a legjobb előkészület a halálra.

Éljek, mintha ma vértanúhalált kellene halnom.

Ezért: tiszta szándékkal a legtökéletesebben véghezvitt cselekedeteimmel a legnagyobb hozamot akarom elérni. Ez termel nagy életet és ez érdekessít nagy halálra...

65. A mindennapi élet.

Szentségemet a *mindennapi élettel* alakítom. Szeretném állapotbeli kötelességeimen kívül megszentelni magamat? A mindennapi élet nyújtotta ezer meg ezer apró cselekedettel kell létrehozni ezt a nagy művet: egy szent ifjú életét.

A kanadai Toronto város Szent Pál-templomában különös ablaküveg-festményt készítettek a világháború hőseinek emlékére. Legfelül a szenvedés, a győzelem és a jutalom allegorikus képe áll, a közepén a velencei Szent Márk-bazilika, az amiensi székesegyház, az arrasi városháza és az yperni vásárcsarnok: különböző ütközetek színtereit jelképezik. Ezt az ablaküveg-mozaikot egy kanadai művész állította össze 700 üvegtöredékből, a bombázás által elpusztított ötven francia, belga és olasz templom ablakainak üvegeiből...

Hogy miképpen lehet ennyi apró üvegdarabból mesteri, szép üvegfestményt alkotni, az a művész titka. Ezekkel a *semmiségekkel*, a *vésővel*, a *reszelővel*, a *tollal*, az *ollóval*, az *írógéppel* mily szép életet tudok alkotni! A közömbös és figyelmetlen ember meggondolás nélkül taposott volna rá azokra az üvegdarabokra, amelyekből a torontói ablak lett. Egy kanadai művész egyenként felszedte az erekléknek tekintett üvegdarabokat és remekművé rakta őket össze. Kövessem példáját. Szedjem össze szeretettel életem apró és egyszerű üvegdarabjait. Mily remek szép üvegfestmény lesz belőlük az utolsó napon...

66. Az elvesztett idő.

Nem tudok *előrelátni*, nem tudok akarni. Innét származik a legtöbb elpazarolt idő.

Engedem, hogy az alkalmak hulláma borítson el és belekezdjen. Szeretek bibelődni, ebbe is, abba is belekezdeni, és amikor látom, hogy az idő elrohant mellettem a nélkül, hogy valami rendeset el is végeztem volna, gyorsan nekilendülök, mindent össze-vissza dobálok izgalmas sietséggel és semmi jót nem teszek. Ezentúl: végezzek minden dolgot a maga idejében, ragadjam meg az időt, vagyis tegyem a lehető leghasznosabbá a magam számára.

Az embernek általában *van* ideje. Ez az idő igen széthúzható, mondhatni a végtelenségig széttágítható. Sokan vannak olyanok, akik egy vagy félóra alatt semmit sem végeznek, mások egész halom munkát végbevihetnek, annyit, amennyit akarnak. Ezért tudjam magam megszervezni és határozottan vessek el minden limlomot, semmiséget, haszontalanságot. Amikor sokat kell tennem, csináljak sorrendet: először tegyem meg azt, ami a legsürgősebben szükséges és legfontosabb. Ne hallgassak magamra. Keressem mindenben és mindenkor először a *lényegeset* és csak azután a *mellékeset*. Ne cseréljem fel az értékeket.

A váratlan esetekben ne jöjjen zavarba. Őrizzem meg *hidegvéremet*, lássam, mit lehet elhagyni vagy elhalasztani, először a *valóban* sürgős munkát végezzem el, s a többi, a lényegtelen azután. Elég minden napnak és minden percnak a maga baja és fáradsága.

Legyek különösen állhatatos a pontos *felkelésben*. Tudjam, hogy rendes körülmények között hány órai alvásra van szükségem. Hacsak lehet, mindig ugyanazon órában pihenjek le és keljek fel. Ha tőlem független okokból szabálytalanul kell lefeküdnöm, számítsam ki előre az elégséges alvási időt és az óra eljövetelekor keljek fel azonnal. Ott, ahol az alvás szabályozva van, a nap meg van nyerve.

67. A regények.

„*Hol vannak azok az ifjak, akik a regényolvasásnál eszmélkednek, vitatkoznak, gondolkoznak? Ha ezt tennék, hány regényt nem olvasnának többé?*”

Háromféle olvasmány van: az épületes felemel, a nevelő tanít, végül a *szórakoztató* pihentet.

Ne olvassak csak szórakoztató könyveket. Vegyek néha kezembe olyan műveket is, amelyek *alkítanak*, kiszélesítik gondolataimat, kiegészítik ismer-

reteimet. Amennyire lehet, legyen olvasási tervem, vagy legalább is legyenek szempontjaim, irányító vonalaim az olvasmányok megválasztásában.

Az *épületes* olvasmányoknál vegyek elő felváltva egy-egy szép életrajzot és értékes aszkétikus könyvet. Valamikor a *szentek életrajzaiban* nem volt semmi fordulatosság. Igen gyakran unalmasak és gyengén megírottak voltak. De ma már igen sok kitűnően és élvezetesen megírt életrajz jelenik meg. A fontos lelki témákról ugyancsak érdekes könyvek jelentek meg. Használjam fel őket és az olvasottak felett gondolkodjam, elmélkedjem.

Hátra vannak a *szórakoztató* olvasmányok. Oly sok az értéktelen fércregény. Komoly, értékes műveket szeressek olvasni. Ne olvassak túlságosan sok romantikus regényt, legyenek azok bár erkölcsös regények. Ennek az a következménye, hogy megszokom az ábrándos légkörben való életet és helytelen fogalmakat nyerek az élet igazságairól, a házasságról. A regényekben ne nézzem csupán a történetet, hanem tanulmányozzam a jellemeket, a lélektant. Nem annyira az események, mint inkább a lelkek érdekeseek. Nem érdemes olvasni azt a könyvet, amely szórakoztatás közben nem indít elmélkedésre.

68. A szobám.

Mi van benne? Talán egy csomó csecsebecse. Néhány kedves kép. Esetleg ízléstelen, ellenszenves képeslapok. Még szerencse, ha nincsenek arcpirító képek.

Ha még tanulok, bizonyára vannak ott könyveim is. Szakkönyvek és talán másfajta könyvek is. No és milyenek? Ha valaki hirtelen benyitna szobámba, egy katolikus ifjú szobájába: katolikusnak találná-e azt a könyveim után? Egy amerikai zárándok Lourdes-ből visszajövet együtt utazott úgyneve-

zett „elit” önkéntes betegápoló ifjakkal és nem kis ámulattal látta, hogy egyiknek-másiknak a kezében indexen lévő könyv volt. Tétélezzük fel, hogy önáluk ez tájékozatlanságból fakadt. De nálunk? Különös és idegenszerű következetlenség! Mennyire nem vagyok „egy darabból” való. Amennyire „jó keresztény” vagyok, majdnem ugyanannyira vagyok „pogány” is.

De nem! Reám nem vonatkoznak ezek a megállapítások. Az én szobámban nincs semmi erkölcs-telen, semmi idegen, semmi ellenséges dolog. Ellenben micsoda *rendetlenség!* A székeken, bútorokon ruhák, könyvek, füzetek, szerszámok egymáshegyénhátán. Van ugyan egy Szűzanya-kép is, de milyen kicsiny és valósággal eltűnik a mozicsillagok képe mellett.

Fizikai tisztaság, erkölcsi tisztaság. Mondd meg nekem, hol, milyen környezetben élsz, és én megmondom, ki vagy. A megállapítás, ha nem is mindig, de gyakran hű és pontos.

Csináldjak rendet! Szeressem a *külső és belső rendet!*

69. Mindent lélekkel végezzek.

Az ember csak azt végzi jól, amibe beleveti teljes önmagát. Ahol a körülmények kevesebbet adnak, adjunk *mi* többet. Azután végezzünk mindent lélekkel. Tudjuk, hogy nem lehet mindenkinben szárnyalás, humor, lendületes könnyedség, de nem is ezekre gondolunk. Minthogy azonban lényünk kettős, anyagi és szellemi, testből és lélekből vagyunk összetéve s nem *csak* test, hanem lélek is vagyunk, azért legyen minél kevesebb a testből, az anyagból abban, amit gondolok, beszélek és főképen *cselekszem*, és legyen abban minél több a *szellemből és lélekből*. Ki ne érezné, hogy a műhelyek, irodák, kaszárnyák, műtermek, diákszobák levegője legtöbb-

ször milyen durva, közönséges, leverő! Mintha nem lenne *lélek* bennük. Azok a könnyűvérű slágerdalok, színdarabok, mozifilmek mennyire csak a testről tanúskodnak és alig van bennük vagy egyáltalán nincs az *eszményiből*, a lélekből. Mily sok diáktrefa és vicc kétértelmű, alantas ösztönöket csiklandozó és a mellett szellemesség nélkül való!

Gondolataimban, társalgásomban, olvasmányaimban, szórakozásaimban, barátkozásomban csak azt tűrjem meg, ami *felel*.

70. Életkorom.

Hány éves vagyok? — 18 éves! — 20 éves! — 24 éves! És mit tettem azzal az idővel, amit Isten nekem adott eddig? A világháborúban egy tábori lelkész megkérdi a szenegál katonáktól, hogy hány évesek. „Nem tudjuk, — válaszolják — de már igen sok csatát vívtunk!” Milyen szép válasz: az évek értékét nem az évek adják, hanem a *cselekedetek*, nem az *időtartam*, hanem a „*csaták*”.

De mik az én csatáim? Mik az én cselekedeteim? „Cselekedeteik követik őket” (Jelenések könyve 14, 13.) — mondjuk a halottakról a gyászmisében — s ezt mondják majd az én cselekedeteimről is a gyászmisében. Nem az *időm* mennyisége szerint, hanem az idő *eltöltése* szerint leszek megítélve.

Vajjon életem órái cselekedeteket mutatnak-e fel vagy csupán semmiségeket rejtenek magukban? René Bazin regényének egyik szereplője mondja: „*Üres búzaszemek magvetője voltam.*” És én: talán csak termékeny magvakat hintettem? Vagy csak a levegőt verdestem velük?

Adja Isten, hogy ne hintsek *konkolyt* a szomszéd földekbe!

A brüsszeli régi képtárban rendkívül érdekes Van Dyck-kép van. A nagy festő nyolc kezet festett; a különböző kezekben annyi kifejezés van, akár az emberi arcokban.

Mily szép tárgy az elmélkedésre: *az én kezeim*. Ha testi munkát végzek, kérges kezeim hasonlítanak az ács József kezeihez, és az enyéim is Istentől áldottak, ha napi munkámat elfogadom és felajánlom, mint ő. De lehet, hogy kezeim szöveteket fognak, dobozokat rakosgatnak, ha üzletben vagyok alkalmazott, vagy írógépet kattogtatnak, ha irodában dolgozom. De lehet, hogy a tollat forgatják vagy az operálókést használják.

Ugye a kezeim — mindig tiszták!

Szorgalmasak és nem félnek a munkától.

Tudósnak vagy művésznek kezei . . .

S most rágondolok azokra a hadirokkantakra, akiknek egyik vagy mindkét karját elvitte a gránát. Milyen boldogság, hogy megvannak a kezeim s mozgathatom, használhatom őket! Mégsem gondolkodok arra, hogy meg kellene köszönnöm. És ha meg lennék fosztva tőlük . . . *Köszönöm Istenem, hogy isteni kezeddél kialakítottad kezeimet.*

De íme, más kezek is eszembe jutnak . . . *Üdvözítőm átszúrt kezei!* Mily drága az ő történetük! A betlehemi Jézus bájos kis kacsói, amelyeket Szűz Mária szeretettel csókolgatott. Növekvő kezek, amelyek a gyalupadnál szenvedtek és kergesedtek, *apostoli* kezek, melyek jót cselekedtek, visszaadták a vakoknak a látást, a süketeknek a hallást, megsokasították a kenyeret, összezúzták a kalászosokat, hogy a Mestert táplálják, és kiűzték az árusokat, a cénákulum és Emmausz *eucharisztikus* kezei, a keresztfeszítés véres kezei, amelyek a kalapács ütése alatt reszkettek a fájdalomtól és szeretettől.

Jézus kezei, táruljatok szét érettem az Atya előtt, oltalmazzatok meg engem!

72. Kezdeményezés.

A *kezdeményezés* a telt és gazdag élet természetes gyümölcse, a *nagyarányú tevékenység szabályozott kiáradása*.

Szabályozott kiáradásnak kell lennie, mert különben nem kezdeményezés, hanem vakmerőség.

Carnegie amerikai milliárdos tizenöt éves korában egy vasúti társaság egyszerű távirásza volt; egy alkalommal táviratot vett fel, hogy kisiklott egy tehervonat és e miatt a vonalak több órára használhatatlanok. Főnöke éppen akkor nem volt ott a hivatalában, de ő azonnali kezdeményezéssel magára vette a felelősséget és táviratban adott parancsot, hogy álljanak meg az összes személyvonatok, míg a tehervonat el nem indult. Két órával később, amikor főnöke megérkezett hivatalába, a bajt már rendbehozták. Carnegie fényes pályája ezzel a percel indult és ettől kezdve biztosítva volt.

Nem igaz az, amit Vogué mond Ollé-Laprune „Az élet ára” c. könyvének előszavában: „Szomorú tapasztalatok tanítanak mindnyájunkat arra, hogy összeférhetetlenség van e két szó között: *kezdeményezés* és *tisztességes* emberek. A tisztességes emberek felhasználják azt az igyekezetet, amelyet mások ügyükért meghoznak. Nagy szerencse, amikor nem gátolják meg. Viszont sohasem idézik elő.”

Ne tartozzam az ilyen szomorúan „*tisztességes* emberek” közé. Egy amerikai püspök jelszava volt: „To dare et to da”, azaz: merésznek lenni és cselekedni.

Aki bölcs és világosan lát: ezt teheti legjobb programjává.

73. Kiváló szakember.

Igen találó a Szent Maternusról — Elzász szentjéről — és az ácsokról szóló legenda.

A szent térítő a keresztény hit számára igyekszik megnyerni az ácsokat. Azok barátsággal, de fölényes gúnnyal fogadják, még itallal is megkínálják, de mihelyt az evangéliumról kezd beszélni, a fűrészből és a gyalu megszólaló zajával nyomják el hangját.

Ez történik igen gyakran az ifjak között a műhelyekben, irodákban, összejöveteleken. Kedélyes és szívélyes barátság fűzi össze őket, de a vallási befolyást — a megszólaló evangéliumot — elnyomják; ha mással nem, munkájuk ügyeivel.

De az elzászi legenda tovább mondja, mi történt. Szent Maternus imádkozik és nemsokára új ács jön közéjük a műhelybe. Megkérdezi: „Miért nevettek ezen az öregemberen?” „Hát te ki vagy?” — kérdezik erre valamennyien. „Én mindent meg tudok csinálni!” — válaszolja a jövevény és szemük láttára farag oszlopfejeket, készít remek asztallábakat... Valóban te, aki ilyen jól dolgozol, te leszel mindnyájunk mestere” — s a fiatal ács ekkor megmagyarázza, hogy valóban: ő a mesterük, Jézus, az Ács Fia. S íme, érette azontúl Szent Maternust szívesen hallgatták meg az ácsok.

Csak jöjjenek a gúnyolódó és ellenséges munkavilágba a szakemberek szép példái, akik ugyanakkor katolikus szempontból is értékek. Ővük a jövő.

A munkavilág mindenekelőtt a szép munkát értékeli. Amikor látni fogják, hogy „mindent tudok”, becsülni fognak engemet. Mihelyt valakit becsülnék, meghallgatják, akármit is mond, még ha a Vallásról is beszél... Azért: legyek kiváló szakember, hogy jobb *apostol* legyek.

74. Isten minden elintéznivalónkban.

Nincsenek elintéznivalók lelkiismeret nélkül, nincsen lelkiismeret a minden elintéznivalóban Istenhez való hűség nélkül!

Az egyéni vagy családi élet ügyeiben igen gyakran találkozunk Istennel. Az emberek általában megértik, hogy itt az Őt megillető helyet kell neki biztosítani. De ritkábban van ez így társadalmi életük és munkaéletük ügyeiben, ahol az Istennek — mondjuk így — körzetétől majdnem mindig különválnak az ügyek körzete, s a kettő között nincs semmiféle kapcsolat. Az emberek általában azt gondolják, hogy az erkölcsnek és még inkább a vallásnak semmi keresnivalója a cipőkészítésben, az autógyártásban, a ruhaszabásművészetben, a lakásszerződés vagy munkaszerződés megkötésében.

Ha azt mondják, hogy az anyagi ügyek végzésében az erkölcsnek és a vallásnak nincs is közvetlen tárgya, igazuk van. De ha azt állítják, hogy a kereskedelmi ügyletek, az adásvételi szerződések, vállalkozások *egyáltalán nem érintik az erkölcsöt* és nem az igazságosság szab nekik irányt: roppant, ugyancsak roppant tévedésbe esnek.

Fogadjuk be Istent minden ügyünkbe, legyünk mindenkor *lelkiismeretesek* abban, hogy mindig *tiszteletesen* gyártott, becsületesen megmért árut szolgáltatunk ki. Ebben az értelemben mondják nagyon helyesen, hogy „keresztény módon is lehet kenyeret sütni” és „az utazás biztonsága emelkedik a hívő kocsivezetők számával”.

Elhatározásom: mindig *lelkiismeretes* leszek munkámban és *keresetemben*.

75. Érzékenység.

„Szinte azt kellene hinnünk, hogy bőr nélkül jöttünk a világra, mert a legcsekélyebb érintés is fájdalmat okoz nekünk.” (Faber.)

A híres angol oratóriánus atya ezt *mindenkiről* mondja. Vesse mérlegre: nem egészen különösen áll ez *nálam*, kivált bizonyos napokon. Olyankor

semmit sem lehet nekem mondani, olyan vagyok, mint akit elevenen megnyúztak; ha hozzám szólnak, felingerülök, ha hallgatnak, az is felingerel. Közömbös társalgásban kevésbé kedves kifejezéseket vélek felfedezni és máris vörös leszek. Máskor még a rokonszenv is idegemre megy. Jaj annak, aki egy kedves szót mond.

... Gondoljam meg az ilyen *érzékenység* nevetséges voltát.

A kicsinyességnek micsoda gyűjteménye kerekedne abból, ha megírnák az emberek között támadt érzékenység történetét kezdettől fogva. Mekkora regényt tudok elképzelni egy közönséges jeltől. Valaki egyik nap nem köszönt. Biztosan szándékosan nem köszönt. Csak találkozzam vele, visszaadom neki kamatostul. Csak egy dologra nem gondolok: arra, hogy talán szórakozott volt és nem vett észre. Azt mondta, hogy eljön értem. Nem jött el. Tudom jól: készakarva nem jött el. Nem gondolok ismét arra: a szegény elfelejtette!

76. Figyelmesség.

Harmel Leó, a Val-des-Bois-i gyáros, akit munkásai jó Atyjuknak hívtak, azt mondotta, hogy a *szociális kérdés* a figyelmesség kérdése. Rövidre fogott, de igaz megállapítás.

Igaz, hogy a szociális kérdés nem abból fakad, hogy azok, akiknek hatalmuk van, sokszor műveletlenül gorombák a parancs gyakorlásában; a szociális kérdést más okok teremtették: így a keresztény eszme hanyatlása, az ipari szabadverseny, a tőke korlátlan uralma. De viszont mégis igaza volt annak a forradalmár tengerésznek, aki így szólt a vele szívélyesen bánó és őt meghódító tengerésztisztnek: „Ha sokan olyanok lennének, mint ön, nem lennének sokan olyanok, mit én.”

A *figyelmesség* az emberek érintkezésében

olyan, mint az olaj a kerekek között. Ez az olajréteg mindent meghagyva a helyén, mégis betölti a helyek között lévő távolságot, nem engedi érezni, hogy van alantas és felettes, elfeledtetni az egyenlőtlenséget a nélkül, hogy azt megszüntetné. Ezzel a kölcsönös nagyobb tisztelettel: családias, szerető érzést támaszt s az édessé teszi az engedelmességet és lehetségessé a hatalom gyakorlatát.

77. Felelősség.

„Mivel a neved olyan nagy, hogy nem a tied, minden jövevény számadást kérhet tőled miatta.”

Victor Hugo ezeket a szavakat mondta a nagy Ney marsall unokájának.

Abból a tényből, hogy ehhez vagy ahhoz a családhoz, ehhez vagy ahhoz a társasághoz tartozom, különböző nagyságú felelősség háramlik reám. Családomnak vagy társaságomnak egész becsülete vállaimra nehezedik. Nem működhetem a nélkül, hogy ezzel számot ne vessek. Sem árnyéka, sem dicsfénye alól nem vonhatom ki magamat.

Hitbuzgalmi egyesületemnek tagja vagyok mindenütt, ahová csak megyek. Tehát mindenütt és minden körülmények között úgy kell élnem, ahogy azt egyesületem szelleme előírja. Felelősségem tudatában legcsekélyebb szavammal vagy cselekedetemmel sem fogok egyesületem hírnevének ártani. Ugyanez arra is vezet, hogy elismerem más hitbuzgalmi egyesületek érdemeit. Ha valahol, úgy ezen a téren nincs megalkuvás.

78. Plébániám.

Egy az Isten Egyházában igen szükséges közösgnek, a plébániának is tagja vagyok. A tridenti zsinat, hogy a lelkek üdvét jobban biztosítsa, el-

rendelte, hogy a püspökök osszák szét az egyházmegyéket különböző részekre, amelyeknek saját szentélyük és papjuk legyen. A hívő a plébániatemplomban megtalálja a *keresztutat*, amelyben mint újszülött isteni életre támad, az *eucharisztikus asztalt*, amelynél ahányszor csak akar, — akár mindennap is — ha hitét és a Mester kívánságát megértette, az Élet kenyerével táplálkozhat s ez mindenél inkább segítségére jön, hogy „isteni életet” éljen.

A plébániatemplomban még fel van állítva az *áldozati oltár*, amelyen a keresztáldozat kimondhatatlan jótéteménye ismétlődik meg számomra, a *szószék*, ahonnét Isten Igéjének magját vetik lelkembe, és a *gyóntatószék*, ahol vétkeim és hanyagságaim bocsánatát és bölcs irányítást kapok, amelyre lelki életemnek szüksége van.

Nagy előny származik abból, hogy plébániámhoz tartozhatom. Itt ismerkedem meg és jutok kapcsolatba az Egyház egyetemes életével, az egyházi személyekkel, intézményekkel.

Ugyanebből *előny* származik másokra is. Példát adok: nem lehetek csupán *magamnak élő* keresztény. Annak kell lennem mindenki számára és mindenki előtt. A lehető legnagyobb mértékben segítségére kell lennem azoknak, akik hitemet megosztják, hogy hitükben és hitük gyakorlásában nyombodjanak. A mult század huszas éveit nagy ügyvédjének, Berryer-nek, Párizsban irodája volt, a vidéken, Angerville mellett pedig földbirtoka. A hitvalló férfiú húsvéti szentáldozását először Párizsban végezte, hogy ismerőseinek és kollégáinak épülésére legyen, azután elment vidéki birtokára és ott a falusi nép épülésére szintén elvégezte ugyanazt. Milyen szép példája a *plébániai szellemnek*.

Igen. De milyen az *én* szeretetem plébániám iránt, érintkezésem a *papsággal*, az *én* részvételem az *Actio Catholicában*, a különböző plébániai egyesületekben.

79. Hogyan hallgassam Isten igéjét?

Savonarola, a firenzei dominikánus szónok, a szentbeszéd hallgatóit a harangtornyok varjaihoz hasonlítja. Ezek, mikor először hallják közletről a harangszót, elrepülnek, később megbarátkoznak a zajjal és nem repülnek el, ha felhangzik az érc hangja.

Sokan mikor első esetben hallják az örök igazságokat, megrendülnek és jobb életet kezdenek. Majd *megszokottá* lesz a szentbeszéd, a harang szólhat, nem indulnak meg többé. Ha hasznát vettem volna minden végighallgatott szentbeszédnek, milyen szentnek kellene lennem!

A kereszténység kezdeténél Szent Péter egy prédikációt mondott. Az eredmény: 3000 megtérés. Honnét van az, hogy most nem egyszer még 3000 szentbeszéd sem szerez egyetlen megtérést sem? Talán megváltozott a Szentlélek? Nem. A különbség a hallgatóságban van: bennem! Nem azért megyek szentbeszédet hallgatni, hogy magamat ítéljem, hanem hogy a szónok felett ítéljek. Előzőleg mit kutatok? *Ki* prédikál? — kérdelem és nem azt kérdelem: *mit* fog prédikálni? A szentbeszéd után azt kutatom: hogy prédikált? Pedig talán inkább azt kellene kérdenem magamtól, miben és hogyan alkalmazzam magamra az elhangzott szentbeszéd igazságait és útmutatásait...

80. A szentgyónás.

A szentgyónásban *komoly, oltalmazó és tökéletesítő* eszközt lássak.

Komoly eszköz az, mert az ember önismeretét kívánja. Minden komoly életreform első feltétele: ismerd meg magadat! A jól végzett lelkiismeretvizsgálás felfedi a jellem gyengeségeit és az ördög cseleit. Nincs komoly küzdelem a hadszíntér teljes

ismerete nélkül. E mellett ezt a kiváló fegyvert nem lehet kizárólagossággal túlzásba vinni. Időmet nem tölthetem folyton azzal, hogy lelkiismeretemet vég nélkül boncolgatom. Nem lehetek szörszálhasogató. Másra is kell időt szentelnem. Őszintén és hacsak lehet, gyorsan állapítsam meg lelkem helyzetét, és ha a lélek fegyelmezett, jól szoktatott, ez igen könnyen meg is tehető. Azután pedig bátran előre!

A gyónás *oltalmazó eszköz*, azért, mert megkívánja a bűn bevallását. Amit magamban láttam, elmondom azzal a belső bánattal, amelyet gyengédtelenségem magával hoz és annak a tudatnak az örömével, hogy Udvözítőm vére minden foltot eltöröl.

Tehát ugyanakkor szenvedés és öröm, bánat és megnyugvás. Kesergem és sugározom az örömtől.

A gyónás *tökéletesség eszköze*, az erősfogadás által. Meg kell javítanom magamat abban, amivel az imént vádoltam magamat. A munka hosszú lesz. Állomásról-állomásra javítom magamat és a végén célhoz érek.

Emlékezzem arra, hogy a szentgyónásban mondott vallomás és kapott tanács nem képezheti a barátok között folytatott csevegés tárgyát. A papot a gyónási titok parancsa kötelezi, tartsam meg *én is* ezt a titkot.

81. A lelkivezető.

„Ha az emberek tudnák, mily nagy jelentősége van a jótanácsnak a huszas évek áldott óráiban.”

(Payot.)

Annak a hasznát, amit a vezető az ifjaknak nyújt, senki sem hirdette jobban, mint a Sorbonne-nak az a tanára, aki pedig az állami vezetés alatt álló laikus iskolarendszer híve volt. Ő mondotta, hogy ha az egyetemek kölcsönvehetnék a katolikus

Egyháztól az emberi szív csodálatos ismeretét, bizonyosan irányíthatná az ifjak lelkét. Ezért ajánlotta a világi tanároknak, hogy képezzék magukat lelki-vezetőkké.

Nem tapasztaltam-e igen gyakran annak a szükségét, hogy valakire rábízam magamat? Az Egyház ennek az emberi szükségletnek tesz eleget a lelki-vezetéssel. Ha még eddig nem éreztem ennek a szükségét, az még inkább bizonyítja annak a hasznát, hogy feltárjam magamat és felfedjem kívánságaimat, kísértéseimet, buzgalmamat és botlásaimat.

Tudom, hogy bizalmasom nem lesz közönséges ember. Papi hatalommal van övezve. Istentől kapta a küldetést, hogy vezessen és tanítson...

Legyen egy állandó gyóntatóm, aki egyszerűsmind lelki-vezetőm, akinek nemcsak hibáimat mondom el, hanem azt a jót is, ami után törekszem és azon akadályokat, amelyek e jó megvalósításának útjában állanak.

Ezzel a lelki-vezetővel legyenek őszinte és természetfeletti kapcsolatban.

Nézzem, hol vagyok ebben a tekintetben? Ez lelki életem egyik sarkpontja.

82. „A barátok az idő megrablól.”

Ki írhatta ezt? Talán egy embergyűlölő? Lehetőséges, és akkor nem érdemes feljegyezni nevét. Sévigné asszonyhoz, a szellemes és finom ironőhöz hasonló szellemes hölgy volt az, aki ezeket írta: „Akkik meglátogatnak, tiszteletet adnak, akik nem látogatnak meg, örömet szereznek nekem.” Olyan valaki mondta ezt, aki *minden perc árát* a maga értéke szerint becsüli, és megveti a csevegések, pletykázások, teák haszontalanságát. Ki tudja, hogy abban a percben, melyet így elvesztegetek, mily sok dologban kellene eljárnom, jövőendő otthonom nem kívánná-e munkát vagy imát?

Hány embernek lehetne mondani: „Ha annyira kedve van időt vesztegetni, legalább abban ne találja kedvét, hogy mások idejét elvegye.” Azok, akik dolgozni akarnak, egészen a világ végéig kénytelenek elszünni a dologtalanok és restek vég nélküli tereferéjét.

Van egy közmondás: „Istenem, ments meg engem barátaimtól, az ellenségeimmel majd elbánok.” Ne essünk túlzásba! Keressük a barátságban azt, amit Isten benne megengedett, az idő kellemes és hasznos eltöltését; a nagy és megértő lelkek közt folyó társalgásnak mérhetetlen haszna van. De barát és barát között különbség van.

Tartsam meg kiváló barátaimat. Ami a többiekre illeti, a közmondás szava szerint kérjem Istent, hogy mentse meg engem tőlük.

V. A P O S T O L K O D Á S.

83. Most.

„Ha kérdenék tőlem, melyik korban szerettem volna élni, azt felelném: most.” (Montalambert.)

Ugyancsak ő mondotta másutt: „Ha Krisztussal együtt élhettem volna, és tőlem függött volna, hogy életének melyik időszakát válasszam ki, azt a percet választottam volna, amelyben a Kálváriára lépett.” Alapjában véve mindkét mondás ugyanaz. A „ma” és „az a pillanat, amelyben az Üdvözítő a Kálváriára lép”: egyet jelent. „Krisztus halálgyötrelme a világ végéig tart” — írta Pascal. „Bizonyos, hogy ha Krisztus visszajönne a földre, — írja — azonnal újra keresztfeszítettnek, mint először!”

Szép korban élünk, mert Krisztusnak bátor védőkre van ma szüksége. El azokkal az ifjakkal, „akik nem játszanak semmi szerepet, alapjában véve semmit sem tudnak és senkinek sem tesznek szolgálatot” — írta ugyancsak Montalambert tizenhét éves korában. És barátjával, Cornudettel szövetséget kötött: „Erkölcünk feddhetetlen lesz, nyíltan gyakoroljuk vallásunkat és a szabadság ügyét szolgáljuk.”

Ez tetszik nekem, ebből a fajtából vagyok én is.

84. Előfutár.

„Isten minden korban előfutárokat küld a világnak.” (de Tourville abbé.)

Tudjam előrejelteni a jövőt, hogy előkészítsem azt. Hogyan készítem elő, ha nem ismerem előre? A világnak előfutárookra van szüksége.

Néha előharcosoknak nevezik azokat a kalandor szellemeket, akik nem tudnak mást, mint szakítani a multtal csak azért, mert az mult, és vágyódnak a jövő után csak azért, mert az jövő. De mi nem ilyen előfutárookra gondolunk. Semmi sem vezet jobban a jövő előkészítésére, mint a mult ismerete és bizonyos felhasználása. Ezt elismerve, úgy gondoljuk, hogy a jövő még elég sok meglepetést tartogat számunkra, és még sokkal többet kell megtanulnom, mint amennyit most tudok.

Azoké az elsőség, akik meg tudják jövendőlni, hogy mi lesz a holnap, és akik már a jelenben igyekeznek hatásosan megvalósítani azt, ami a holnap lesz.

„Éljünk a jelenben, mint a jövőből jött emberek” — mondja de Tourville. Ez volt kedvenc gondolata és ez lehet a mi termékeny gondolatunk is.

„Amikor egy eszme többé már nem lelkesíti az ifjakat, meg fog szűnni” — írják valahol. Lelkesedjem mindazon eszmékért, amelyekért élni akarok, és amelyek általam és fajom által élni fognak. Ilyenek: Krisztus felségjoga az élet egész vonalán, a családi élet egészséges kifejlődése, a szeretet és igazságosság diadala a szociális világban, a független és szabad Magyarország minden polgárának szabad érvényesülése és boldogulása stb.

Készítsem el mindannak a kódexét, amelyeket tíz év alatt megváltoztatni akarok és valósítsam meg belőlük mindazt, amit csak megtehetek.

85. „Te vagy-e az eljövendő?”

Keresztelő Szent János, hogy tanítványait Jézus Krisztus megváltói küldetésének hitében megerősítse, elküldötte őket az Üdvözítőhöz e kérdéssel: „Te vagy-e az eljövendő, avagy mást várunk?”

Az emberek minket, ifjakat látva szintén kérdezhetik: „Ezek lesznek-e a megváltók? Rendelkez-

nek-e azzal a képességgel, hogy az Egyház tekintélyét öregbítsék előttünk és hogy Krisztust a társadalom fölé emeljék... Vagy ezek is csak olyanok, mint a többiek: csengő érc és pengő cimbalom és semmi egyebek?"

A Vendée-háború elején történt, hogy a fiatalok felkeresték Henri de La Rochejaqueleint, az alig húszéves főurat.

— Hírlík, hogy Henrik úr hazamegy, — mondták neki — lehetséges az, amikor mi parasztok harcolunk? Jöjjön velünk, az egész nép magát kívánja és várja!

— Követlek titeket — válaszolta a fiatal főúr. S húszéves korában válva vezérré, így bátorította katonáit: — Még fiatal vagyok nagyon, de bátorságom, azt hiszem, méltóvá tesz arra, hogy vezesselek benneteket. Ha előre megyek, kövessetek. Ha meghátrálok, öljetek meg. Ha meghalok, bosszuljátok meg!

Talán nincs meg az arány az elvégzésre váró gigantikus mű és egyszerű, szerény buzgóságom között. — Nem baj! Kezdem meg azzal, hogy csendben, sietség, idegesség nélkül valószínűsítom meg azt, amit megtehetek, mintha nem lenne más tennivalóm, és mintha az elégséges lenne arra, hogy minden orvoslást nyerjen.

Ha teljesen elvégezném a reám eső részt, és ha százan és ezren így cselekednének, a világ meg lenne mentve.

Legyek az első sejt, amely megújítja a széthullott szövetet.

86. Micsoda húsz év?

Jacques d'Arnoux, a világháború egyik hős francia pilótája, 1917-ben súlyosan megsebesült. Őt évi kórházi kezelés után a *Paroles d'un Revenant* című könyvében ezeket írja: „Életed rövid lesz,

tehát teljesnek kell lennie. Micsoda húsz év? Nem-sokára tíz éve, hogy bevonultam a 12. páncélos ezredbe. Ó, még kétszerannyi év és életemnek vége! Teremtőm előtt leszek. Milyen lélekkévé tudok neki felmutatni?"

Az, amit mindig látnom kell, ez a kettő: az élet rövidsége és az élet hozama.

Rövidsége. 16—20, 24 éves vagyok. Eddigi éveim elmúltak. Mindenkorra beleestek a jó Isten örökkévalóságába. Csupán ez a pillanat az enyém, amely most van, de máris eltűnik. Oly rövid és oly törékeny!

Mégegyszer ez az idő, vagy a kétszerese, vagy még annyi sem, és én is Isten ítélőszéke előtt leszek. Isten ítélőszéke előtt... Hogyan? Már...

És mit fogok mondani? Vajjon mi az én *életem hozama*?

Amikor Urunk eljön a földre, hogy minden embert megítéljen, — kérdi a Szentírás — fog-e több szeretetet találni a földön?

Fog-e találni az én életem folytán több szeretetet Isten és az emberek iránt?

Fog-e találni általam több hitet, több vallásos szellemet a földön?

Ha nem, minek szolgáltam? Senkinek sincs joga arra, hogy csak önmagát üdvözítse. Mekkora lélekkévé fogok Istennek bemutatni? Talán, sajnos, felmutatom azon lelkek lajstromát, akiknek pusztulásában közreműködtem? Hol lesznek azok a lelkek, akiknek segítségére leszek a felmenetelben? Hányan vannak?

Éljek „teljes” életet magamért és másokért.

87. A jelen értelme.

Az ifjúságnak férfikorban megvalósított gondolata.

Foch marsall szerette mondogatni, hogy a Saint-Cyr-i katonai főiskolára 1871. évben a metzi Saint-

Clément-i iskolában készült, amelynek egyik termében Bazain tisztikarával a város átadásáról tanácskozott. Azon a napon született meg benne az a vágy, hogy a Franciaország becsületén ejtett sérelmet jóvátegye.

Montalambert 1830-ban látja, mint dobják ki a középületekből a kereszteket, mint viszik körmenetben a szemétdombhoz és onnét hogyan dobják a Szajnába. Megígéri, hogy egy napon buzgólkodásával Krisztus visszakapja helyét és szabadságjogait.

Boldogok az elégedetlenek! Boldogok a megsebzett lelkek, akiket ilyen természetű elégedetlenség és seb gyötör! Szerencsétlen az, aki az ilyen és hasonló aljasságok előtt semmit sem érez, nem ingerül fel, nem tesz büszke elhatározást, nem változtatja meg életét, vagy nem irányítja buzgóságát azon szent ügyek felé, amelyeknek sérelmét ifjúkorában látta.

Hindenburgnak volt egy zsebórája, amelyet mint apród 18 éves korában Poroszország királynéjától kapott. Ezt mondotta róla: „Megnéztem rajta a königrätzi csata, a sedáni ütközet óráját, a versaillesi szertartás óráját, amely alatt királyomat Németország császárává kiáltották ki. Velem volt 1914-ig és azóta is velem van.”

Nézzük meg gyakran 18 évünk órájának idejét!

88. Mérföldes vágyak.

„Azok, akiket nem hevítenek mérföldes vágyak: mind szerencsétlenek.”

Kétféle ember van: Vannak, akik nem látnak semmit, vagyis akiknek az első tervek annyira mindent mondanak, hogy nem látnak azonkon túl, a legkezdetlegesebb az, ami körülveszi őket és hétköznapi körülményük közt nincs semmi nyílás, semmi rekesz, semmi hasadék. Apró és kicsinyes

érdekeiken, örömeiken és egyéniségükön túl semmit sem látnak. Viszont vannak olyanok, kik számára szintén léteznek az első tervek és értéküknek megfelelő jelentőséget tulajdonítanak nekik, de ezeken a terveken túl egész világokat fedeznek fel. Kétségtelenül minden napnak megvan a maga sok és apró elfoglaltsága, kötelessége. Nem szentelhetem meg magamat jelen életkörülményem nélkül, hanem csakis vele és általa. Csakhogy mindennapi gondomon és teendőmön túl fedezzem fel:

azokat a *lelkeket*, akikben nem él Isten,

azt a *társaságot*, amely nem ismeri vagy gyalázza Krisztust,

azokat a *tömegeket*, akiket hamis vezetők az örvénybe taszítanak.

Megremeg-e bennem valami, amikor felnyílnak előttem ezek a távlatok, amelyek apostolokat követelnek? Hordozom-e magamban egy új világ reménységét, és azt a szilárd akaratot, hogy elszántan dolgozni fogok az új világ felépítésében?

Boldogok, akik szomszajnak!

89. Az önadományozás.

„Azok a helyek, amelyekre az ember kláraszítja szívét, sohasem szomorrúak.”

Ime: valaki buzgólkodik. Apostolkodásának első élvezője: ő maga. Ha felebarátom javán dolgozom, a legközelebbi felebarát, akit ez érint: saját lelkem.

Az érdemeken felül, amelyeket neki szerzek, örömet biztosítok számára. Van boldogság az elfogadásban, de még több az adományozásban. Miért oly mélységes az öröm a szegények kis nővéreinél, vagy más hasonló intézménynél, ahol a személyes lemondás mértéktelen? Mert egyáltalán semmit sem tartanak meg maguknak!

Csak sokat kell adni, hogy sok örömmel töltekezzünk.

Tehát adjak. Telt kézzel vessem buzgóságomat, kezdeményezésemet, alázatos szolgálataimat. Ne azért tegyem, hogy érette örömet, kielégítő kárpótlást nyerjek. Azért tegyem, mert ezáltal Istennek és felebarátomnak kimutathatom szeretetemet, és a belőle folyó örömet mint Isten ajándékát fogadjam el, áldjam érte és fizessem vissza.

Szeressem ezt a buzgóságot, amellyel mindig többet adhatok és mindinkább feláldozhatom magamat. A bélpoklosok egyik apostoláról mondották: „Ha akárki lelkeket keres az ilyen testekben, biztos lehet, hogy csak lelkeket talál bennük.”

Szeressem kiváltképen az apostolkodást, amelyben az ember csak lelkeket keres.

90. „Uram, jöjjön el a te országod!”

Milyen lassan érkezik el Isten országa.

Nézzük csak: az egész földön körülbelül *másfél milliárd* az élők száma. Ezek között is egy milliárd a pogány, a föld lakóinak kétharmada, a megmaradt harmadrészt is ketté kell osztanunk; az egyik fele katolikus, és a másik fele görög keleti és protestáns — éspedig 2000 évre Krisztus után!

Bizonyos, hogy ha valaki meggyőződéses jó hiszemben él, ha mindjárt hamis vallásban is, üdvözü. Szent Tamás mondja, hogy Isten inkább egy angyalt küldene az ily őszinte lélekhez, hogy kinyilvánítsa neki azt, amit tudnia kell.

Mekkora szomorúság tölti el az embert, ha arra gondol, hogy nem tekintve az Egyház lelkét, azaz a kegyelemben élő lelkeket, az Egyház *teste*, a látható Egyház annyi század után oly kevésbé győzedelmes!

A legutóbbi statisztika szerint 286 millió az elszakadt keresztények száma. És azután egy milliárd

pogány! Megértem, mit jelent egy milliárd pogány? Egy milliárd perc Jézus születésétől számítva 1902 április 18-ig terjedő időt jelent. Ez annyit jelent, hogy ha ablakom alatt másodpercenként négyes sorban elvonulnának, nyolc évig és ötvenhat napig kellene egyfolytában nézmem őket. És én resten stagnálok? A *világ üdvének* eszméje nem ragad meg engem? Az *aratás* nagy! Ó mily nagy! De én semmit sem tudtam róla . . . Akarok munkára jelentkezni? . . . Miért nem?

91. Az apostolkodás lelke.

„Ki adta neked ezt a hangot? Az Óceán, ahonnt jövök.”

Sokan beszélnek, fáradnak, agitálnak, és miért oly kevés az eredmény?

Hiányzik az „isteni” ebben az emberi tevékenységben.

Az apostolkodó munka intenzív *lelki élet nélkül* hiábavaló erőpazarlás. Nem szavunk és cselekedetünk művel jót, önti vagy erősíti a kegyelmet a lelkekben, hanem egyedül Isten kegyelme képes ezt a csodát végbevinni, és Isten kegyelme csak akkor áll rendelkezésünkre, ha bensőséges imaéletünkkel Isten közelében vagyunk és kezünkben van Szívének kulcsa.

Egy színműben megjelenik az énekes, és mihelyt énekelni kezd, oly csodálatos hangok töltik be a termet, hogy a hallgatóság elbűvölve kíséri. Énekével a világ végéig elvezethetné őket. „Ki adta neked ezt a hangot?” — kérdi tőle valaki. — „Az Óceán, ahonnt jövök” — feleli az énekes. — Hosszú ideig bolyongott a tengerpartokon elmélyedve, gondolkozva és versenyre kelt a hullámok zajával . . . Az óceánnal való kapcsolatából, mély eszmélődéseiből, fáradhatatlan gyakorlatából született meg csodálatos hatalma . . .

Mi adja meg szavamnak hódító hatalmát? Mindennél inkább az Istennel, a határtalan Óceánnal való kapcsolatom... A kegyelmi élet minden apostolkodásnak a lelke.

92. A szociális érzés.

Tegnap felszálltam a villamosra. Téli hideg idő volt. Öt egymásutáni megállón leszálltak, és senki sem gondolt arra, hogy az ajtót maga mögött betegye. Ők leszálltak, mit érdekelték őket azok, akik a kocsiban maradtak?

Nagyritkán gondolnak az emberek hasonló körülmények között magukon kívül másokra. Megérkezik a vonat és várnak az ismerősök. Az emberek utat törve előresietnek, a kijáratot valósággal megostromolják, és nem törődnek a hátraszorított és maguk mögött maradt személyekkel. Nem cselekszenek rosszakarattal, gyűlöletből, de nincs bennük szociális érzés, a keresztény szeretetből fakadó érzés, amely mindig figyelemmel van a felebarátra és előrelátja viselkedésének és cselekedetének felebarátjára vonatkozó következményeit. A megfontolás hiányából mennyi apró — néha nagy — kellemetlenséget okozhatunk felebarátunknak!

Nem gondolok erre... De ezentúl rá fogok gondolni. Figyelembe veszem cselekedeteim jelentőségét és kihatását. Kevés cselekedetünk marad hatás nélkül. Mily kár, hogy bár annyira vágyom a jótett után, de mivel nincs szociális érzésem, nem gondolok másokra, csak *kellemetlenkedő* vagyok.

Két héten át erre különösen gondolni fogok lelkiismeretvizsgálásomban!

93. A hegycsúcsok hívása.

A világ legmagasabb hegycsúcsa a Mont-Everest, amely 8882 méter magas. 1893 óta igyekeznek megmászni, de hiába. 1919-ben ismét megkísérlik,

de eredménytelenül, hasonlóképen 1921. és 1922-ben, amikor már 8301 méter magasságig jutnak, sajnos, azonban a hirtelen támadt lavina megakadályozta a feljutást.

Azt mondanám, hogy ez örültség. Igen, nekem, ki csak a lapályt ismerem, és csupán a nyugodt örömeket szeretem. A hegyászok azt mondják:

„A hegycsúcsok hívnak, vonzanak. Menjünk.” Sokszor 35 fokos hidegben menetelnék előre, de ez nem számít. A *hegyormok látomása* nem hagyja el őket. Mindig magasabbra akarnak menni, fel akarnak jutni.

Ime, az erőben való állhatatosság, amikor nagy *ideál* hevíti a lelkeket.

Uram, add értésemre, hogy melyik hegycsúcsra menjek fel. Egy bizonyos: akarom, hogy dicsőséged minél nagyobb legyen általam. De hová kell mennem, hogy e dicsőséget neked megszerezze? Mik a te terveid rólam? Milyen ábrándot szőttél, amikor engem a létbe dobtál és amióta annyi kegyelemmel elhalmoztál? Ha bizonyos lennék abban, hogy mit akarsz velem, mekkora lendülettel indulnék útra! De tétovázom és habozom és nem látok tisztán. Bizonyos napokban a hegycsúcsok hívnak és vonzanak, máskor meg a könnyű élet lapályainak vonzását érzem és félek...

Uram, világosíts meg engem, erősíts meg engem! A széles úton vagy a keskeny úton? Beszélj, Uram, mert hallja a te alázatos szolgád. Mások annyit tettek, és én ilyen lanyha és kis törekvésű lennék? Ez felháborította Xavéri Szent Ferencet: „Hogyan, mások egészen a világ végére mennének, hogy az aranyat halmozzák, és én nem mennék Jézus Krisztus szeretetéért a világ végére?”

94. A buzgóság határa.

„Amíg nem ontottad véredet Krisztusért, nem jutottál el a buzgóság határáig.” (Kempis: Krisztus követése.)

Egy megtért munkásifjú buzgósága miatt apja gyűlöletét és haragját vonta magára. Amikor egyik este a derék ifjú hazajött az egyesületből, apja durván kilökte ezekkel a szavakkal: „Töltsd ott az éjszakát, ahol akarod.”

A kiutasított fiú az erődítmények felé vette útját, hogy azoknak valamelyik zugában töltsse el az éjszakát. S íme, kezei véletlenül ahhoz a zsebében lévő könyvhöz érnek, amelyet rendesen magánál szokott hordani, Kempis könyveihez, a Krisztus követéséhez. Felnyitja a könyvet és az utcai villanylámpa homályos fényében ezeket olvassa: „Amíg nem ontottad véredet...”

— Úgy van! — mondotta magában. — Miért keseregjek? Legyünk örvendezők. — És másnap korán reggel, még az éjszakai harmattól nedvesen a templomba ment és a szentáldozáshoz járult, majd utána munkájára ment.

Van-e ehhez hasonló lelkületem és hasonló egyszerűségem a hősi lemondásban?

95. „Juttasd el!”

A valonciennesi Marche káplárt ezredese a hadosztályparancsnoksághoz küldi sürgős levéllel. Az út életveszélyes. A katona nekivág a tűznek és ágyúdörgésnek és nemsokára halálos sebet kapva összeesik. De mindenképen tovább szeretné juttatni a levelet, azért az útkereszteszövedésnél hátra fekve oldalt feszíti jobbkarját. A halott katona megmerevedett jobbkezében megtalálják a levelet, a másik futár tovább viszi és eljuttatja rendeltetési helyére.

Minden ifjú nemzedék, amely a világba lép, azt hiszi, hogy a világ tőle várja üdvözülését. Igaza van. Ebből a — mindig megalapozott — reményből fakadnak a népek számára a leggyászosabb csapások után is a feltámadás erői. Az ifjak nélkül ez a nagyon vén világ hamar összeroskadna, és megsokszorozottságában mozdulatlanságra lenne kárhozthatva. Éljenek az ifjak, akik „újnak” látszanak, és a nélkül, hogy atyáikat megvetnék, *új utasítások vívói*.

Hogy vajjon tőlük, vagy utódaiktól jön-e az üdvösség?... Nem számít! Az illetékes vezérek szemeiben meglátták és elolvasták az átadandó parancs szavát. És elindultak. Ha elesnek, a kezükben meg kell őrizniök a levelet és azok felé kell nyujtani, akik következnek, mert íme: jönnek, megragadják a fáklyát. A győzelmek a sok elterült test útvonala végén vannak.

„Juttasd ell...” A győzelem útban van!

96. Elhibázott hivatás.

„Ha az apostol hibázik küldetésében, a lelkek sohasem fogják megismerni az evangéliumot.”

(Mgr. d'Hulst.)

A hitehagyó Renannal kapcsolatban mondotta e szavakat d'Hulst prelátus. Renan fiatal korában kispap volt, de otthagya a szemináriumot, később hitét is, és hitellenes írásaival igen sok kárt okozott a lelkekben.

A lélek üdvében három tényező játszik szerepet. Az első Isten, ki a kegyelmet adja, a második maga a lélek, amely mindig képes elfogadni vagy visszautasítani a segítséget, és harmadszor mindazok, akiket Isten hív több vagy kevesebb mértékben, hogy a lélek üdvének eszközei legyenek.

Valakinek apostoli hivatása van, azaz Isten arra számított, hogy szőlőjében ezt vagy azt a vágását

gondozni fogja . . . De nem teljesíti küldetését. Ennek következménye: a lelkeknek csak rendkívüli eszközök lesznek az üdvözüléshez, amelyeket a Gondviselés saját magának tart fenn, viszont a rendes eszközök hiányzanak. Ez az elmulasztott hivatás súlyos következménye.

Néha már hallhattad: a hivatást nem követni vétek. Nem, magában véve nem vétek. Hogy vétek legyen, ahhoz az szükséges, hogy parancs legyen. De itt nincs parancs, hanem tanács. „Ha akarod . . .” A nemakarás gyávaság, gyengédtelenség, tökéletlenség, hálátlanság:

Az igazi veszedelem — ha nem követem hivatásomat, nem engem ér, bár a hivatáshoz való hűtlenség miatt esetleg még üdvösségemet is elveszíthetem, vagy ami még valószínűbb, Isten nagy kegyelmei mellett megyek el — hanem az igazi veszély azokat a lelkeket éri, akik gyávaságom miatt nem fognak üdvözülni, vagy nem fognak megszentelődni.

Ez az a felelősség, amelyet nem akarok magamra venni . . . Jól gondoljam meg, mit kér Isten tőlem . . . Nem akarom küldetésemet elmulasztani.

97. A házasság.

Most már tudom, őszintén számot vetettem azzal, hogy nincs papi hivatásom. Ezért Isten minden valószínűség szerint arra hív, hogy egyik napon családot alapítsak.

A tapasztalat mutatja, hogy igen sokan nem mernek az ifjú előtt a *családalapítás* gondolatáról beszélni, féltik „nem neki való gondolatoktól” őt. Nincs igazuk. Ne féltsük őket, inkább tegyük bennük ezt a gondolatot tisztává, őrizzük meg az aljas vágyak ellenáramától, örködjünk felette mint értékes kincs felett, amelyet semmi sem profanizálhat.

Igy lesz ez a gondolat felvilágosítóvá, tisztítóvá és *nemes lendületre indítóvá*.

Egyszer eljön a nap, amikor egész életre frigyet kötök egy *választott teremtménnyel*, akit Isten titokban előkészített számomra. Mit szeretnék akkor mutatni magamról és ifjú éveimről? Mit mondana ő arról a könyvről, amit most olvasok, arról a társalgásról, amit most folytatok, arról a tekintetről, amellyel ezt és ezt kísérem? Ha szívemben elolvashatná „szép éveim” minden gonoszságát?...

Azután családi tűzhelyem *termékeny* lesz. Életteremtő leszek... Ha Istennek úgy tetszik, apró lények nekem köszönik majd létüket, és ami még súlyosabb, — legalább is részben — az *én képemre* lesznek teremtvé. Jelen életemmel megérdemlem-e azt, hogy ez az élet átadható legyen?... Nézzem már előre azokat a kis szemeket a bölcsőben, amelyek esdekelve kérik: „Oh, légy hű! Oly nehéz jónak lenni, amikor az ember nem tartozik a megszentelő kegyelem vonalához. Atyám, szenteld meg magadat, hogy ne legyen nehéz szenteknek lennünk!”

98. Családalapítás.

„Az emberek három hétig tanulmányozzák egymást, három hónapig szeretik egymást, három évig perlekednek, harminc évig eltűrik egymást — s gyermekeik ugyanezt újrakezdik” — mondja Dumas Sándor.

Ime: így beszélnek könnyelműen a házasságról. Hogyan lehet három hét ahhoz elég, hogy a házasulandók tanulmányozzák egymást? Egy könyvben a következő eljegyzésről olvastam: „Elmondták egy leánynak, hogy egy fiatalember kétszer látta és el akarja venni. A találkozás előtti hét alatt a leány nagyokat mulatott ezen, vasárnap meglátogatta a fiatalember, félóráig sétáltak együtt, és

amikor az megkérdezte, remélheti-e, hogy a felesége lesz, azonnal igennel felelt."

Ha *komoly házasságot* akarok kötni, alapos megfontolásra van szükségem. Tartsam szívemet két kezemben. Kötelezzem magam arra, hogy nem szeretek előbb, míg nem látom, hogy vajjon tudnék-e szeretni. Igen kemény lehet a szerelem tüzét eloltani, amikor az ember észreveszi és belátja, hogy szakítani kell. De még kínosabb lehet az egyszer már megesküdtött házastársaknak együtt élni, amikor érzik, hogy semmijük sincs abból, ami kettőjük boldog együttlétéhez szükséges. Most még van idő a szakításra, a házasságkötés után már késő. Most ki kell nyitni a szemet és jól meg kell nézni, kihez megyek, mert *később* becsukhatom szememet.

Tisztán látni!

99. Szeretni.

**„Szeretni annyi, mint azt kívánni,
hogy az ember jobb legyen.”**

Amikor szeretek, azt kívánom, hogy jobb legyenek. Először Isten miatt. Szent Pál magyarázatában Krisztus Urunk gondolata szerint a házasság külsőleg jelképezi azt a láthatatlan egyesülést, amely Isten és a kegyelemben levő lélek, Krisztus és az Egyház között van.

Márpedig mekkora szentség tölti be a lélekkel egyesült Istent, az Egyházzal egyesült Krisztust! A házasságban szeretni igazában annyi, mint annak a kívánása, hogy Isten és Urunk szentségével versenyre keljünk. Ha már minden kereszténynek szól e felhívás: „Legyetek tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!” — mennyyel inkább szól ez azoknak, akik Isten legkifejezőbb gesztusát, az egyesülés gesztusát akarják megvalósítani. Szeretni tehát annyi, mint Istennel és Urunkkal szemben jobbra lenni, és az ő cselekvésmódját reprodukálni.

Ozanam írja Danteról: „Még mint gyermeket egy titkos hang többször hívta, hogy látogasson be az egyik szomszéd házba, ahol egy leány növekedett. Mindig mint *jobb* gyermek jött ki onnét. Később — a szenvedélyek korában — elég volt messziről megpillantania Beatrix ártatlan arcát, hogy ellenálljon a gonosznak.” Vannak olyan természetű ifjak, — ezektől őrizkedem — akik nem látnak mást a nőben, a leányban, mint játékszert, aljas szenvedélyeik tárgyát. Irodák, kaszárnyák, műhelyek, üzletek, sajnos, igen sokan tanúskodhatnak erről.

Elmélkedjem gyakran Lacordaire következő szép szavairól:

— Fiam, te édesanyád gyermeke és nővéred testvére vagy; gyermeke édesanyádnak, aki a házasság szent tisztaságában világra hozott téged, testvére nővérednek, akinek erényét őrzöd és becsülöd. Azért ne becsstelenítsd meg magadban azt a nagy kincset, amely téged emberré tett. Légy tiszta, tartsd meg törékeny testedben azt a vallásos forrást, amelyből a szerelem kiárad és virágba borul. Édesanyádon és nővéreden kívül van a világon egy gyenge és szelíd teremtmény, akit Isten neked szánt. Ő már is neked él, noha még nem is tud rólad talán. De őrizkedik mindattól, ami miatt egy napon legcsekélyebb nemtetszésedet vonná magára. *Őrizd meg* számára szívedet, amint ő is megőrzi azt számadra!

101. Isten a szerelem teremtője.

Isten megtehetette volna, hogy az emberiség fennmaradását a szülők közreműködése nélkül, közvetlen teremtéssel biztosítsa. De ő ezt nem így akarta. Feltalálta a szerelmet.

Ime, a két teremtmény, egy férfi és egy nő — még nem ismerik egymást, talán sohasem látták még egymást — találkozni, és ez elég, hogy kölcsönös rokonszenv, vonzódás támadjon bennük egymás iránt. Ha semmi sem áll útjában, hogy életüket összekapcsolják: a két lény egész életre egyesül és képes lesz arra, hogy életet sokasítson. Isten általuk cselekszi meg azt, hogy az élők száma megszorodik s ezek az élők halhatatlanok. Így történik az, hogy nem alszik ki az emberiség élete. Nem kell-e csodálattal leborulnunk a végtelenül finom isteni leleményesség előtt?

De mivel Istennek e teremtményi cselekedetében való részvétel fáradságos kötelezettséget hoz magával (a családról való gondoskodás), a jó Isten élvezetet csatolt hozzá. A rend azt kívánja, hogy az élvezet és a kötelesség ne váljanak szét. De semmi sem kényszerít az élvezet elfogadására, ha közös megfontolással úgy hiszik a házastársak, hogy a terhet nem tudják viselni. Szándékosan keresni az élvezetet a terheken kívül vagy a terhekkel szemben, ez annyi, mint szembehelyezkedni Isten tervével. És minthogy a tárgy súlyos (életnemzés), a véték súlyos.

Értsem meg a Gondviselés tervét, tiszteljem azt és csodáljam. Sohase túrjem meg, hogy ezt az isteni találmányt, a szerelmet kigúnyolják. Sohase engedjem meg, hogy olyan színdarabot, könyvet vagy szerzőt dicsérjenek, aki a tisztátalan vagy a véték dicsőítésével a szerelem lealacsonyítója.

„Mindent megbocsátok az ifjaknak. De van valami, ami egészen eltávolítja az ifjú lelkét az enyémtől, és ez az, ha látom, hogy a szerelmen nevet.” (Perreyre abbé.)

Mondd meg nekem, hogy min nevetsz, és megmondom, ki vagy. Hogyan lehet a szerelmen nevetni?

102. Örökség.

„Minden ember örökös és minden ember előd.” (Augustin Cochin.)

Az ember lényegében véve: függő lény. Elődeim egész sorától függök. S ha utódaim lesznek, leszármazottaim viszont tőlem fognak függni. Ezért annak, aki családot akar alapítani, szentebbnek kell lennie, mint annak, aki nőtlen életre törekszik, éppen azért, mert ő örökös és előd is.

Örökös! Mekkora könyvet lehet írni azokról a befolyásoló tényezőkről, amelyek — csupán a vért tekintve — azt alkották belőlem, ami vagyok. Vannak bennem vonások a szüleimből: atyámból és anyámból s vannak bennem még régebbre visszamenő nyomok. Ki tudja, hogy a kegyelmi életre törekvő vonást nem köszönhetem-e részben valamelyik rég elfelejtett felmenő őszám szentségre törekvő életének? Mindenesetre sok vonásomat úgy kaptam. Ez a múltam. De mi van a jövőmmel? Rézszeimről mit akarok adni? Mint örökösnek nem áll teljesen szabadságomban, hogy azt fogadjam el a rám hagyományozott örökségből, amit akarok. De mint elődtől teljesen tőlem függ, miben akarom leszármazottaimat részesíteni.

Természetesen nem szabad az átöröklés törvényét odáig túlozni, hogy ledöntsük vele a szabadakaratot. De tagadni sem lehet létezését. Mekkora felelősséget jelent az, hogy ifjúkori csínytevéseim később távoli vagy közeli leszármazottaimban titokzatos és tragikus visszhangot fognak kelteni!

Ezért én mint előd: gondoljak arra, hogy az oszlop fejét képezem, hogy én vagyok „az első”, hogy utánam mások is jönnek, akik tőlem függnek, és részben azok lesznek, ami én leszek, erősek, ha erős voltam, inkább hajlók a rossz vagy kevésbé jó felé, ha közönséges és aljas voltam.

103. „Lelkek, amelyek megszülethettek volna.” (R. Bazin.)

Megértettem, hogy valahányszor beavatkozással az életteremtő cselekedet nem érheti el célját, súlyos bűn történik. Igen, a véték súlyos, mert az élet egyik legjelentősebb és legsúlyosabb területén történik a visszaélés. Az embernek nincs joga önző élvezetei kedvéért az élettel játszani. Vannak lelkek, melyeket Isten nem teremthetett meg, mert e lelkek és az ő akarata közé az önzés lépett. René Bazin „A válaszüton” című regényében kemény szavakkal ír arról, hogy „vannak lelkek, amelyek megszülethettek volna és nem születtek meg”, — nem születtek meg, mert a játékos önzés megtagadta tőlük a testet. „A testek vádoló porai, amelyeknek életük és lelkük lett volna, felkelnek és vádolnak... Ha azt mondanák nekem, hogy gyilkosság történik közöttünk, mit felelnék? Mi szándékosan csökkentük az igazak számát...” Mert ezek az élők, akiket az önző élvezet elpusztított, azért lettek, hogy halhatatlan élők legyenek. Milyen lesújtó *mulasztási* véték!...

Dehát akkor a házasság rendkívül nagy lemondást tételez fel!

Igen, valóban, de éppen azért emelte Urunk a házasságot szentségi rangra, azaz isteni kegyelemmel teljessé tette, amely a hosszú közös élet folyamán erőt fog adni vagy a szükséges megtartóztatás gyakorlására, vagy a Gondviselésben való természetfeletti bizalomra, valamint a terheknek elviselésére, miként az ember az élet többi nehézségét és szomorúságát elviseli.

104. Halhatatlanság.

**„Az ember letagadhatja nagyságát,
de nem tud abból kivetközni. A
bűnben fetrengő lélek is halhatatlan.
Állatban él, — de mégis ember, aki
meghal, megítéltetik és megbűnhö-
dik.” (Louis Veuillot.)**

Az emberi életben nem az a rettenetes, hogy halál vár rá, hanem az, hogy nem hal meg. Ah, ha lehetséges lenne, hogy egy-egy elpazarolt élet után egészen és mindörökre el lehetne tűnni — milyen jó lenne ez a bűnösöknek!

De nem! Miután ide kerültem az élők közé, arra vagyok ítélve, hogy éljek — földi életem után örökké. Vagy boldogságomban vagy kárhozatomban. Boldogságban, ha hű vagyok, ha itt a földön teljesítettem azt, amiért lettem. Kárhozatomra, ha megszegem Isten akaratát és ebben az állapotban halok meg. De azt nem tehetem meg, hogy megszűnjek létezni. Az életre, az örökkévalóságra vagyok ítélve!

Jól gondoljam meg ezt. Mivel abban a környezetben élek, ami elmúlik, kevés gondolatom van arról, ami megmarad. Tegyem magamévá ezt a gondolatot: egyszer megszületve nem szökhetem meg a létezés világából. Itt elfuthatok Istentől és azt hihetem, hogy többé nem érhet hozzám. Együgyű ábránd. Ő tart engemet. Még vér árán sem vehetem meg magamnak a megsemmisülést. A semmiségből kilépve, ezentúl kívül vagyok az ő befolyásától, többé nem követelhet engemet.

Én örökkévalóan élek. Csak az érdekeljen mélységesen, ami nem múlik el.

VI. ÜNNEPEK ÉS ÁJTATOSSÁGOK.

105. Karácsony.

Nézem az istállóul szolgáló igazi betlehemi barlangot. Nincs benne az a szépen kifaragott jászol, amit a templomokban látni szoktam; a legelső, az *igazi* jászol: faragatlan vályú volt, kényelmetlen, rideg és hideg bölcső, egy szélnek kitett, siralmasan szegény és nyomorúságos istállóban, amely az állatok otthona volt, tele a barmok bűzével.

Nézzem, hosszan szemléljem, gondolkozzam...

A *mai* Betlehem születési bazilikájának alsó sziklatemplomában a márványpadlózatán ezüstcsillag ragyog, körülötte e szavak: Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est. Itt született Szűz Máriától Jézus Krisztus.

Itt született *Szűz Máriától*. Mekkora titok! Mily boldog és kedves ez a fiatal anya, az asszonyok között áldott, akit hitemmel szemlélek e rideg bölcső mellett!

Jézus született! Jézus, azaz az *Ige*, maga Isten. Ez a titok olyan szép, annyira megrázó, hogy az Egyház előírja papjainak, hogy valahányszor a szentmisében a megszületés szavaihoz érnek, boruljanak térdre; így látom ezt a szentmisében a Credo és az utolsó evangélium alatt. *Ez a kicsiny kisdéd...* ez a *Mindenható!* Imádom! Leborulok. Miért félnék? Ez a *Mindenható* oly kicsiny. Közeledhetem hozzá — és mindent merhetek!

**106. „Mennyire szerettem volna őt,
ha ismertem volna.”**

Egy megtért öregember mondta ezt — én azonban nem vagyok olyan, mint ez az öregember, mert én *ismerem Urunkat*.

Megvan-e bennem irányában mindaz a szeretet, amelynek meg kellene lennie? A tisztelet, amit neki adok, megérdemli-e a *szeretet* nevét?

Az imént azt mondtam, hogy *ismerem Őt*. Biztos az, hogy *ismerem Urunkat*? Dehogy is! Ha igazán ismerném, egészen *másképpen* szeretném Őt! De mivel a szeretetem ilyen erőtlén, akkor a róla való ismeretem is csak részleges, halovány.

Mi nekem Krisztus? ... Valamiképpen bizonyára az, ami a tő szélén halászó apostoloknak volt, akik a reggeli ködben nehezen tudták felismerni Őt és kísértetnek vélték. Phantasma est! *Kísértet*...

Neki igazán: *Valakinek* kell lennie számomra.

**107. A szenvedés vasárnapja.
(Fekete vasárnap.)**

Egy XVII. században élt buzgó katolikus nő mondotta: „A feszületet csak *lefödve* értem meg.” A fájdalmas feláldoztatás képét nem tudta a nélkül nézni, hogy szíve fájdalomtól össze ne törjön.

De mi, közönségesek és közömbösek: már nagyon megszoktuk a feszületet. Nekünk már nem mond semmit. Hidegen hagy minket az a gondolat, hogy a megtestesült Ige irántunk való szeretetből meghalt. Igaz, hogy ez a rideg érzéketlenség inkább a megfontolás hiánya és tudatlanság, mint a szív hiánya.

Oh, ha igazán megérteném! De mikor olyan messze van tőlem!

De ha így van, akkor *közeledjünk hozzá*. Szent Bernát szavai szerint „*tanuljuk meg Krisztustól*

Krisztust szeretni". Hoffman festőművész a fájdalommas Anyát bemutatja nagypéntek estéjén, amint utoljára emeli fel a szemfedőt és hosszan szemléli a keresztről levett Fiának megmerevedett isteni arcát, hogy azután visszatérjen Jeruzsálembe.

Anyám, engedd, hogy én is ugyanígy szemléljem ugyanezt! Az Egyház ma, Feketevasárnapon lefödi a kereszteket, — pedig még mennyit kell tanulnom nekem a Keresztől és a rajta függőtől! Ó Mária, tartsd még egy percre felemelve a leplet. Meg akarom tanulni Krisztustól Krisztus szeretetét. Sic Deus dilexit! Így szeretett Isten! Így, *idáig* szeretett engem Jézus. Hisz ez rettenetes, ez örületes!... Akármit mondok, így van.

Mit fogok adni az Úrnak? Mivel feleljek ennyi szeretetre? *Sok-sok szeretettel!* Az áldozatban megnyilvánuló lankadatlan nagylelkűséggel.

108. Jézus halálküzdője.

**„Nehezemre esik szenvedni, mikor Ő
annyit szenvedett?”**

„Az ember héthúros hárfa. A hét húr közül hat a fájdalmat és egy az örömet zengi.” Kissé sötét ez a megállapítás, de gyakran igaz.

A föld annak, aki ismeri a kegyelem értékét, mindenekfölött az öröm völgye, de nem egyszer a siralom völgyévé teszi az erkölcsi és fizikai szenvedés.

Amikor a gyász, sikertelenség, betegség, csalódás a szívembe harap, mit tegyek, hogy a fájdalmat elviseljem?

— Van-e *feszület* a cellámban? — kérdezte egy leány, mielőtt belépett volna a kármelita rendbe.

— Igen! — mondták neki.

— Akkor nem félek semmitől. Mivel Ő, a Mester elsőnek és annyit szenvedett, miért ne lenne bátorságom elviselni a megpróbáltatást?

Tanuljam meg én is a halállal viaskodó Krisztustól a *belenyugvást*. „Uram, a te akaratod legyen és *nem* az enyém!” Ha lehet, menjek még ennél is tovább. Abbé Pereyve, egy nagybeteg pap mondotta, hogy könnyebb a megpróbáltatásban a Magnificatot énekelni, mint megállni a Fiatnál (Legyen)! Igaza van. A szenvedés szenvedés marad, de az ember keresztjének az Udvözítő keresztjével való egyesítése átváltoztathatja a szenvedést, mégpedig néha annyira, hogy a Kálvária inkább Táborhegye, mint Kálvária.

Uram, taníts meg engem, hogy amikor szenvedni fogok, legalább *Fiatot* mondjak, és ha akarod, *Magnificatot*.

109. Júdás csókja.

**„Ha Júdás csókjának keserűségét
egy kissé enyhítette János fejének
Szívedre hajlása, ó Jézus, viseld el,
hogy fejünk mindig kebleden pihen-
jen.”** (Maffi bíboros.)

Oh, milyen keserű lehetett Júdás csókja és mindama júdási csókok, amelyek a hűtlen apostolét követték!

Az Udvözítő Alacoque Szent Margitnak mondta: „A legnagyobb fájdalmat azoknak a bántalma okozza nekem, akik *barátaimnak* mondják magukat.”

Barátaim... „*Barátom!*” — „*Barátom*, csókkal árulod el az ember Fiát?”

Mily kínos nekem a legkisebb gyengédtelenség, a legcsekélyebb mulasztás! És Ő, a jó Mester maga a gyengédség!... Valóban, mennyit kellett neki szenvedni! Péter háromszor megtagadja, Júdás el-

árulja, a többi apostol elfut. Egyedül János marad a kereszt lábánál.

Uram Jézus, most bennem itt van *János* és ha akarod, itt vagyok én. Igen, arra merlek kérni, fogadd el ajánlatomat. Megértem szenvedésedet. Jelenleg nem szenvedhetsz már többé. De tudom, hogy *mostani* együttérzésem megenyhítette *akkori* bánatodat. Akarod, hogy veled együttérezzek? Akarod, hogy *megengeszteljelek*? Akarod, hogy szereselek *azok helyett*, akik nem szeretnek, imádjalak *azok helyett*, akik nem imádnak és talán gyaláznak?

— Igen, fiam, akarom, csak ezt kívánom. De igazán hű leszel hozzám? ... Számíthatok rád?

110. Az én keresztjeim.

Mik az *én keresztjeim* az *Ő keresztje* mellett? Csak apró semmiségek. De mivel én olyan gyenge vagyok, néha nagyon is súlyosak. Buzduljak fel a Mester példáján és talán azok a lélekben nagyoknak és erőseknek példáján, akiket ismerek.

Jézusról nevezett Mária-Aimée kármelita apáca életrajzában olvassuk, hogy haldokló testvére cukorkákat kért tőle, hogy szomját oltsa. Mária-Aimée, ki akkor még világi leány volt és egy patronázst vezetett, mint drága emléket őrizte azt a cukorkát, amely testvére fogai között maradt, mikor kilehelte lelkét. A patronázs gyermekeinek lelkigyakorlat alkalmával a szónok egyszer az áldozatról beszélt és nemsokára rá az egyik gyermek, akit Mária-Aimée a buzgóságra intett, így felelt vissza: „Te arra intesz engem, hogy szálljak magamba, én pedig biztos vagyok abban, hogy nem tudod feláldozni a testvéredtől megmaradt emléket.” Ekkor Mária-Aimée nem dacból, hanem hirtelen felismerésből megragadta a cukorkát és könnyes szemekkel tiporta össze. *Elszakadt* tőle.

Elszakadás. Tudjak elszakadni attól, amim van, ha nem is mindig *ténylegesen*, ami néha okosság hiánya lenne, de legalább is *érzelmileg*. Tőrekedjem arra, hogy semmihez se ragaszkodjam, legyek kész mindent átengedni, mindent odaadni. Elszakadni attól, ami vagyok, azaz nemcsak az „enyém-től”, hanem „éntőlem” magamtól. Ez sokkal nehezebb, de szánjam rá magam bátran.

Limai Szent Róza szenttéavatási bullájában olvassuk, hogy egyszer ő és öccse, mikor virágot szedtek a kertben, versenyre keltek, melyikük tudja a virágot magasabbra dobni a levegőben; öccse virágai a földre hulltak vissza, Róza virágai fennmaradtak s keresztalakot öltve lebegtek a levegőben.

Hintsem én is az Úr elé nagylelkű szeretetcselekedeteimet, miként a gyermekek az úrnapi körmeneten rózsaszirmokat hintonak az Oltáriszentség elé. Keresztalakban lebegnek ezek életem fölött és a mennyei Atya látni fogja, hogy valóban Fia jelvényét hordozom.

111. Húsvét

Húsvét az ünnepek ünnepe, az Alleluja, a tökéletes öröm napja. Ezen a napon hagyjunk fel minden félelemmel: A lelki életben előforduló nehézségektől való félelemmel, a kudarcból való félelemmel, az ott szükségessé harctól való félelemmel.

A nehézségektől való félelem.

Maguk között mondták: ki fogja a követ elhengeríteni nekünk? — Felemelvén szemeiket, látták, hogy a kő félre lett hengerítve . . . — Ezt olvasuk ennek a napnak evangéliumában. Hányszor csinálók magamnak semmiből hegyeket én és hányszor túlzom az akadály nagyságát . . . Bízam Urunkban. Amikor munkához látok, a kő el lesz hengerítve. A nehézségektől való félelemből legyen *legyőzhetetlen bizalom*. Alleluja!

A harctól való félelem.

„Mors et vita duello conflixere mirando” — éneklik a húsvéti szentmisében. A halál és az élet csodálatos harcba kezdtek felettem is! És mi a harcnak a vége? Amint Krisztus Urunknál, aki a sírban feküdt, úgy látszott, mintha Ő, az élet szerzője alul maradt volna, azonban nemsokára újra élt és uralkodott — azonképen nálam is így kell lennie. Nem maradok alul. Legyőzhetetlen bátorság! — éneklek én. Alleluja!

A kudarcból való félelem.

Néha azt kérdelem magamtól: mit használ a lelki életben való minden igyekezetem? Dicsőítem-e velük Istent? Hasznát veszik-e a lelkek? Találkozom-e valaha Jézussal? Hamis hangok — miattuk nem szabad kételkednem. Hallgassam inkább a vigasztaló szöveget: „Feltámadt és előttetek megy!” A Mester előttem megy. Csak folytassam nyomában az utat. Találkozni fogok vele Galileában. Tehát kövessem nagylelkűen a karavánegyüttessel. Az út végén vár reám a Mester. Én pedig így szólok hozzá:

„Mialatt kereslek és felidézem a régi napokból bennem maradt alakodat, íme, előttem vagy úgy, amint még sohasem láttalak. Mily szép és nagy vagy! Alleluja!”

112. „Tanúim legyetek.”

Ezt mondta az Úr apostolainak — és mindnyájunknak, mielőtt a mennyekbe szállott volna.

Semmi sem hoz az evangéliumra nagyobb szégyent, mint az a mód, ahogyan bizonyos katolikusok az evangéliumot élik. Csoportot alkotva „híveknek” nevezzük őket. Szomorú ironia. Különös hűség. „Ez katolikus!” — mutathat rájuk a hitetlen és a rossz példa felmenti attól, hogy az igazságot keresse, vagy a megtalált igazság szerint éljen ő is.

Ha minden hívő *igazi hívő* lenne, azaz *gyakorlati hívő*, nem lennének hitetlenek. Vagy ha lennének is, nagyon kevesen lennének. A katolikus életnek az a vonzó és ragyogó szépsége, amelyet mélységesen élnének, minden lelket Krisztushoz vonzana és senkinek sem lenne olyan kifogása, amivel hitetlenségét kimagyarázná. Azonban egyesek katolicizmusa olyan szánalmas és vérszegény, hogy a vallás jóhírneve szempontjából jobb is lenne, ha nem is létezne éppen az ő gyöngé katolicizmusuk.

Hozzam tökéletes összhangba hitemet és hitem gyakorlását. Mutassam meg *evangéliumi hűségemmel* mily isteni az evangélium.

113. A Szentlélek.

Az apostolok cselekedetei elmondják a tizenkét apostol *átalakulását* Krisztus Urunk mennybemenelete után. Az utolsó vacsora termében eltöltött tíz napi magány és a Szentlélek eljövele elég volt arra, hogy a világot megtérítsék.

Csak tizenkét ember és micsoda ember. *Pünkösöd előtt* még tudatlanok, gyávák, földies gondolkodásúak. De rájuk szállott a Szentlélek. Lelkükhöz beszélt és felemelte őket. Ime: elfognak menni a világ végéig. Meg fogják nekik tiltani, hogy beszéljenek. — „Lehetetlen, hogy mi hallgassunk!” — mondják ők. Nekik az evangéliumot kell hirdetni az egész világ számára — és egész tömegek térnek meg. Megfenyegetik, letartóztatják, megölik őket... Nem árt nekik, a lendületet megkapták. Az Egyházat önvérében akarják megfojtani az első három század kegyetlen üldözései alatt. Ez az Egyház időközönként újabb üldözéseket élt át, de nem árthat neki — a kis mustármag növekszik.

Ki cselekszi a csodát? A Szentlélek. Ő, aki átjárja a lelkeket és átalakítja azokat; aki kövekből

Ábrahám gyermekeit teremti és tizenkét szegény emberből tizenkét világhódítót formál. Amikor az ember szívében a Szentlelket bírja, és ez a Szentlélek az életerőket felgyújtja a lélekben, amikor minden energia munkába áll, akkor az ember ellenállhatatlan.

A Szentlélek tüzes nyelvek alakjában szállott alá az apostolokra. Szálljon rám is és közölje velem lángját. Én is a hódító fénynek akarok magvetője lenni.

114. Ünnap.

Az evangéliumban olvassuk, hogy egy beteg asszony a jó Mestert látva így kiált fel: „Ha csak ruhája szegélyét érintem, meggyógyulok!”

Kívánom-e az Oltáriszentséget úgy, ahogy azt kívánnom kell? Nem. Éspedig azért, mert nem ismerem eléggé.

Az Oltáriszentség az a nagy szentség, amely egyesít minket Jézus Krisztussal.

Egyesít minket *Jézus Krisztussal, a Fővel*. Egyesít minket először az *Ő életével*. „Ha nem eszitek az Emberfiának testét és nem isszátok az ő véré, nem lesz élet tibennetek.” Semmi sem tartja fenn jobban a lélek életerejét, mint a gyakori szentáldozás. Másodsorban egyesít minket az ő áldozatával. Az a Jézus, aki a pap kezei között minden átváltozáskor megjelenik: a Kálvária Jézusa. Ő a mi Urunk, ki golgotai véres feláldoztatását láthatatlanul megújítja. Amikor Őt magamhoz veszem, vele egyesülök. Minthogy pedig Ő az áldozat és én csak egyet akarok vele alkotni, nekem is az áldozat állapotába kell helyezkednem. A szentáldozás a szó igazi értelmében két áldozatnak ugyanazon felajánlásban való egyesülése.

A szentáldozás azonkívül egyesít a *minden tagjaiban jelenlevő* Jézussal, tehát főképen azokkal, akik ebben a percben, ebben a templomban vagy

másutt ugyanazon élő kenyeret veszik magukhoz, ugyanazon Udvözítőben részesülnek. Minden áldozónak szentostyája csak egy és ugyanazon Jézust alkotja. A Krisztussal való egyesülés szentsége tehát a *Krisztus összes tagjaival való egyesülésem nagy szentsége*. Tudjam ezeket és szélesítsem ki kereszténységemet a teljesen megértett kereszténység méretéig.

115. Tisztaság az Oltáriszentség által

„A kenyér és a bor színe alatt jelenlévő Krisztus a mi fizikai életünkbe vegyíti életét. Felismered-e ebből a keresztény tisztaságot? Krisztus az ember testével vegyül. Van bennünk Krisztusból, amint van édesanyánkból” — mondja P. Hénusse.

Tisztaság az Oltáriszentség által. Már keresztséggemmel arra vagyok kötelezve, hogy tiszta legyek. De hogyan őrizzem meg ezt a finom és gyengéd erényt a nehézségek, kísértések között az út porában és sarában? Ime, egy eszköz erre: vegyítsem össze Krisztus szüzi testét az én szegény bűnös testemmel. Áldozzam!

Egyesek, amidőn az isteni törvények *követelményeit* szemlélik, elfelejtik szemlélni ugyanakkor Isten *segítségét*, amelyet a követelmények teljesítéséhez nyújt. Sohase válasszam el a *köteleességet* a *segítéstől*.

„Légy tiszta!” — mondja nekem az Úr. — Hogyan legyek, isteni Mester, hisz oly gyenge vagyok! — „Tudom, fiam, megmondtam: nálam nélkül semmit sem tehetsz. De vajjon önmagam nélkül hagytlak-e téged valaha is? Hiszen odaadom testemet és véremet oly gyakran, ahányszor csak kívánod; ha akarod, minden reggel, hogy segítsem hordozni a mindennapi élet súlyát. *Panaszkodsz a mindennapi út miatt és megfélekedzel a mindennapi kenyérről?* Ne válaszd el az egyiket a másiktól. Mindent meg-

tehetsz velem egyesülve, aki nem kívánok mást, mint hogy téged megerősítselek. Egyesítsd gyengeségedet az én erőmmel. — Oh, mennyire gerjedezett szívünk, míg velünk volt az úton — mondták az emmauszi tanítványok.

Kérd tőlem, hogy kísérjelek! Nincs tőled messze a tabernákulum. *Mi ketten* győzelemre visszük a tisztaságot!”

116. A szentmise.

„Milyen különös: Az emberek megindulnak nagypénteken, mert ez a nap az Udvözítő halálának emléknapja. Pedig minden nap nagypéntek van, minden nap felállítjuk a Kálváriát a szent oltáron” — mondja Bossuet.

A szentmise ugyanaz az áldozat, mint a kereszt-áldozat. Ugyanaz a papja: Jézus Krisztus. Ugyanaz a feláldozott: Jézus Krisztus. És ugyanaz a lelki állapot van a szentmisében, mint a Kálvárián. A Fiú teljes feláldozása az Atya dicsőségére és a világ üdvéért. Csupán egy és egészen külső különbség van: A Kálvárián látható, az oltáron láthatatlan a véres áldozat.

Hiszem-e ezt a valóságos azonosságot? Igazán hiszem-e?

Utoljára hogyan vettem részt a szentmisén? ... Akár egy nyolcéves gyermek, szórakozottan, aki nem érti meg azt, ami végbemegy. Valóban így? Fájdalmas lenne.

Urunk megújítja előttem *áldozati felajánlását*, újra felveszi értem és előttem azt a belső lelki állapotát, amellyel a kereszthez szegeztette magát, és én ott közömbös, komor, álmodozó vagyok, világias érzésekkel teli. „Ó, mily kemény szívük van a keresztényeknek” — kiált fel Bossuet. — Nálam nem a szív kemény, hanem a hit van távol, hitem szelleme béna.

Vegyem fel minden szentmisén azt a lelki állapotot, amelyet átéltem volna akkor, ha a keresztlá-bánál lettem volna.

117. Jézus Szíve.

**„Nem nevetnivaló az, hogy
szerettelek téged.”**

Folignói Szent Angéla mondja: Egy alkalommal az Isten Fia haláláról elmélkedtem... Lelkemben ekkor ezt a szót hallottam: „Nem nevetnivaló az, hogy szerettelek téged.” Ez a szó úgy ért engem, mint valami halálos ütés. Egyszer csak ébren láttam, mennyire igaz ez. Nem, Ő nem szeretett engem *nevetnivaló* szeretettel, hanem rettenetesen komoly, igaz, mély, tökéletes — szeretettel. És ekkor az én szeretetem, az én iránta való szeretetem olyannak tűnt fel, mint valami rossz tréfa, mint gyalázatos hazugság. És más szavakat is hallottam, amelyek még növelték szenvedésemet: „Nem nevetnivaló, hogy szerettelek téged, nem tréfából tettem magamat szolgálóddá, nem ezért érintettelek téged.” Láttam, hogy én éppen az ellenkezője vagyok ennek: szeretetem nem volt más, mint tréfa, hazugság és tetetés...“

Valóban mi az én szeretetem az Üdvözítőnek irántam való szeretetéhez képest? Ha már Szent Angéla, a nagy szent úgy érezte, hogy megszakad fájdalomában, amikor összehasonlította szeretetét Jézus szeretetével.

Vegyem figyelembe, amit Szent Péter mondott: „Uram, te mindent tudsz. Te tudod, hogy szeretlek Téged.” Igen, Uram, te tudod, milyen vagyok, milyen szegény nyomorult. De ne nézd botlásaimat és hibáimat. Mindennek ellenére úgy, amilyen vagyok, szeretlek Téged. De Te, aki a szívek mélyén olvasol, Te tudod jól, hogy szeretlek Téged. Ez a szeretet

nem csupán szó akar lenni, belőle majd *cselekedetek* is lesznek. Légy hozzám türelemmel kissél Most értettem meg, amit egy léleknek elmélkedésében mondtál: „Ime, sokáig voltál *szeretett* lélek. Mostantól kezdve légy *szerető* lélek!”

118. Szent Péter és Pál ünnepe.

„Te Péter vagy.”

„A tenger visszahúzódik” — mondta Jean Jaurés, a szocialista vezér 1903-ban. — „És Péter bárkája a hullámoktól elhagyatva zátonyra jutott.”

Milyen rosszul látott ez a hamis próféta! A pápa ma hatalmasabb, mint valaha. Szavára az egész világ felfigyel, zsinórmértéknek veszi azt, amit mond. Tisztán *erkölcsi* hatalma mellett pedig olyan páratlan lelki hatalom, amilyen nincs több a földön. A Vatikán város fejedelme nekem nem csupán a legszélesebb befolyású uralkodó, hanem főképen az, amit a következő nagy név kifejez: Péter. Szentatya, szuverén Főpap, Jézus Krisztus helytartója.

1. Pápa, azaz *atyja*, maga a jóság. Akik a pápákat látták, elmondhatják, hogy ez az ő jellemző vonásuk.

2. *Szentatya*. Nem gondolunk itt személyes szentségre, amely legtöbbször szintén megvan — hanem hivatali szentségre. A történelem folyamán hányszor járt együtt e két szentség. A történelem folyamán az első három században kettő kivételével minden pápa vértanú volt. És azóta mennyi szent pápa volt. Nem beszélnek-e már X. Pius pápa közeli boldoggáavatásáról?

3. *Szuverén főpap*. A két előbbi cím leginkább a jóságot fejezi ki. Ez és a következő inkább a méltóságot. A főpapi királyságnak külső jelvénye a tiara, a hármaskorona, a legfőbb tanítói, törvényhozói és bírói hatalom jele.

4. *Jézus Krisztus helytartója.* A négy cím közül a legszebb. „Péter, imádkoztam, hogy hited meg ne fogyatkozzék . . . Legeltesd bárányaimat! . . . A pokol nem fog erőt venni rajta.” Ezt mondta néki maga Krisztus Urunk. — Én pedig: Szeressem a pápát, tiszteljem a pápát, imádkozzam a pápáért.

119. Nagyboldogasszony.

1. Van szeretet nélkül való halál. Ez a halálos bűn állapotában való halál. Isten óvjon meg ettől! És mivel a fa arra az oldalra dől, amelyikre hajol, sohase bántsam meg Istent súlyosan.

2. Van szeretetben való halál. Ez lesz az enyém Isten kegyelmével. Soha ne aludjam el a nélkül, hogy meg ne állapítsam, milyen a lelkem állapota és szívem mélyén fel ne indítsam a szeretetet, vagy ha szükséges, a bánatot.

3. Van szeretet által való halál. Ez a vértanúk halála. A nagy lelkek erre áhítoznak: Szent Terézke, Boldog Vénárd Teofán, P. de Foucault. Ez lesz-e az enyém is? Valószínűleg nem. Különben ki tudja? A vértanúk kora nem járt le . . . Hány katona áldozta fel életét a hazáért! Miért ne áldoznám fel én is életemet, ha kell, a jó Istenért?

4. Van szeretethalál. Ez Szűz Mária halála. Ő szóról-szóra szeretethalált halt. Emberi lénye nem bírta többé magába zárni azt a mérhetetlen istenit, ami minden pillanatban eltöltötte őt és megtörte testét. Az ő szeretete nem a föld számára készült. Más levegő kellett neki: az ég.

Újítsam fel önmagamnak és hazámnak felajánlását a Nagyboldogasszonynak, kinek ezen a napon ajánlotta fel népét és koronáját Szent István király.

120. „Minden jó dolog, ami nem sikerül, azért került zátonyra, mert nem volt benne elég Szűz Máriából.”
(P. Faber.)

Egy város szocialista polgármestere azt kívánta, hogy a szocialista szakszervezeti székház tornya szárnyalja túl a város összes templomainak tornyát. Elfelejtette, hogy a templomtornyok jelentősége nem annyira abban van, hogy kiemelkednek a város többi házai közül, hanem hogy az ég felé mutatnak.

Ez az Egyház sikereinek titka: minden igyekeztéhez lelki hatalmat és erőt, a mi látszatokkal telt világunkba a titkos, láthatatlan erőket keveri hozzá. Egyik legédesebb ilyen lelki hatalom a mi földi életünkben *Szűz Mária tisztelete*.

Mekkora változás következik be az életben, mily megszépülés a lélekben, ha az élet legapróbb részleteiben a Szent Szűz áldott képe rajzolódik ki mint minta. Valamikor a házak bejárata felett, az útkereszteződéseknél, a városok falaiban Mária-szobrok ékeskedtek. A legegyszerűbb családi otthonban is megvolt a Szent Szűz szentélye, oltára vagy szobra. A megszámlálhatatlan sok Mária-kegyhely a keresztény lelkek mélységes Mária-tiszteletét hirdeti.

Legyen szívemben különös szeretet a Szűzanya iránt, gondolatomban különös emlékezés reá és ajkaimon gyakori könyörgés. Nem sok az, ha az embernek két anyja van: földi *anyja* — és szerencse, ha még van! — és égi *Anyja*. Mind a test, mind a lélek számára vannak kemény pillanatok. Hadd emlékezzem tehát ekkor a szép szavakra: „Minden jó dolog, ami nem sikerül, azért került zátonyra, mert nem volt benne elég Szűz Máriából.”

121. Halottak napja.

1. Gondolok-e a *halálra* — az én *halálomra*?
2. Ha nem, miért . . . ? Félelemből nem? Könnyelműségből nem?
3. S ha gondolok: hogyan? Aggodalommal-e vagy örömmel? Mit látok leginkább benne?
Bizonyára mindannak a végét, ami elmúlik! Vagy talán mégis: annak a *kezdetét, ami megmarad*?
4. Készítettem-e leltárt abból, *amitől a halál elfog választani engemet*? Nem? Csinálok még ma!
5. Végzem-e néha a halál elfogadásának gyakorlatát? Nem? Megszokom még mától kezdve.
6. Készítettem-e leltárt abból, amit a halál megszerez nekem? Nem? Felállítom, gyakran visszatérek rá.
7. Buzgólkodom-e a *purgatóriumi lelkek* iránt való tiszteletben? Minden nap 140,000 ember hal meg. A szentmise alatt a holtakról való megemlékezéskor gondoljak az ő lelkükre is! És egy-egy hó folyamán naponként emlékezzem meg családom elhunytjairól és azokról, akikről senki sem emlékezik meg.

122. Mindennap . . .

Mindennap elfelejtik, támadják káromolják, gyalázzák . . . Istent.

Mindennap támadják az Anyaszentegyházat. Kegyetlen törvények csorbitják függetlenségét, méltóságát, becsületét és üldözik tagjait. *Mindennap* megújítja kálváriai szeretetáldozatát az Úr Jézus, *mindennap* mindenütt, ahol csak szentmisét mutatnak be — ellenségei pedig evangéliumát gyalázza és megvetve keresik Őt, hogy újra keresztre feszítsék. „Mennyire világos, mondja Mgr. Gay, hogy ha Urunk visszajönne a földre, újra és még hamarabb keresztre feszítenék, mint első alkalommal.”

Mindennap hozzám kiált az Úr Jézus a *szentség-ház* börtönéből, ahol éjjel-nappal jelen van: „Mond meg nekem, eleget cselekedtem-e? Mit kellene még ezen felül adnom teneked?” *Mindennap* nekem adja Urunk szent ostyáját, melyben elrejtve van . . .

Mindennap az emberi életek ezrei tűnnek el . . . Egy óra! Mi az? Hatvan rövid perc elvonulása. És egy perc? Körülbelül száz halott és száz újszülött váltja fel egymást. Száz vajúdás és száz utolsó sóhaj! Egy óra alatt 6000 koporsó és 6000 bölcső! S közülük hány számára lesz az Udvözítő áldozata hiába-
való . . . ?

Mindennap talán a lelkek ezrei hagyják magukat a halálos vétekbe vinni, horzsolják az örök kárhozatot, vagy ki tudja, bele is zuhannak.

És én mire gondolok . . . ? Talán csak arra, hogy szórakozzam és élvezzek és megbántsam Istent? Könnyelműség, élvezet, léhaság, semmirevaló dolog foglalkoztat . . . ?

Valóban üres és szegény a szív, amely ennyi szeretet, ennyi fájdalom, ennyi kockázat, ennyi gyűlölet mellett érzéketlenül halad el és ahhoz láncol, ami tekintetet sem érdemell!

Szegény és üres az a *fej*, amelyet *oly kevés képes elvonni*, és amelyet annyi nem tud betölteni!

Tanuljam meg végre — „*az emberi élet megfoghatatlan komolyságát*”.

123. A lelkigyakorlatok jótetménye.

„Félek gondolkodni. Ez zavarja életemet.”

Ki mondotta ezt? Egy ifjú. És hányan gondolkoznak bensejükben ugyanígy!

Az is igaz, hogy a „*gondolkozás*” megváltoztatja az életet. Csak azért maradok olyan, amilyen vagyok, mert eléggé nem gondolkoztam azon, hogy mit ér az életem.

Régóta elhatároztam, hogy naponként *elmélkedem*. Az elmélkedési idő legalább tíz perc, de lehetőleg ne tartson húsz percnél tovább. Egy pszichológus mondotta: „Ha valaki ügyei felett mindennap félóraig gondolkozik, aranyeső gazdagsága fog reá hullani.” A természetfeletti gazdagság megéri ugyanezt az erőfeszítést.

De micsoda naponként tíz-húsz perc? Az Isten lábainál való imádságos eszmélődésre *néhány napot* akarok szánni. Vannak lelkigyakorlatos házak. Menjek el oda minden évben egyszer.

Albert de Mun gróf, a múlt század nagy szociális politikusa a lelkigyakorlatokról ezeket mondotta: „A résztvevőkön kívül senki sem tudja, hogy mit ér az elmélkedésben eltöltött három nap, amikor az ember elszakad a zajtól és az ügyek gondjaitól, eszmélkedik és őszintén megvizsgálja magát. Merem állítani, hogy nincs ennél hatásosabb és üdvösebb előkészület úgy az államférfiaknak, mint az egyszerű embereknek a magán- vagy nyilvános életre, a családi kötelességek teljesítésére és a közhivatalok betöltésére.”

Végszó.

Nem törekedtünk arra, hogy *teljes* anyagot adjunk. Inkább az volt a célunk, hogy az ifjak előtt ismeretes igazságokból néhány rövid és megragadó gondolatot adjunk, amelyek *személyes* elmélkedésre ösztönöznek és vezetnek.

Ha e sorok bizonyos tekintetben jó szolgálatot tettek, azt az ifjaknak kell érdemül betudni. A szerző nem tett mást, mint hogy bemutatta azt, amire őt azok tanították. Hosszú évek kapcsolata fűzi őt hozzájuk, melyek alatt sokat kapott tőlük. A középiskolai diákok és egyetemi hallgatók, akikkel együtt volt és most is együtt van, sok mindenre hívták fel

figyelmét, amikor feltárták képességeiket, szükségleteiket, vágyaikat, nehézségeiket és jövő terveiket.

Mivel pedig tudja, hogy az emberi szó — még ha megragadó is — kevés hatást eredményez, ha a Mester nem ihleti meg és nem tüzeli fel: Mindennap imádkozom azokért, akik felnyitják ezt a könyvet és ebben keresik azt, ami által a mély elmélkedésben egy kissé jobban egyesülnek Istennel.

T A R T A L O M.

Bevezetés	3
Előzetes jótanácsok	5
Előszó a magyar kiadáshoz	7

I. A kegyelmi állapot.

1. „Élnek-e ezek a csontok?” 9. — 2. Menj ki e gyermekből, tisztátalan lélek, és adj helyet a Szentléleknek! 10. — 3. Istent hordozom! 11. — 4. „Nehéz téged hordozni!” 12. — 5. Összeszedettség. 13. — 6. A puszta. 14. — 7. „Soha sem gondolunk arra, amire örökké gondolni fogunk.” 15. — 8. A fehér köntös. 16. — 9. A tisztaság. 17. — 10. „Báránka, mennyire megváltozott!” 18. — 11. Fogymozgó keresztény élet. 19. — 12. Júdas csókja. 20. — 13. Az emlékezet büntet a bűnért. 21. — 14. Az emlékezet büntetése után a megszokás büntetése. 22. — 15. Súlyos bűn. 23. — 16. Bátor kereszténynek kellennem. 24. — 17. „Ki vagy te?” 25. — 18. Erkölcsi haladás. 26. — 19. Kereszt-ségem évfordulója. 27. — 20. „Én vagyok a szállótól, ti a szállóvevők.” 28. — 21. „A keresztény Krisztus mása.” 29. — 22. Hogyan imádkozzam? 30.

II. A lelki erő.

23. „Leszállított értékű szentség.” 31. — 24. Katolikus jogaim. 32. — 25. Az élet értéke. 32. — 26. Állva. 33. — 27. Legyek valaki. 34. — 28. Akarni. 35. — 29. Keveset, de állhata-tosan. 36. — 30. A kísértés előtt. 37. — 31. A kis köte-lességek. 38. — 32. A kis dolgokkal való törődés. 39. — 33. A kegyelemhez való hűség. 40. — 34. Legyen célom! 40. — 35. Középszerűség. 41. — 36. Az élvezet. 42. — 37. Az áldozat. 43. — 38. Támadó szellem. 44. — 39. „Erő-szakkal meghódítom magamat.” 44. — 40. A végére járó akarat. 45. — 41. Kitartás. 46. — 42. A hiba helyrehozása. 47. — 43. Kislelkűség. 48. — 44. Nehéz esetek. 49. — 45. A lehetetlen. 50.

III. A szükséges erények.

46. Egyforma kedély. 51. — 47. Legyen meggyőződés! 52. — 48. A tapasztalat. 53. — 49. Az igaz szellem. 54. — 50. Az ifjúság jele. 54. — 51. Előre látni. 55. — 52. Tudjak köszönetet mondani. 56. — 53. Tudjak felháborodni. — 54. A tevékeny szeretet. 58. — 55. Érzelmi finomság. 59. — 56. Emberi eszközök. 60. — 57. A rendes cselekedetek. 61. — 58. Az elégedetlenek társulata. 62. — 59. Szomorúság és öröm. 62. — 60. Legyünk örvendezők. 63. — 61. Kegyelem és öröm. 64.

IV. Az állapotbeli kötelességek.

62. 1440 perc. 66. — 63. Az elmúló pillanat megszentelése. 67. — 64. A vértanúság szentsége. 68. — 65. A mindennapi élet. 68. — 66. Az elvesztett idő. 69. — 67. A regények. 70. — 68. A szobám. 71. — 69. Mindent lélekkel végezzek. 72. — 70. Életkorom. 73. — 71. Kezeim. 74. — 72. Kezdeményezés. 75. — 73. Kiváló szakember. 75. — 74. Isten minden elintéznivalónkban. 76. — 75. Érzékenység. 77. — 76. Figyelmesség. 78. — 77. Felelősség. 79. — 78. Plébániám. 79. — 79. Hogyan hallgassam Isten ígését? 81. — 80. A szentgyónás. 81. — 81. A lelkivezető. 82. — 82. „A barátok az idő megrablói.” 83.

V. Apostolkodás.

83. Most. 85. — 84. Előfutár. 85. — 85. „Te vagy-e az eljövendő?” 86. — 86. Micsoda húsz év? 87. — 87. A jelen értelme. 88. — 88. Mérheterlen vágyak. 89. — 89. Az önadományozás. 90. — 90. „Uram, jöjjön el a te országod!” 91. — 91. Az apostolkodás lelke. 92. — 92. A szociális érzés. 93. — 93. A hegycsúcsok hívása. 93. — 94. A buzgóság határa. 95. — 95. „Juttasd el!” 95. — 96. Elhibázott hivatás. 96. — 97. A házasság. 97. — 98. Családalapítás. 98. — 99. Szeretni. 99. — 100. Beatrix. 100. — 101. Isten a szerelem teremtője. 100. — 102. Örökség. 102. — 103. „Lelkek, amelyek megszülethettek volna.” 103. — 104. Halhatatlanság. 104.

VI. Ünnepek és ájtatosságok.

105. Karácsony. 105. — 106. „Mennyire szerettem volna őt, ha ismertem volna.” 106. — 107. A szenvedés vasárnapja. 106. — 108. Jézus halálküzdeme. 107. — 109. Júdás csókja. 108. — 110. Az én keresztem. 109. — 111. Hús-

vét. 110. — 112. „Tanúim legyetek.” 111. — 113. A Szentlélek. 112. — 114. Ürnap. 113. — 115. Tisztaság az Oltáriszentség által. 114. — 116. A szentmise. 115. — 117. Jézus Szíve. 116. — 118. Szent Péter és Pál ünnepe. 117. — 119. Nagyboldogasszony. 118. — 120. „Minden jó dolog, ami nem sikerül, azért kerül zátonyra, mert nem volt benne elég Szűz Máriából.” 119. — 121. Halottak napja. 120. — 122. Mindennap. 120. — 123. A lelkigyakorlatok. jótéteménye. 121. — Végző. 122.

